

Evaluatie pilot Halt 18+

Halt voor jongvolwassenen

Katinka Lünemann, Roos de Wildt, Rosanne Anholt, Mathilde Compagner

Halt voor jongvolwassenen

Evaluatie pilot Halt 18+

Katinka Lünemann
Roos de Wildt
Rosanne Anholt
Mathilde Compagner

Utrecht, Juli 2021

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1.	Achtergrond van de pilot	5
1.1.1.	Meer aandacht voor terugdringen recidive door betekenisvol afdoen	6
1.1.2.	De jongvolwassenheid: een bijzondere levensfase	7
1.1.3.	Adolescentenstrafrecht en afdoening criminaliteit jongvolwassenen	9
1.2.	De pilot Halt 18+	10
1.2.1.	Opzet van de pilot	10
1.2.2.	Criteria en pijlers van Halt 18+	13
1.3.	Vraagstelling	14
1.4.	Methodologische verantwoording	16
2	Implementatie en uitvoering van de pilot	18
2.1.	Bekendheid en proces van implementatie en uitvoering ZSM	18
2.1.1.	Bekendheid Halt 18+ en belemmerende factoren	18
2.1.2.	Samenwerking in de keten	19
2.1.3.	Conclusie uitvoering pilot	22
2.2.	Doelgroep Halt 18+	22
2.2.1.	Discussie over de beoogde doelgroep	23
2.2.2.	Jongvolwassen verdachten op ZSM	25
2.2.3.	Jongvolwassenen die Halt kregen aangeboden (pilotgroep)	25
2.2.4.	Inhoud en verloop Halt 18+	27
2.2.5.	Halt 18+ vergeleken met Halt 18-	29
2.2.6.	Conclusie doelgroep	30
2.3.	Uitvoering Halt 18+ perspectief Halt	31
2.3.1.	Toeleiding naar Halt	32
2.3.2.	Invulling Halt 18+	32
2.3.3.	Rol ouders en andere vertrouwenspersonen	35
2.3.4.	Afronding van Halt	36
2.3.5.	Conclusie: Invulling Halt-afdoening voor jongvolwassenen	36
2.4.	Wordt de pilot uitgevoerd zoals beoogd?	36
3	Jongvolwassenen en hun sociale context	38
3.1.	Jongvolwassenen aan het woord	38
3.1.1.	Achtergrond van de jongvolwassenen	38
3.1.2.	Toeleiding naar Halt	39
3.1.3.	Inhoud van de Halt afdoening	39
3.1.4.	Rol vertrouwenspersoon	42
3.1.5.	Contact Halt-medewerker	43
3.2.	Ouders en vertrouwenspersonen aan het woord	43
3.3.	Conclusie	45
4	Werkzame elementen interventies jongvolwassenen	46
4.1.	Inleiding	46
4.2.	Recidive onder jongvolwassenen	47
4.2.1.	Risicofactoren	47
4.2.2.	Beschermende factoren	48
4.3.	Werkzame elementen interventies delinquente jongvolwassenen	49
4.3.1.	Op inzicht en gedrag gerichte interventies	49
4.3.2.	Op herstel gerichte interventies	51
4.3.3.	Op ouders en familie gerichte interventies	52
4.3.4.	Interventies gericht op sociale context en de toekomst	54
4.4.	Conclusie	55

5	Halt 18+ meer dan een pilot?	57	Bijlagen	77
5.1.	Halt 18+ een wenselijke aanvulling?	57	Bijlage 1 Methodologische verantwoording	77
5.1.1.	Brede of smalle doelgroep	57	Bijlage 2 Topiclijsten	81
5.1.2.	Wenselijkheid van een buitenstrafrechtelijke afdoening	58	Topiclijst professionals	81
5.2.	Doorontwikkeling van Halt 18+	59	Topiclijst jongvolwassenen	82
5.2.1.	Uitvoering van de pilot op ZSM	59	Topiclijst vertrouwenspersonen	83
5.2.2.	Criteria Halt 18+	60	Topiclijst slachtoffers	84
5.2.3.	Uitvoering Halt-traject	61	Bijlage 3 Leden expert meeting	86
5.3.	Conclusie doorontwikkeling van de pilot	62	Bijlage 4 Leden begeleidingscommissie	87
6	Samenvatting en conclusie	63	Bijlage 5 Halt 18+ criteria	88
6.1.	Inleiding	63		
6.2.	De uitvoering van Halt 18+	64		
6.2.1.	Invulling pilot Halt 18+	64		
6.2.2.	Toeleiding/doelgroep Halt 18+	64		
6.2.3.	Uitvoering Halt-interventie	65		
6.3.	Aanbevelingen voor doorontwikkeling van Halt 18+	67		
6.4.	Conclusie	67		
7	Summary	69		
8	Literatuur	73		

1 Inleiding

Veel jongeren zijn op hun achttiende, hoewel voor de wet volwassen, nog volop in hun ontwikkeling naar volwassenheid. De eerste jaren van de volwassenheid, vanaf 18 tot en met ongeveer 25 jaar, worden tegenwoordig dan ook als een aparte ontwikkelingsfase gezien. Dit was één van de redenen om het Adolescentenstrafrecht in te voeren in 2014: het biedt de mogelijkheid jongvolwassenen (tot 23 jaar) via het jeugdstrafrecht te bestraffen in plaats van het volwassenenstrafrecht. Voor minderjarige daders van een licht delict is er de mogelijkheid van een Halt-afdoening¹ buiten het strafrecht om. Voor jongvolwassenen is deze mogelijkheid van een buitenstrafrechtelijke afdoening bij wet uitgesloten (art. 77c lid 2 WvSr).

In de praktijk op ZSM² wordt het als een gemis ervaren dat een Halt-afdoening niet mogelijk is voor jongvolwassenen: er kan daardoor minder maatwerk worden geleverd. Een Halt-interventie kan een passende afdoening zijn in geval er sprake is van een jongvolwassene die voor het eerst in aanraking komt met het strafrecht voor een licht vergrijp, omdat de jongvolwassene dan, meer dan bij een taakstraf of geldboete, wordt geconfronteerd met de consequenties van

zijn of haar handelen. Bovendien wordt beoogd om op die manier recidive te voorkomen (Stouten, 2018). Tegen deze achtergrond is een pilot Halt 18+ gestart in het arrondissement Rotterdam-Rijnmond, waarbij jongeren van 18 tot 23 jaar, die voor het eerst (*'first offenders'*) een 'Halt-waardig' delict plegen (zoals winkeldiefstal, vernieling of oplichting) een Halt-afdoening kunnen krijgen. Het is de officier van justitie die besluit of de Halt-interventie als voorwaarde bij het sepot wordt opgelegd. Dit betekent dat Halt 18+ geen buitenstrafrechtelijke afdoening is, zoals de reguliere Halt.

De pilot duurde oorspronkelijk van november 2019 tot november 2020, maar omdat er minder instroom was dan verwacht, mede door de coronacrisis, is de pilot verlengd tot voorjaar 2021. Het Verwey-Jonker Instituut deed onderzoek naar de uitvoering van de pilot en de werkzame elementen van een Halt 18+-interventie, in de periode van de zomer 2020 tot het voorjaar 2021.

In deze inleiding plaatsen we de Halt 18+ pilot eerst in de bredere context van aandacht voor betekenisvolle afdoening binnen het strafrecht, en de betekenis van jongvolwassenheid als een bijzondere fase. Vervolgens gaan we in op de pilot Halt 18+ in paragraaf 2. In paragraaf 3 en 4 geven we respectievelijk de vraagstelling en de methodologische verantwoording weer.

1.1. Achtergrond van de pilot

De pilot Halt 18+ kan worden gezien als een mogelijkheid om aan jongvolwassenen een betekenisvolle afdoening aan te bieden. We schetsen daarom eerst de ontwikkeling naar meer aandacht voor betekenisvol afdoen. Vervolgens staan we stil bij de betekenis van de fase van jongvolwassenheid. Tot slot gaan we in op het adolescentenstrafrecht en strafrechtelijke afdoening bij jongvolwassenen die een strafbaar feit plegen.

- 1 Halt staat voor Het Alternatief en is een buitenstrafrechtelijke afdoening voor minderjarigen die een licht delict hebben gepleegd. Halt heeft tot doel recht te doen aan de gevolgen van het delict voor het slachtoffer zonder dat de jongere de negatieve gevolgen van een strafblad ondervindt. (Buysse, Abraham, Hofstra, van Dijk, 2017).
- 2 ZSM is enerzijds een locatie waar het OM met de ketenpartners politie, slachtofferhulp, reclassering (3RO), Raad voor de Kinderbescherming, Halt en andere ketenpartners 7 dagen in de week bijeen zijn, anderzijds is ZSM een aanpak waardoor het OM via informatie-uitwisseling met de ketenpartners snel en zorgvuldig een beslissing kan nemen over de afdoening (zelf afdoen of naar de rechter) in geval van veelvoorkomende criminaliteit.

1.1.1. Meer aandacht voor terugdringen recidive door betekenisvol afdoen

Tegenwoordig is er meer aandacht voor achterliggende maatschappelijke problematiek van mensen die delicten plegen en voor de onderliggende belangen en conflicten van dader, slachtoffer en andere betrokkenen. Ook is er meer aandacht voor het voorkomen van escalatie van conflicten door jurisdisering (van Stokkom, 2019). Dit geldt zowel voor het volwassenen- als het jeugdstrafrecht. Er is een beweging naar meer maatwerk en een persoonsgerichte benadering in de aanpak van jeugdcriminaliteit (Kamerbrief Aanpak jeugdcriminaliteit, 28 juni 2019). Naast straffen is er meer oog voor een betekenisvolle afdoening met herstelrechtelijke elementen, zoals de wettelijke grondslag voor herstelbemiddeling (art. 51h WvSv) sinds 2010 symboliseert.

Het programma 'Koers en Kansen' over de toekomst van de sanctie-uitvoering van het ministerie van Justitie en Veiligheid legt de nadruk op betekenisvolle afdoening, waarbij samenwerking tussen professionals uit het sociaal domein, zorg en veiligheid voorop staat om via maatwerk te komen tot minder recidive en een veiligere samenleving met minder criminaliteit, minder slachtoffers en minder overlast. Uitgangspunten zijn dat sancties aansluiten bij de lokale situatie (veiligheid dichtbij), de levensloop van de dader centraal staat om re-integratie en het voorkomen van recidive te bereiken (levensloop centraal), en de professionals de ruimte hebben om te werken aan het maatschappelijke resultaat (vakmanschap voorop). Er is steeds meer aandacht voor desistance (afzien van criminaliteit): de persoonlijke ontwikkeling van mensen (vaak jongeren of jongvolwassenen) die wordt ondersteund door hun sociale omgeving. Door elementen van verbinding met de positieve sociale omgeving te versterken, kunnen jongeren en (jong)volwassenen uit een pad van criminaliteit en andere problemen geraken en succesvol re-integreren in de samenleving. Een breed scala aan experimenten en nieuwe werkwijzen vinden binnen dit programma plaats, waaronder projecten die zich expliciet richten op de 'de voorkant' van de sanctie-uitvoering, de strafbepaling na het plegen van een strafbaar feit, maar ook projecten tijdens de sanctie uitvoering, waaronder detentie of juist

nazorgtrajecten (<https://www.sanctieuitvoering.nl/over-koers-en-kansen>). Specifiek voor de detentieperiode is de visie 'Recht doen, kansen bieden' ontwikkeld, aansluitend bij de nieuwe wet Straffen en Beschermen, waar het evenwicht tussen belangen van slachtoffers, de veiligheid van de samenleving en belangen van gedetineerden wordt benadrukt. De levensloopontwikkeling gericht op re-integratie krijgt, naast het element van vergelden, een impuls die aansluit bij de ontwikkeling naar betekenisvol recht doen (Homburg, Verbeek, Van de Grift, Kuin, 2020; Kamerbrief Voortgang visie Recht doen, kansen bieden, 19 juni 2020).

Binnen ZSM neemt het openbaar ministerie (OM), geïnformeerd door verschillende strafrechtspartners, snel een beslissing over vervolgen of zelf afdoen. De afgelopen jaren heeft zich op ZSM een ontwikkeling voorgedaan van zo snel mogelijk afdoen van veel voorkomende criminaliteit naar zo mogelijk ook betekenisvol afdoen. Betekenisvol voor zowel dader, slachtoffer als maatschappij. Er is meer aandacht voor de context waarbinnen het delict plaatsvond en er wordt gestreefd naar een contextgerichte, integrale en persoonsgerichte aanpak, waarbij ook aansluiting met een bestuurlijke aanpak of afstemming met zorg of hulp kan zijn (programma OM2020). Ook binnen de reclassering is meer ruimte ontstaan voor reclasseren naar de bedoeling: voorkomen van recidive en versterken van re-integratiekansen. Dit alles sluit aan bij de bredere maatschappelijke ontwikkeling waarin meer aandacht is voor 'werken naar de bedoeling', en waarbij aandacht is voor de werking van interventies; het is gericht op gedragsverandering (Lünnemann, Bosker, van Dijk, Doornebal, Broekhuizen, 2017; Bosker, Kleijer-Kool, Lünnemann, Zuurbier, 2018). Deze ontwikkeling valt samen met het eerder genoemde programma Koers en Kansen en de visie Recht doen, kansen bieden. De pilot Halt 18+ kan worden geplaatst in de context van bovenstaande ontwikkelingen.

1.1.2. De jongvolwassenheid: een bijzondere levensfase

Bijna overal ter wereld geldt de leeftijd van 18 jaar als startpunt van meerderjarigheid. Recentelijk worden de eerste jaren van de volwassenheid, vanaf 18 tot en met ongeveer 25 jaar, als een aparte ontwikkelingsfase gezien. Arnett introduceerde in 2000 het begrip "emerging adulthood" om een naam te geven aan de sociale ontwikkelingen die kenmerkend zijn voor deze levensfase (Arnett, 2000). Onderzoek naar de jongvolwassenheid staat door de recente aandacht ervoor dus nog in de kinderschoenen. In deze paragraaf gaan we in op vier aspecten: de veranderende sociale omgeving, veranderingen in cognitie en gedrag, criminaliteit in de jongvolwassenheid en kwetsbare groepen.

Veranderende sociale omgeving

In de leeftijd van 18 tot 25 jaar staat het ontdekken van jezelf, anderen en de wereld centraal. Daarbij bereikt risicogedrag, waaronder het hebben van onveilige seks, het gebruik van middelen en gevaarlijk rijgedrag een piek. Dat komt mede doordat jongvolwassenen, in tegenstelling tot jongeren, in mindere mate onder toezicht staan van ouders, en in tegenstelling tot oudere volwassenen, nog niet worden beperkt door de verwachtingen die horen bij specifieke rollen zoals de rol van echtgenoot/echtgenote of ouder (Arnett, 2000). Jongeren gaan in deze fase op zichzelf wonen, worden economisch zelfstandig, hebben meer autonomie. Ze nemen nieuwe rollen aan op het professionele vlak of op het sociale vlak, zoals het aangaan van langdurige (huwelijkse) relaties en ouderschap. Hoewel het toezicht van ouders (sterk) vermindert, blijft de familie in deze fase een belangrijke bron van middelen en emotionele steun en functioneert familie als vangnet. De invloed van leeftijdsgenoten wordt minder belangrijk naarmate de dagelijkse omgeving zich verplaatst van school naar de werkvloer (Davis, Sheidow en McCart, 2015; Boendermaker, Deković en Asscher, 2012).

Veranderingen in cognitie en gedrag

Psychologisch, gedrags-, en cognitief onderzoek heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de conceptualisatie van de jongvolwassenheid als een aparte ontwikkelingsfase: het menselijk brein maakt ook na het 18de levensjaar substantiële ontwikkelingen door. De prefrontale cortex, het gedeelte van de hersenen dat is betrokken bij planning, inzicht en impulsiviteit, is pas volledig ontwikkeld rond het 25ste levensjaar (Caulum, 2007). Hoewel de fysieke ontwikkeling voltooid is rond 12-13 jaar en de intellectuele ontwikkeling voltooid is rond het 18de levensjaar, zijn de executieve functies van het brein (waaronder planning en impulscontrole) pas rond het 25ste levensjaar volledig ontwikkeld (Prior, en collega's (2011). Executieve functies spelen een belangrijke rol in risicogedrag (Pharo, Sim, Graham, Gross en Hayne, 2011). Tegelijkertijd vindt er tijdens deze levensfase een snelle rijping plaats van de limbische hersengebieden, wat leidt tot een intensivering van emoties (Crone & Dahl, 2012). Zodoende ontstaat er een asymmetrie in de ontwikkelingen van verschillende delen van het menselijk brein: waar de hersencentra voor emoties zich al vroeg ontwikkelen, lopen de regio's voor bijvoorbeeld zelfcontrole, achter (Schmidt, Rap & Liefwaard, 2020).

Dit betekent dat 18 tot 25-jarigen meer op minderjarigen dan op volwassenen lijken wat betreft hun executieve functies, impulscontrole, vormbaarheid, verantwoordelijkheid, ontvankelijkheid voor de invloed van leeftijdsgenoten en beoordelingsvermogen (Loeber en Farrington (2012). Met name impulsiviteit in jongvolwassenen is sterk gerelateerd aan het nemen van risico's, waaronder delinquent gedrag (Riggs Romaine, 2019).

Criminaliteit in de jongvolwassenheid

De combinatie van de vele sociale veranderingen en de doorlopende hersenontwikkelingen die kenmerkend zijn voor de jongvolwassenheid, maken jongvolwassenen kwetsbaar voor delinquent gedrag. Cognitieve en psychosociale veranderingen zorgen ervoor dat jongvolwassenen minder competent zijn in het maken van keuzes en dat zij kwetsbaar zijn voor provocatie, dwang of

dreiging. Crimineel gedrag reflecteert niet zo zeer een 'slecht karakter', omdat het karakter van jongvolwassenen nog niet volledig is gevormd (Steinberg & Scott, 2003). Dit zijn mogelijke verklaringen voor de oververtegenwoordiging van jongvolwassenen in criminaliteit.

Van de in Nederland 165.100 geregistreerde verdachten van misdrijven in 2019, zijn 36.270 (22%) tussen de 18-25 jaar (CBS, 2020). Het overgrote deel hiervan zijn mannen (30.580, of 84%, tegenover 5.660 vrouwen, of 16%) (CBS, 2020). "De kans om verdacht te worden van een matig tot ernstig misdrijf (...) onder jongvolwassenen is anderhalf maal zo groot als onder adolescenten en volwassenen" (Van der Laan, van der Laan, Hoeve, Blom, Lamet en Loeber, 2015, p. 7).

Vanuit de levensloopcriminologie, die zich bezig houdt met hoe crimineel gedrag verandert naarmate iemand ouder wordt, is bekend dat het gros van de delinquente jongeren vanzelf ophoudt met crimineel gedrag. De zogenaamde 'age-crime curve' houdt in dat in de meeste gevallen delinquent gedrag een piek bereikt in de adolescentie (tussen de 15-19 jaar), en afneemt vanaf 20 jaar (Loeber & Farrington, 2012; Moffitt 1993). Omdat veel delinquenten rondom hun 20ste stoppen met crimineel gedrag, zou een punitieve behandeling zoals toepassing van het volwassenenstrafrecht mogelijk juist averechts werken, stellen Farrington, Loeber en Howell (2012).

Extra kwetsbaar: jongvolwassenen met verstandelijke beperking, psychische problemen of middelenmisbruik

Bij het beoordelen van crimineel gedrag bij jongvolwassenen moet niet alleen rekening worden gehouden met het gemiddelde ontwikkelingsniveau van de hersenen en sociale veranderingen, maar ook met individuele achterstanden in de ontwikkeling (Spanjaard, Filé, Noom & Buysse, 2020). Zo kunnen een (licht) verstandelijke beperking (LVB), psychische problemen en middelengebruik jongvolwassenen extra kwetsbaar maken voor crimineel gedrag.

Over de hoeveelheid jongvolwassenen met een LVb binnen de populatie delinquente (jong)volwassenen is geen consensus: sommige studies rapporteren een prevalentie van minder dan 2%, andere van 20 tot 30% (Lindsay, 2011). Vanwege hun achterstand in cognitieve, adaptieve en sociale vaardigheden, morele ontwikkeling, zelfcontrole en zelfredzaamheid, zijn jongeren met een LVb extra kwetsbaar voor crimineel gedrag (Spanjaard, Filé, Noom & Buysse, 2020).

Ook psychische problemen kunnen een belangrijke rol spelen in delinquentie, zo blijkt uit onderzoek onder gevangenen. Jongeren en jongvolwassenen (vooral tussen de 16 en 22 jaar) met psychische problemen lopen een groot risico lopen om in aanraking te komen met het strafrecht. Een belangrijk aandachtspunt als risicofactor hierbij is het ontbreken van continuïteit van psychologische hulp bij de transitie naar geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen (Davis, Banks, Fisher, Gershenson en Grudzinskas Jr., 2007)

De prevalentie van middelengebruik onder jongvolwassenen is hoog omdat de jongvolwassenheid een periode is van ontdekking van de eigen identiteit, instabiliteit en veranderingen, focus op het zelf, het geen adolescent meer zijn maar ook nog geen volwassene, en een periode van mogelijkheden (Arnett, 2005). Middelenmisbruik, waaronder gebruik van alcohol en drugs, speelt een belangrijke rol in delinquentie onder jongvolwassenen. Individuen die ten minste eens per week dronken waren, hadden vijf keer zoveel kans om betrokken te raken bij gewelddadige criminaliteit of een gevecht (Richardson & Budd, 2003). Met name illegaal drugsgebruik (meer dan alcoholgebruik) speelt een rol in (het doorgaan met) gewelddadige criminaliteit onder jongvolwassenen, mogelijk doordat deze jongvolwassenen betrokken raken bij criminele kringen, wat drugsgebruik, drugshandel en crimineel gedrag versterkt (White, Buckman, Pardini & Loeber, 2015).

1.1.3. Adolescentenstrafrecht en afdoening criminaliteit jongvolwassenen

Tegen de achtergrond van meer kennis over de fase van jongvolwassenheid, de kwetsbaarheid van jongvolwassenheid voor criminaliteit en het belang van relevante interventies in die levensfase om recidive te voorkomen, is het adolescentenstrafrecht (ASR) in 2014 ingevoerd. Dit biedt de mogelijkheid jongvolwassenen in de leeftijdsgroep van 18 tot 23 jaar volgens het jeugdstrafrecht te bestraffen (artikel 77c Wetboek van Strafrecht) en jongeren van 16 en 17 jaar via het volwassenenstrafrecht (artikel 77b Wetboek van Strafrecht).

De nadruk binnen het adolescentenstrafrecht ligt op de verruimde openstelling van het jeugdstrafrecht voor jongvolwassen daders van 18 tot 23 jaar. Bij 18- tot 23-jarigen is het mogelijk om hen volgens het jeugdstrafrecht te bestraffen indien daartoe aanleiding wordt gevonden in de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is gepleegd (artikel 77c Wetboek van Strafrecht). De gedachte erachter is dat bij jongvolwassen daders sprake kan zijn van een 'onvoltooide' ontwikkeling, en dat zij daarom beter af zijn met een sanctie uit het pedagogisch georiënteerde jeugdstrafrecht dan met een meer op vergelding gerichte sanctie uit het volwassenenstrafrecht.

De Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescentenstrafrecht geeft aan dat de toepassing van het jeugdstrafrecht in geval van jongvolwassenen vooral tot doel heeft meer recht te doen aan de ontwikkelingsleeftijd. 'Het gaat daarbij onder andere om het afremmen van impulsen, het overzien van en rekening houden met lange termijn consequenties, het reguleren van de emoties en de ontwikkeling van empathisch vermogen. In die zin kan de verdachte als nog niet volledig zelfstandig en volwassen worden beschouwd. Daarbij wordt afgewogen of een interventie uit het jeugdstrafrecht een meer zinvolle reactie kan bieden'.

Criteria die van belang zijn in de afweging of het jeugdstrafrecht moet worden toegepast, zijn onder meer dat de verdachte:

- nog naar school gaat;
- bij ouders thuis woont;
- begeleiding nodig heeft in verband met een (licht) verstandelijke beperking;
- open staat voor begeleiding en een meer opvoedkundige aanpak.

Dit wordt ook wel het wegingskader genoemd. (Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescentenstrafrecht, inclusief strafmaten Halt (2021R001).

De term 'onvoltooide' ontwikkeling is niet strak afgebakend. Het wordt wel omschreven als: een onvoltooide emotionele, sociale, morele of intellectuele ontwikkeling. In de wetenschappelijke literatuur is geen duidelijkheid over wat nu onder een 'onvoltooide' ontwikkeling bij jongvolwassenen kan worden verstaan en wat dit betekent voor het proces van stoppen of continueren met delinquent gedrag in de jongvolwassenheid (Prop, Van der Laan, Barendregt, Beerthuizen, Van Nieuwenhuizen, 2018). De doelgroep van het adolescentenstrafrecht is niet specifiek omschreven. Er is daardoor landelijke variatie in de advisering over en toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen en de jeugdhulp die ze krijgen (Van der Laan, Zeijlmans, Beerthuizen m.m.v. Prop, 2021; Barendregt, Beerthuizen, Van der Laan, 2018).

Een klein gedeelte van de jongvolwassenen (5% van de jongvolwassenen) krijgt via ASR een straf opgelegd, vooral de groep 18-jarigen. Een vergelijking tussen het opleggen van een sanctie via het volwassen- of adolescentenstrafrecht laat zien dat het bij de ASR-groep vaker gaat om ernstige delicten als geweldpleging en diefstal met geweld, waarvoor een vrijheidsbenemende sanctie wordt opgelegd. Ook spelen vaker problemen met werk en opleiding: er is een lagere opleiding gevolgd en afgerond en deze jongvolwassenen ontvangen vaker een uitkering. Tevens wordt vaker door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) aangegeven dat sprake is van een onvoltooide ontwikkeling (Barendregt, Beerthuizen, & Van der Laan, 2018; Van der Laan, Zeijlmans, Beerthuizen m.m.v. Prop, 2021).

Een ander punt dat uit de rechtspraak naar voren komt is dat binnen het ASR buitenstrafrechtelijke afdoeningsmogelijkheden zoals de Halt-afdoening niet mogelijk zijn. Alleen de rechter kan het jeugdstrafrecht toepassen voor deze doelgroep, en de officier van justitie kan een strafbeschikking opleggen (Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt, 2021RO01.) Dit betekent dat voor jongvolwassenen geen buitenstrafrechtelijke afdoening mogelijk is zoals dit wel het geval is bij Halt voor minderjarigen. Vóór de invoering van het adolescentenstrafrecht was het wel mogelijk om jongvolwassenen een Halt-afdoening aan te bieden als sprake was van een groepsdelict waar minderjarigen en meerderjarigen bij betrokken waren (Aanwijzing Halt-afdoening, vervallen).³ Het huidige afdoeningspalet voor jongvolwassenen op ZSM bevat deze mogelijkheid niet meer. Dit wordt als gemis ervaren op ZSM, met name voor de groep die lichte strafbare feiten pleegt en voor het eerst met het strafrecht in aanraking komt. Meer specifiek is er behoefte aan maatwerk voor de groep jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking. Door het ontbreken van de mogelijkheid tot een buitenstrafrechtelijke afdoening wordt het als een reëel gevaar gezien dat LVB jongeren na een misstap het strafrecht worden ‘ingetrokken’ in plaats van de hulp en ondersteuning te krijgen die nodig is (Projectplan Halt 18+, oktober 2019; Stouten, 2018:).

Naast het belang van maatwerk en aansluiting bij de ontwikkelingsleeftijd, heeft een strafrechtelijke afdoening ook altijd een strafblad tot gevolg. Hiermee lijkt geen recht te worden gedaan aan deze doelgroep van first offenders, juist omdat in deze leeftijdsfase risicovol gedrag een hoogtepunt kent, en het leren van fouten zo belangrijk is. Een strafblad kan vergaande gevolgen hebben voor het krijgen van werk en carrièrekansen (Stouten, 2018). Binnen de modernisering van het Wetboek van Strafvordering werd in de tijd dat de pilot tot stand

kwam voorgesteld om de Halt-afdoening ook voor jongvolwassenen mogelijk te maken. Tegen deze achtergrond is de pilot Halt 18+ gestart (Projectplan Halt 18+, oktober 2019, p.15). Inmiddels is dit voorstel weer van de baan (Ambtelijke versie Wetsvoorstel Wetboek van Strafvordering).⁴

1.2. De pilot Halt 18+⁵

1.2.1. Opzet van de pilot

De pilot Halt 18+ is op ZSM Rotterdam-Rijnmond in november 2019 van start gegaan tegen bovenstaande achtergrond: behoefte aan meer maatwerk voor jongvolwassenen die voor het eerst met het strafrecht in aanraking komen. Op ZSM wordt onder regie van het OM samengewerkt met diverse ketenpartners om zo snel mogelijk een beslissing te nemen over de afdoening van veel voorkomende criminaliteit van zowel minderjarigen als volwassenen, zoals we eerder aangaven. De kernpartners zijn OM, politie, Slachtofferhulp Nederland (SHN), Reclassering (3RO), Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en Halt. Daarnaast zijn op ZSM Rotterdam Rijnmond ook gemeenten en andere relevante partners aanwezig, zoals Veilig Thuis. Op ZSM verzamelen de ketenpartners informatie over de verdachte en binnen zes uur wordt een passende beslissing genomen door de officier van justitie, tenzij er meer tijd nodig is, bijvoorbeeld wegens onvoldoende bewijsvoering of sociale problematiek (Bosker, Kleijer-Kool, Lünemann, Zuurbier, 2018). Binnen deze context is de pilot ingezet.

³ Deze Aanwijzing Halt-afdoeningen is 1 april 2014 vervallen, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0026847/2010-01-01>.

⁴ Zie Publicatie Ambtelijke versie Wetsvoorstel Wetboek van Strafvordering (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/07/30/ambtelijke-versie-juli-2020-wetsvoorstel-wetboek-van-strafvordering> & <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/07/30/ambtelijke-versie-juli-2020-memorie-van-toelichting-wetboek-van-strafvordering>).

⁵ Deze paragraaf is grotendeels gebaseerd op het Projectplan Halt 18+, Arrondissement Rotterdam-Rijnmond, oktober 2019.

De pilot wordt begeleid door een werkgroep Halt 18+ waar Halt, OM, politie, SHN, RvdK, reclassering en het ministerie van Justitie en Veiligheid aan deelnemen. Voorzitter van de werkgroep is de projectleider van Halt 18+, een relatie-manager van Halt. Naast de brede werkgroep is er een interne werkgroep die nauw betrokken is bij de uitvoering en tussentijds oplossingen zoekt voor ervaren knelpunten.

Doel Halt 18+

Doel van de pilot is ervaring opdoen met een Halt-interventie voor jongeren tussen de 18 en 23 jaar en te komen tot een toepasbare Halt-interventie met duidelijke criteria voor welke doelgroep deze interventie geschikt is: zijn de gestelde criteria werkzaam in de praktijk of behoeven zij aanpassing. Doel van de Halt-interventie is dat jongvolwassenen leren wat de gevolgen van hun strafbare gedrag zijn, verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen gedrag, gedragsalternatieven aanleren, zich inzetten voor herstel in de vorm van het aanbieden van excuses aan het slachtoffer en/of het betalen van een schadevergoeding ten einde de kans op recidive te verminderen.

Afdoeningswijze Halt 18+

De beslissing of de jongvolwassene een Halt-interventie krijgt aangeboden, wordt genomen door de officier van justitie. De bedoeling was om de Halt-afdoening, net zoals bij minderjarigen, ook bij jongvolwassenen buitenstrafrechtelijk te maken, zodat een strafblad wordt voorkomen. Dit is wettelijk echter niet mogelijk, zoals hiervoor is aangegeven. Vandaar dat de afdoening Halt 18+ wordt vormgegeven als een voorwaardelijke sepotbeslissing (code 20, 'anders dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert' met een proeftijd van 1 jaar). De strafzaak tegen een jongvolwassen first offender die een Halt-waardig delict pleegt, zal worden geseponeerd nadat de jongvolwassene met goed gevolg heeft deelgenomen aan de Halt-interventie. Hierdoor zal er, in tegenstelling tot de Halt-afdoening voor minderjarigen, wel een aantekening volgen op de justitiële documentatie.

Dit is een belangrijke afwijking van de reguliere Halt-afdoening, die wel buitenstrafrechtelijk wordt afgedaan, waardoor de minderjarige geen strafblad krijgt. Het is de politie of Buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) die de minderjarige naar Halt kan verwijzen in geval van een licht delict, zoals vernieling, openlijke geweldpleging tegen goederen, diefstal of verduistering (artikel 1 van het Besluit aanwijzing Halt-feiten). In geval van andere lichte delicten, waarbij de ernst van het delict en de schuld van de verdachte eenvoudig zijn vast te stellen en er een beperkt schadebedrag is, kan alleen na uitdrukkelijk verkregen toestemming van de officier van justitie, die de discretionaire bevoegdheid heeft, een voorstel tot Halt-afdoening worden gedaan door de politie aan de jeugdige verdachte.

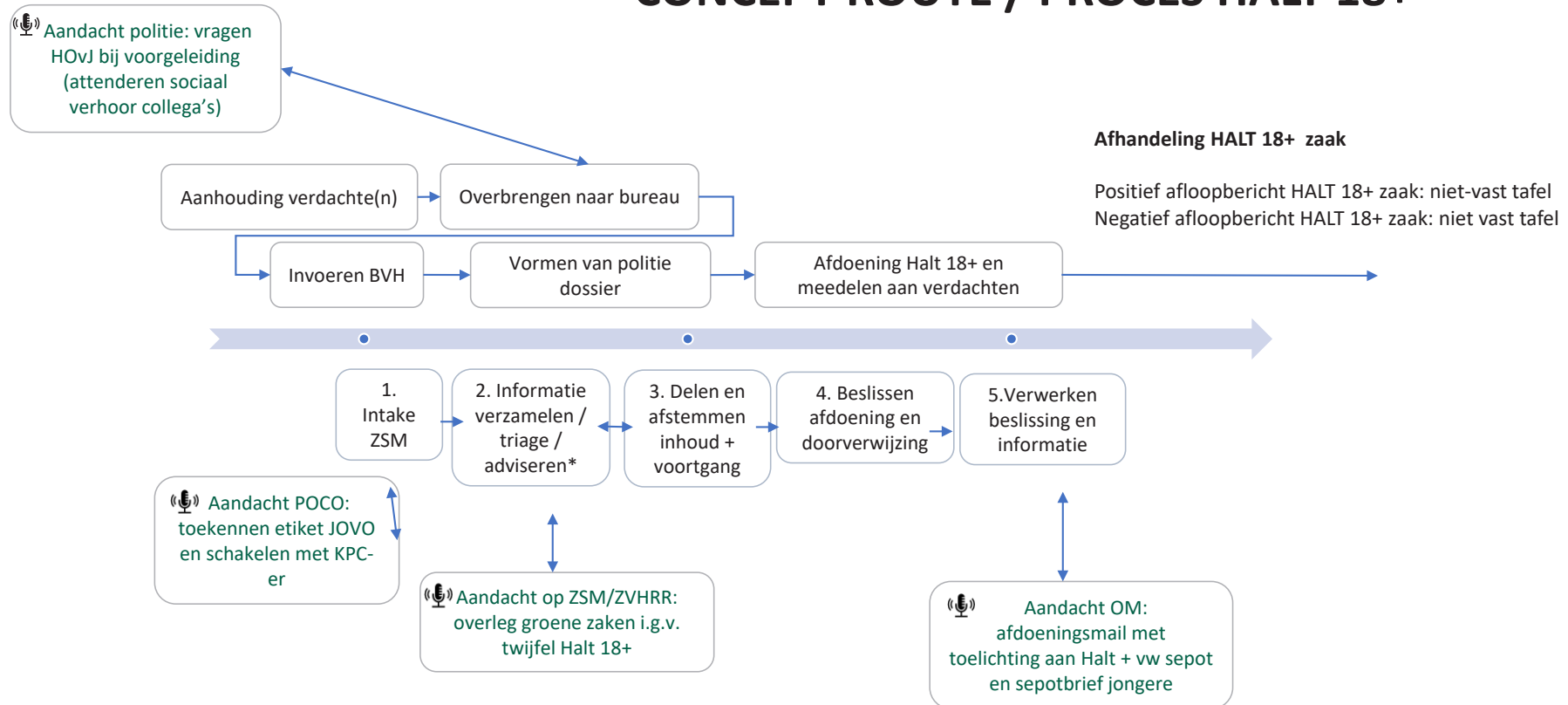
Routing en aanpassingen in werkproces van strafrechtpartners

De routing van de pilot start bij de politie: op het moment dat de verdachte jongvolwassene wordt aangehouden en meegenomen voor verhoor, kan de politie op grond van het sociale verhoor besluiten om deze verdachte voor een Halt 18+ afdoening voor te dragen. De routing kan ook op ZSM starten (zie onderstaand schema uit het Projectplan Halt 18+).

Deze Halt 18+ afdoening betekent vooral voor het OM en de politie een aanvulling van hun taken. Voor het OM is er een extra afdoeningsmodaliteit bij gekomen, en dit betekent onder meer dat een aparte brief uitgaat naar de verdachte jongvolwassene die voor een Halt 18+ in aanmerking komt. Voor de politie betekent het dat tijdens het eerste verhoor extra vragen moeten worden gesteld om te achterhalen of een Halt-interventie geschikt zou kunnen zijn. Voor SHN kan het betekenen dat zij het slachtoffer bevragen over mogelijke vormen van herstel. Bij de volwassenreclassering kan eventuele afstemming zijn rond werkplekken. De RvdK heeft geen formele adviesrol, maar kan eventueel een consultatierol hebben. Voor Halt komt er een nieuwe doelgroep bij.

In het onderzoek is ingegaan op de betekenis van Halt 18+ voor het werk van de diverse partners en de wijze van samenwerken in de pilot.

CONCEPT ROUTE / PROCES HALT 18+

Wie doet wat bij Halt 18+? Wat wijzigt?

- ❑ **Politie:** extra vragen sociaal verhoor (aandacht via HOvJ) / op ZSM toekennen JOVO-label / schakelen met KPC-er over JOVO-label
- ❑ **OM:** check criteria Halt 18+ / keuze evt. overleg groene zaken JOVO-label / keuze afdoening 18+ met toelichting per mail aan ZSM-Haltmailbox / vw sepot20 met aangepaste sepotbrief
- ❑ **3RO/RvdK/Halt:** bijdrage evt. afstemmen / advisering afdoening 18+ aan OM / mogelijkheid inzet telehoren
- ❑ **SHN:** inventarisatie schade/wensen slachtoffers en afstemming met OM/Halt
- ❑ **ZSM:** bij uitzondering overleg groene zaken (uitgangspunt: check criteria Halt 18+)

1.2.2. Criteria en pijlers van Halt 18+

Criteria Halt 18+

De Halt 18+ afdoening is beoogd voor jongvolwassenen (van 18 tot 23 jaar) die voor het eerst met het strafrecht in aanraking komen (first offender), verdacht zijn van een licht delict, het strafbare feit bekennen (bekennende verdachte) en instemmen met een verwijzing naar Halt. Tevens is duidelijk bewijs voor het aandeel in het plegen van het strafbare feit nodig en moet de jongvolwassene gemotiveerd zijn om de onderdelen van de Halt afdoening uit te voeren.

De criteria om te bepalen of een jongvolwassene geschikt is voor de Halt 18+ afdoening, komen overeen met de reguliere criteria voor een Halt-afdoening en sluiten aan bij het wegingskader ASR. Dit betekent dat Halt 18+ alleen kan worden aangeboden als sprake is van één van de delicten genoemd in artikel 1 van het Besluit aanwijzing Halt-feiten. Daarnaast kan Halt 18+ worden aangeboden bij delicten die in geval van minderjarigheid alleen de discretionaire bevoegdheid van de officier van justitie betreffen (artikel 2 van het Besluit aanwijzing Halt-feiten). Naast de lijst van delicten, geldt ook een maximaal schadevergoedingsbedrag. Bovendien kan worden aangesloten bij de wegingslijst die worden gebruikt door het OM bij de afweging of een jongvolwassene in aanmerking komt voor het adolescentenstrafrecht. De elementen schoolgang, bij ouders wonend en licht verstandelijke beperking zijn elementen van de wegingslijst die het OM daarbij hanteert. Dit wordt het ASR wegingskader genoemd. In het projectplan wordt aangegeven dat er extra aandacht dient te zijn voor schoolgang/studie, of sprake is van een schoolverlater, het type school en of sprake is van praktijkonderwijs/BBL en of sprake is van LVB (IQ onder 70) (zie Bijlage 5 voor de Halt criteria).

Tussen Halt en Halt 18+ is een verschil als het gaat om de recidiveregeling: het moet bij 18+ om een first offender gaan, terwijl minderjarigen maximaal drie maal naar Halt mogen worden doorverwezen (Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten). Ook de strafmaat verschilt. De strafmaat voor

de reguliere Halt-afdoening is maximaal 20 uur, maar in geval van jongvolwassenen is het mogelijk om dit te verhogen tot maximaal 30 uur. Het aantal uur dat wordt opgelegd hangt samen met het type delict en de leeftijd (zie Bijlage 5 voor de Strafmatrix Halt 18+).

Pijlers

De Halt 18+ interventie is opgebouwd uit een zestal pijlers, die aansluiten bij de pijlers voor de Halt-afdoening voor minderjarigen (zie Jaarverslag Halt 2020, p 14):

1. Signaleren en screenen op achterliggende problematiek en een licht verstandelijk beperking (LVB) (LIJ + SCIL) en indien nodig doorverwijzen naar hulp of ondersteuning.
2. Vergroten inzicht bij jongvolwassenen door te reflecteren op eigen gedrag.
3. Ouders (of andere vertrouwenspersonen) worden betrokken.
4. Er is sprake van herstel richting slachtoffers.
5. Sociale vaardigheden worden vergroot.
6. Er is oriëntatie op de toekomst.

Een Halt-afdoening voor minderjarigen en jongvolwassenen bestaat uit één of meerdere gesprekken tussen hen en de Haltmedewerker. Ouder(s) zijn bij minderjarigen altijd bij het intakegesprek, maar bij jongvolwassenen is dit niet verplicht en ook een andere vertrouwenspersoon kan betrokken zijn. Tijdens een Halt-interventie wordt geoefend met het aanbieden van een excuus, en zo mogelijk ook daadwerkelijk excuus gemaakt aan het slachtoffer. In voorkomende gevallen vindt een herstelgesprek plaats en/of vindt vergoeding van de aangerichte schade plaats. Daarnaast moeten een leeropdracht en/of een werkopdracht worden uitgevoerd. Elke Halt-afdoening sluit zo veel mogelijk aan bij de aard van het desbetreffende strafbare feit en de omstandigheden waaronder het is gepleegd (Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten).

Ten opzichte van de huidige afdoeningen voor first offenders van 18 tot 23 jaar voor lichte strafbare feiten, namelijk een strafbeschikking boete en/of werkstraf of dagvaarden, is bij de Halt 18+ afdoening meer aandacht voor leren, reflecteren, herstel en de toekomst.

Pilot Halt 18+ maatwerk voor jongvolwassenen

De uitvoering van de interventie ligt bij het Halt-team verbonden aan de eenheid Rotterdam-Rijnmond. Voor de Halt-medewerkers komt er een oudere doelgroep bij. De meer ervaren Halt-medewerkers hebben de begeleiding van de jongvolwassenen op zich genomen. Er is vooraf geen specifieke aangepaste Halt-interventie voor de jongvolwassenen ontwikkeld. De Halt-interventie is maatwerk, en de verwachting bij de start van de pilot was dat de verschillende leeropdrachten, werkopdrachten en herstelopdrachten op het niveau van jongvolwassenen aangeboden kunnen worden. Daarnaast wordt de pilot gebruikt om hierover meer kennis op te doen: als aanpassing of aanvulling nodig is, op welke aspecten is het nodig om de Halt-interventie verder te ontwikkelen voor jongvolwassenen?

In het onderzoek is nagegaan of de huidige Halt-interventie voldoende ruimte biedt voor de doelgroep jongvolwassenen of dat aanpassingen gewenst zijn.

1.3. Vraagstelling

Met de pilot Halt 18+ wordt beoogd dat jongvolwassenen zich meer bewust worden van de gevolgen van hun strafbare gedrag, gedragsalternatieven aanleren en zich inzetten voor herstel in de vorm van het aanbieden van excuses aan het slachtoffer en/of het betalen van een schadevergoeding.

Dit onderzoek richt zich op drie hoofdvragen:

1. Is er empirische ondersteuning voor de werkzaamheid van de Halt-afdoening bij de pilotdoelgroep?
2. Hoe verloopt de uitvoering van de pilot Halt 18+?
3. Zijn er mogelijkheden voor doorontwikkeling van Halt 18+?

Deze kernvragen zijn als volgt uitgewerkt:

1. Is er empirische ondersteuning voor de werkzaamheid van de Halt-afdoening bij de pilotdoelgroep?
 - Is in wetenschappelijke literatuur ondersteuning te vinden voor de werkzaamheid van de Halt-afdoening bij de pilotdoelgroep? Of juist aanwijzingen dat het niet of zelfs averechts werkt?
 - Zijn in de literatuur werkzame interventies voor de pilotdoelgroep te vinden die niet in de Halt-afdoening aanwezig zijn en daar mogelijk wel in opgenomen kunnen worden?
2. Hoe verloopt de implementatie van de pilot Halt 18+?

Uitvoering

- Hoe wordt bepaald wie in aanmerking komt voor de pilot Halt 18+? Welke criteria worden daarbij gehanteerd?
- Heeft het OM gebruik gemaakt van haar discretionaire bevoegdheid m.b.t. de pilot (en is dus afgeweken van de criteria)? Zo ja, hoe vaak en waarom?

Selectie en achtergrond doelgroep

- Zijn er jongvolwassenen geweest die in aanmerking kwamen voor de pilot, maar daar zelf niet mee instemden? Zo ja, hoeveel en welke reden(en) geven zij daarvoor?
- Hoeveel jongvolwassenen kregen een Halt-afdoening (pilotgroep)?
- Hoe verhoudt de pilotgroep zich tot het totale aantal jongvolwassenen in het arrondissement Rotterdam-Rijnmond dat voldoet aan de criteria m.b.t. Halt 18+?
- Hoe verhoudt de pilotgroep zich tot het aantal jongvolwassenen dat wordt besproken aan de ZSM-tafel en voldoet aan de criteria m.b.t. Halt 18+?
- Welke kenmerken hebben de jongvolwassenen in de pilotgroep (bijvoorbeeld persoonskenmerken, delictkenmerken, delictverleden, mogelijke problematiek)?
- Hoe verhouden deze kenmerken zich tot de kenmerken van de reguliere instroom van minderjarigen naar Halt en de reguliere instroom van jongvolwassenen naar andere afdoeningen?
- Is de gerealiseerde omvang en aard van de pilotgroep zoals beoogd/verwacht door betrokkenen? Zo nee, waarom niet en waarin wijkt deze af?

Invulling Halt18+ afdoening

- Wat is de duur van de Halt-afdoening voor de pilotgroep, gemiddeld en uitgesplitst naar leeftijd en – indien mogelijk – andere kenmerken?
- Op basis van welke criteria wordt de duur van de Halt-afdoening bepaald?
- Hoe wordt de Halt-afdoening voor de pilotgroep ingevuld? Wordt afgeweken van de reguliere invulling (voor hetzelfde type jongeren)? Zo ja, op welke aspecten en waarom? Is de invulling van de Halt-afdoening voor de pilotgroep zoals beoogd? Zo nee, waarom niet en waarin wijkt deze af?
- Zijn voor de uitvoering van de pilot speciale '18+' Halt-medewerkers geselecteerd? Zo ja, op basis van welke criteria? Zo nee, waarom niet?
- Hoe vaak wordt de Halt-afdoening voor de pilotgroep negatief afgesloten en met welke reden? Hoe is het vervolgtraject voor deze groep verlopen?

- Is er bij betrokkenen zicht op het gedrag van de pilotjongeren tijdens en na het doorlopen van de Halt-afdoening? Zo ja, in hoeverre is sprake van (continueren van) strafbaar gedrag?
- Vindt m.b.t. de pilotgroep screening/signalering plaats met het oog op mogelijke doorverwijzing naar (jeugd)hulp? Op welke wijze? Wat zijn hierbij de overeenkomsten en verschillen met screening/signalering bij de reguliere Halt-doelgroep? Wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van het Halt-signaleringsinstrument SI? In hoeverre is het Halt-signaleringsinstrument SI geschikt voor de pilotdoelgroep?

Ervaring en waardering

- Hoe ervaren de pilotjongeren de (werkzaamheid van de) Halt-afdoening en wat zijn hun aanbevelingen voor eventuele doorontwikkeling?
 - Hoe ervaren Halt-medewerkers de toeleiding naar en uitvoering van Halt 18+? Hoe geschikt achten Halt-medewerkers, die pilotjongeren hebben begeleid, de Halt-afdoening voor de pilotgroep? Wat zijn hun aanbevelingen voor eventuele doorontwikkeling? Is er behoefte aan extra kennis en/of vaardigheden bij Halt-medewerkers?
 - Hoe ervaren de partners aan de ZSM-tafel de toeleiding naar en uitvoering van Halt 18+ en wat zijn hun aanbevelingen voor eventuele doorontwikkeling?
3. Wat zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen t.a.v.
- De geschiktheid van de Halt-afdoening voor jongvolwassenen?
 - De uitvoering van Halt 18+?
 - De doorontwikkeling van Halt 18+?

1.4. Methodologische verantwoording

Doel van het onderzoek is inzicht in de uitvoering van de pilot Halt 18+. De eerste hoofdvraag is of er voldoende empirische ondersteuning is voor de werkzaamheid van de Halt-interventie voor jongvolwassen first offenders. Daartoe hebben we een literatuuronderzoek gedaan met de focus op mogelijke werkzame elementen van soortgelijke interventies als de Halt-afdoening voor specifiek de groep van jongvolwassenen (18 tot 23 jaar).

Om de tweede hoofdvraag te beantwoorden – hoe verloopt de pilot Halt 18+ – is een procesevaluatie uitgevoerd. De opzet, implementatie en uitvoering van de pilot en het bereik van de pilot (welke jongvolwassenen hebben een Halt 18+ afdoening aangeboden gekregen en afgerond) staan hierin centraal. Daarbij is zijdelings onderzocht of de interventie zou kunnen bijdragen aan recidivevermindering en re-integratie in de maatschappij en of in de uitvoering van de pilot de gewenste werkzame elementen aanwezig zijn. Met deze kennis komen we tot beantwoording van de derde hoofdvraag of een Halt-afdoening geschikt is voor jongvolwassenen: heeft de pilot Halt 18+ voldoende aanknopingspunten voor doorontwikkeling?

Het onderzoek bestond uit vijf onderzoeksfasen die we hieronder kort toelichten. In Bijlage 1 staat een uitgebreide verantwoording van de aanpak van het onderzoek.

In fase 1 vond een studie naar werkzame elementen in de literatuur plaats die voor dit onderzoek relevant zijn. We hebben ons eerst gericht op de relevante literatuur die voortkomt uit het onderzoek van DSP naar de reguliere Halt-afdoening (Buysse, Abraham, Hofstra & van Dijk, 2017) en evaluatiestudies van interventies voor jongvolwassenen die betrokken zijn bij (lichte) criminaliteit. Dit leverde een beperkt aantal studies op, waarop we breder zijn gaan zoeken. Niet alleen naar effectstudies van interventies (of onderdelen daarvan) voor jongvolwassenen, maar ook interventies gericht op adolescenten

en volwassenen, vanuit het argument dat wanneer interventies of onderdelen daarvan effectief blijken te zijn voor zowel adolescenten als volwassenen, we mogen aannemen dat deze ook effectief zullen zijn voor jongvolwassenen. Daarnaast is gezocht naar wat er bekend is over criminaliteit onder jongvolwassenen, en of deze literatuur aanknopingspunten biedt voor (mogelijke) interventies.

In fase 2 stond de uitvoering van de pilot centraal. We hebben deskresearch gedaan om inzicht te krijgen in de pilot en de achtergrond ervan. Ook is gesproken met negen sleutelfiguren betrokken bij de ontwikkeling en/of uitvoering van pilot en behorend tot één van de strafrechtspartners op ZSM (twee officieren van justitie, twee politiemensen werkzaam op ZSM, een persoon werkzaam bij RvdK en op het ZVHRR, iemand van SHN, iemand van de reclasering, en twee beleidsmedewerkers van Halt, waaronder de coördinator van de pilot). Daarnaast zijn drie medewerkers van Halt gesproken, die betrokken waren bij de ontwikkeling van de pilot en/of betrokken zijn bij de uitvoering. Dit gaf inzicht in de wijze waarop ketenpartners bij de pilot betrokken zijn en hoe zij samenwerken alsmede hoe de pilot is georganiseerd enerzijds, en de selectie van jongvolwassen first offenders voor Halt 18+ anderzijds.

In fase 3 lag de nadruk op het verkrijgen van inzicht in de doelgroep aan de hand van registratiegegevens, die werden aangeleverd door Halt en/of de politie.

Tenslotte betrof fase 4 een verdieping naar de waardering voor Halt 18+; wat zijn succes en verbeterpunten. In deze fase gingen we in gesprek met jongvolwassenen (n=15), en personen die dicht bij hen staan, zoals ouders, en een vertrouwenspersoon (n=9). De bedoeling was ook slachtoffers te interviewen over hun ervaring met de Halt+ afdoening, maar dit is niet gelukt doordat niet altijd sprake was van een individueel slachtoffer (het betrof ook bedrijven) en het voor Halt niet altijd lukte om hen te bereiken gedurende Halt-traject of het slachtoffer niet open stond voor een herstelgesprek.

Ook in fase 2 is in de interviews met strafrechtpartners en Halt-medewerkers naar de waardering en toekomstmogelijkheden van de pilot gevraagd. Ter aanvulling hierop hebben we met de brede werkgroep van de pilot, waar alle ketenpartners in vertegenwoordigd zijn, over de successen en knelpunten gesproken. Ook waren we aanwezig bij de reflectiebijeenkomst over de uitvoering van Halt 18+ met Halt-medewerkers, waar we enerzijds voorlopige resultaten deelden en anderzijds informatie kregen over de ervaringen van Halt-medewerkers met de doelgroep jongvolwassenen. Aan het einde van de pilot in maart 2021 is een groepsgesprek geweest met 11 Halt-medewerkers over hun ervaringen met jongvolwassenen. Deze verdiepende fase gaf aanknopingspunten voor de vraag of het mogelijk is de Halt 18+ interventie door te ontwikkelen.

De laatste fase van het onderzoek betrof de synthese en rapportage, waar via een expertmeeting de resultaten en mogelijkheden voor doorontwikkeling zijn besproken. In de expertmeeting waren deskundigen van wetenschap en praktijk vertegenwoordigd (zie Bijlage 3).

2 Implementatie en uitvoering van de pilot

In de ontwikkelfase is bepaald voor wie Halt 18+ is bedoeld, hoe de Halt-afdoening 18+ kan worden ingepast in het afdoeningsproces en hoe de routing is, zoals in de inleiding (paragraaf 1.3) is beschreven. In dit hoofdstuk staan we stil bij de uitvoering van de pilot: hoe verloopt de samenwerking tussen de ketenpartners in de uitvoering van de pilot, welke jongvolwassenen krijgen een Halt 18+-afdoening aangeboden en hoe krijgt de Halt 18+ afdoening vorm?

We gaan eerst in op de uitvoering van de Halt-afdoening 18+ op ZSM. Het aantal jongvolwassenen dat mogelijk in aanmerking komt voor een Halt 18+ afdoening, en de doelgroep die daadwerkelijk een Halt 18+ afdoening heeft gekregen wordt beschreven in paragraaf 2. Daarna gaan we in op de uitvoering van de Halt 18+ door de Halt-medewerkers in paragraaf 3. Tot slot komen we tot een conclusie in paragraaf 4.

2.1. Bekendheid en proces van implementatie en uitvoering ZSM

Halt 18+ komt voort uit de behoefte om meer maatwerk te kunnen leveren op ZSM aan jongvolwassen first offenders. Een verkennend onderzoek bood een basis om de pilot op te zetten (Stouten, 2018). Na bestuurlijk draagvlak bij de partners op ZSM en in het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (ZVHRR) is een werkgroep aan de slag gegaan. De werkgroep, bestaande uit Halt, politie, OM, 3RO, SHN, ZVHRR, RvdK en het ministerie van Justitie en Veiligheid, heeft de pilot voorbereid, waarbij Halt een trekkersrol had. Halt, politie en OM zijn de kernpartijen zowel in de voorbereiding als de uitvoering.

2.1.1. Bekendheid Halt 18+ en belemmerende factoren

Via flyers, nieuwsbrieven en door binnen hun eigen organisatie (politie, OM en andere partners in de strafrechtketen op ZSM) de pilot zoveel mogelijk uit te dragen, is aandacht gevraagd voor de pilot. *'De pilot is goed bekend gemaakt bij iedereen op ZSM'*, aldus een officier van justitie. Ondanks dat er is geïnvesteerd in de bekendheid van Halt 18+ is lang niet iedereen bij de politie en het OM op de hoogte van de pilot. Ook heeft niet iedereen de criteria goed voor ogen. Dit was zowel bij de start van de pilot als tijdens de uitvoering van de pilot het geval, zo wordt door de politie en Halt-medewerkers naar voren gebracht. Het kost tijd om iedereen op de hoogte te brengen en relevante strafrechtspartners scherp te houden als het gaat om de mogelijkheden van een Halt-afdoening voor jongvolwassen first offenders, zo wordt door verschillende strafrechtspartners naar voren gebracht.

De pilot startte 1 november 2019 voor een jaar en is verlengd tot 11 maart 2021. De coronamaatregelen vanaf maart 2020 hebben een negatieve impact op het aantal jongvolwassenen dat een Halt-afdoening krijgt, zo komt naar voren in verschillende gesprekken. Hierdoor ontstond een dip in het aantal doorverwijzingen. Alle strafrechtspartners geven aan dat de 'organische momenten van overleg' vervallen doordat vanuit huis wordt gewerkt. Op ZSM waar iedereen samen zit in een grote ruimte vinden de verschillende strafrechtspartners elkaar snel bij een vraag of gevoel van twijfel. Dit snelle overleg tussendoor vindt niet meer plaats nu iedereen thuis werkt. Het is daardoor moeilijker elkaar scherp te houden op de mogelijkheid van een Halt-afdoening voor jongvolwassen first-offenders van lichte delicten. Ook is het telehoren vanuit ZSM minder mogelijk door de coronamaatregelen: dit kan alleen op ZSM en niet vanuit huis.

Een officier van justitie beschrijft de impact van de coronamaatregelen op de werkwijze en toestroom naar Halt 18+ als volgt: *‘Het is wel zo dat nu iedereen thuis werkt, het informele contact er niet is: je hoort niet toevallig iets wat kan leiden tot de gedachte: is Halt 18+ mogelijk? Er is veel minder intercollegiaal overleg. Dit kan er toe leiden dat er minder vaak gedacht wordt aan een alternatieve afdoening’.*

De coronacrisis lijkt van invloed te zijn geweest op de instroom van Halt18+ doordat jongvolwassenen, zoals iedereen, meer thuis waren en daardoor minder lichte delicten pleegden, zo komt naar voren in de interviews.⁶ Daarnaast wordt naar voren gebracht dat agenten minder graag iemand aanhielden (fysiek contact) uit angst besmet te raken met corona.

Naast de coronamaatregelen zijn nog een aantal andere redenen benoemd die er voor zorgen dat een Halt 18+ waardige zaak niet altijd bij Halt terecht komt. Verschillende personeelsswisselingen in korte tijd bij het OM, die ook van invloed waren op de betrokkenheid bij de werkgroep van Halt 18+, hebben er aan bijgedragen dat de bekendheid onder de ZSM officieren van justitie niet optimaal was, zo brengen de verschillende strafrechtpartners (Halt, politie en OM) naar voren.

‘Er zijn officieren die ervan weten en naar Halt stappen en vragen om advies, en officieren van justitie die er niets van weten of die Halt een ‘zachte afdoening’ vinden. Halt is ook nog niet zo lang onderdeel van ZSM, ongeveer twee jaar, dus we zijn ook gewoon het kleinste kindje van de klas.’

■ Halt-medewerker.

Andere belemmerende factoren die kunnen voorkomen dat een Halt 18+ afdoening plaatsvindt is bijvoorbeeld dat Halt in de jeugdhoek van ZSM zit (in de beginperiode toen er nog geen coronamaatregelen waren), terwijl de pilot volwassenen betreft. Daarnaast is Halt niet altijd aanwezig op ZSM (niet in de avonden en het weekend) en in dat geval kunnen zij ook niet om advies gevraagd worden. Ook speelt een rol dat er veel verschillende pilots in Rotterdam zijn gestart, waardoor officieren van justitie en politie niet altijd de criteria scherp hebben of geen besef hebben van de extra handelingen die verricht moeten worden, zoals een extra mail aan de verdachte over het besluit. Dit laatste kan ook weerstand bij officieren van justitie met zich meebrengen, aldus een officier van justitie.

2.1.2. Samenwerking in de keten

Tijdens de pilot zijn er vooral contacten tussen Halt, politie en OM. De politie fungeert als startpunt om jongvolwassenen die geschikt zijn voor een Halt 18+ afdoening te detecteren, het OM neemt de beslissing en Halt voert Halt 18+ uit en is aanjager.

Samenwerking politie, OM en Halt

Het routeproces start vanaf het eerste contact tussen de jongvolwassene en politie tot aan verwijzing naar de pilot en de afdoening door de officier van justitie (zie hoofdstuk 1, paragraaf 1.3). Binnen de politie zijn er verschillende momenten waarop aan Halt 18+ kan worden gedacht. Door de agent op straat, tijdens het verhoor op het bureau, en door de politiecoördinator op ZSM kan worden gedacht aan een Halt 18+ afdoening. Politieagenten die op het bureau met de zaak bezig zijn, bellen bijvoorbeeld naar de politiecoördinator op ZSM, die een officier van justitie erbij kan halen om tot een beslissing te komen, aldus de politie.

⁶ Zie ook het jaarverslag van Halt over 2020, waaruit blijkt dat er minder diefstal en vernieling was om deze reden.

‘Wanneer ik zie dat iemand tussen de 18 en 23 jaar is, het delict ernaar is, first offender, dan maak ik een inschatting. Dan kan ik, of een van mijn collega’s, tegen de officier van justitie zeggen dat we iemand hebben die in aanmerking komt voor de pilot Halt 18+. Dan hebben we het met de officier van justitie over de inhoud, en waarom we vinden dat de jongvolwassene in aanmerking komt. De officier van justitie kijkt er dan kritisch naar, met name ook naar hoe coöperatief een verdachte is. Er is soms nog wel discussie, in hoeverre iemand bekend, dit heeft voor een deel ook met de cultuur te maken.’

■ Politie

Het sociale verhoor is een belangrijke informatiebron om de afweging te maken of een jongvolwassene geschikt is voor Halt 18+. Hier kan nog (veel) in verbeteren, zo wordt door verschillende strafrechtspartners naar voren gebracht. Tijdens de pilot is afgesproken dat er drie vragen relevant zijn: 1. Woon je nog thuis / op jezelf? 2. Zit je nog op school en zo ja waar? 3. Sta je open voor begeleiding? Deze vragen, afgeleid van het wegingskader Adolescentenstrafrecht, komen niet expliciet terug in de processen-verbaal, zo komt naar voren in gesprekken met OM en politie. De politiecoördinator op ZSM geeft aan hier aandacht aan te geven in het contact met de districten waar wordt gesproken over verschillende dossiers. Een ander punt is de rol van de advocaat. In geval van minderjarigen moet altijd een advocaat betrokken zijn tijdens het sociale verhoor maar dit is niet verplicht bij jongvolwassenen. Hoe vaak een advocaat is betrokken, en welke rol de advocaat dan heeft in de afweging is niet duidelijk.

Als de politie tijdens het verhoor geschiktheid voor een Halt 18+ vermoedt, wordt contact opgenomen met de officier van justitie op ZSM. Maar het komt ook voor dat pas op ZSM de politiecoördinator, de officier van justitie (of de secretaris die de zaak voorbereidt na lezing van het proces-verbaal geschiktheid voor een Halt 18+ vaststelt. Hoe dit proces precies gaat op ZSM, komt niet duidelijk naar voren uit het onderzoek. In de tijd dat iedereen op ZSM zat, was het doorgaans de Halt-medewerker die dan contact opnam met de jongvolwassen verdachte. Maar in de tijd van corona kon het ook de officier

van justitie zijn, die contact opnam met de verdachte. Of de verdachte kreeg een brief met het aanbod om een Halt-traject te doen (zie ook hoofdstuk 3 over de toeleiding naar Halt volgens de jongvolwassenen). De regel is dat nadat de verdachte mondeling heeft ingestemd met Halt, er een brief vanuit het OM wordt verstuurd waarin de beslissing tot de Halt-afdoening staat. Het versturen van deze specifieke brief is een extra handeling voor het OM. In het begin verliep dit niet altijd goed; er ging een standaard brief voorwaardelijk sepot uit in plaats van de specifieke brief betreffende Halt 18+. Vervolgens ontvingen de jongvolwassenen een brief van Halt. Dit was zeer verwarrend voor de jongvolwassenen.

Duidelijk is dat op ZSM, waar een hoge werkdruk is, mensen onvoldoende alert zijn op de mogelijkheid van een Halt-afdoening voor jongvolwassen first offenders, zoals al eerder naar voren kwam. Het ontbreken van voldoende bekendheid er een mogelijke Halt 18+ vergroot de kans dat Halt 18+ over het hoofd wordt gezien.

‘Het is best lastig om bij een zaak die aan harde criteria voldoet (jongvolwassen, first offender en specifiek delict) scherp te blijven dat de zaak binnen de pilot valt. Vanuit de snelheid waarmee over zaken besloten wordt, wordt ook wel eens vanuit ZSM gezegd: ‘Doe maar een strafbeschikking’. Je moet elkaar wel scherp houden om de pilot aan te bieden.’

■ Politie

Daarnaast wordt op ZSM een onderscheid gemaakt tussen groene, oranje en rode zaken, en de kleur bepaalt welke partners nodig zijn voor het afdoeningsoverleg met de officier van justitie. De medewerkers van het Advies- en Triagepunt passen een selectie-instrument toe, dat vragen bevat over of een persoon bekend is bij verschillende instanties en zo ja, bij welke (overheids) instanties om de kleur te bepalen. Hoe vaker vragen met "ja" zijn beantwoord, hoe vaker de jongvolwassene bekend is bij meerdere (overheids)instanties en hoe groter de problematiek. Uit het selectie-instrument volgt een puntenscore,

die is gekoppeld aan een kleur en op basis daarvan wordt bepaald met welke partijen de zaak wordt besproken. Bij groene zaken is er tussen OM, politie en SHN overleg. Juist onder groene zaken zitten veel first offenders (zie paragraaf 2.2). Een politiemedewerker wijst erop dat bij groene zaken de rijke input van ketenpartners en andere informatie mist. Dit vergroot de kans dat niet wordt gedacht aan Halt 18+ door de officier van justitie.

Een andere reden waarom niet altijd aan Halt 18+ wordt gedacht terwijl sprake is van een jongvolwassen first offender van een licht delict, is het ontbreken van een advies van Halt doordat wegens de coronamaatregelen mensen thuis werken. Advies vragen is minder vanzelfsprekend, zoals hiervoor al werd aangegeven. Een Halt-medewerker geeft aan idealiter in elke mogelijke Halt 18+ zaak al aan de voorkant mee te willen denken, omdat dit de mogelijkheid biedt om de jongere even te spreken om te kijken hoe hij of zij erin staat. Dit kan van meerwaarde zijn om in te schatten of de verdachte het delict bekent, of gemotiveerd is om de Halt-afdoening uit te voeren. Ook het feit dat Halt niet altijd aanwezig is op ZSM, betekent dat niet altijd een advies kan worden gevraagd.

Betrokkenheid Slachtofferhulp, Reclassering en RvdK

Tijdens de ontwikkeling van de pilot zijn naast Halt, OM en politie, ook Slachtofferhulp, Reclassering, RvdK en het ministerie van Justitie en Veiligheid nauw betrokken bij de discussies voor wie de pilot is, hoe de afdoeningsbeslissing vormgegeven moet worden en hoe het werkproces, de routing, zou moeten zijn. Zij nemen deel aan de werkgroep pilot Halt 18+. In de uitvoering van de pilot spelen zij echter nauwelijks een rol, zo komt naar voren in de gesprekken met de Reclassering, Slachtofferhulp, RvdK en Halt.

'Nu loopt de pilot, en merken we dat met Slachtofferhulp, de Raad van de Kinderbescherming en reclassering relatief weinig (inhoudelijk) contact en afstemming is. Als zaken voldoen aan criteria, dan hoeft geen triage plaats te vinden. Herstelbemiddeling kan zonder Slachtofferhulp alhoewel afstemming aan de voorkant gewenst is.'

■ Halt-medewerker

Reclassering en Halt hebben deels dezelfde doelgroep van jongvolwassenen. In het geval van de Halt 18+-afdoening wordt de jongvolwassene door Halt begeleid en als een strafbeschikking werkstraf wordt opgelegd, vindt begeleiding vanuit de reclassering plaats. In het kader van de pilot Halt 18+ geeft de officier van justitie aan Halt door welke afdoening zou zijn gekozen als er geen Halt 18+ mogelijk was geweest. Hieruit komt naar voren dat in ongeveer een derde van de zaken voor een strafbeschikking werkstraf (soms met boete) was gekozen. In dat geval was de jongvolwassene naar de reclassering gegaan. De kans is echter groter dat bij first offenders enkel een strafbeschikking boete wordt opgelegd. De reclasseringsmedewerker benadrukt dat de reclassering met een zwaardere groep (ernst van het delict) werkt: *'Er kan een groep zijn waar de reclassering wordt gevraagd om nader onderzoek te doen, bijvoorbeeld via telehoren een gesprek met de verdachte. Maar de groep waar een reclasseringsrapport voor wordt gevraagd zijn te zwaar voor een Halt-afdoening'.*

De verwachting was dat reclassering een rol zou kunnen spelen in het verder uitwerken van de Halt 18+ als het gaat om werkopdrachten voor jongvolwassenen. Dit blijkt in de praktijk van de pilot lastiger; samenwerking rond het delen van plekken waar jongvolwassenen hun werkopdrachten kunnen doen blijkt bijvoorbeeld niet mogelijk omdat er wachttijden zijn ontstaan om werkstraffen uit te voeren door de coronamaatregelen, terwijl de Halt-afdoening binnen vier maanden moet zijn afgerond, zoals in de brief met het besluit van de officier van justitie staat aangegeven. Samenwerken rond afstemmen en delen van plekken waar jongvolwassenen hun werkopdrachten kunnen doen, wordt door zowel reclassering als Halt als een mogelijkheid voor de toekomst gezien.

Slachtofferhulp en Halt zijn beide, vanuit een andere hoedanigheid, betrokken bij het slachtoffer rond het aspect van schadevergoeding en herstel. Slachtofferhulp kan het perspectief van het slachtoffer inbrengen.

'Slachtofferhulp Nederland kan een belangrijke rol spelen vanuit het perspectief van het slachtoffer: welk signaal straalt je uit naar een slachtoffer als een verdachte naar Halt 18+ gaat en wat doet dit met een slachtoffer?'

■ Politie

Tijdens de pilot is de rol van Slachtofferhulp echter marginaal. Slachtofferhulp richt zich vooral op de schadevergoeding en vraagt het slachtoffer ook naar wensen omtrent herstel. Deze informatie komt automatisch bij Halt (en de andere ZSM partners) terecht. Halt vraagt soms specifiek om informatie bij Slachtofferhulp over de schade, bijvoorbeeld als het slachtoffer (nog) niet is gesproken of informatie ontbreekt, maar dit heeft niet of nauwelijks plaatsgevonden in geval van jongvolwassenen. Reden kan zijn dat er weinig particuliere slachtoffers waren: het betreft vaak bedrijven, aldus Halt. Andere reden is dat het om een beperkt aantal zaken gaat: als de pilot wordt voortgezet, er meer bekendheid komt, en er meer jongvolwassenen een Halt-afdoening krijgen, zal ook Slachtofferhulp vaker betrokken worden, is de verwachting van Slachtofferhulp en Halt.

'We vinden de samenwerking met Halt heel belangrijk, voor het onderdeel herstelbemiddeling (wensen doorgeven van het slachtoffer), maar ook voor het deel schade verhalen. Daar zijn wij immers in gespecialiseerd. Als de pilot wordt doorgezet en er meer Halt 18+ afdoeningen zijn, lijkt het mij vooral belangrijk dat de samenwerking tussen Halt en SHN goed blijft. Dat we elkaar weten te vinden voor vragen en dat wij graag betrokken blijven bij (vragen over) slachtofferrechten, vooral de schadevorderingen.'

■ SHN

Hoewel politie, OM en Halt de kern vormen voor de uitvoering van Halt 18+, is de afstemming met reclassering en SHN op een aantal punten van belang. Deze aspecten komen mede door de coronamaatregelen en het beperkte aantal Halt-afdoeningen 18+ nu minder goed uit de verf.

De RvdK is lid van de werkgroep pilot Halt 18+, maar speelt geen rol in de uitvoering van de pilot. Wettelijk gezien hebben zij geen taak als het gaat om meerderjarigen, maar zij kunnen wel worden geconsulteerd voor de doelgroep van adolescenten, vanwege hun kennis omtrent interventies die aansluiten bij de ontwikkelingsfase van minderjarigen en jongvolwassenen en het voorkomen van recidive.

2.1.3. Conclusie uitvoering pilot

Politie, OM en Halt zijn de kernpartners in de uitvoering van de pilot 18+. Door de coronamaatregelen wordt er op ZSM vanaf maart 2020 vooral thuis gewerkt en dit heeft zijn weerslag op de uitvoering: er is geen spontaan overleg of overleg bij twijfelgevallen waardoor minder snel aan afdoening via Halt bij jongvolwassen verdachten wordt gedacht. Telehoren is niet mogelijk vanuit huis waardoor bij twijfel over bekennen van delict en motivatie dit niet kan worden geverifieerd. De samenwerking met Reclassering en Slachtofferhulp is tijdens de pilot marginaal, maar medewerkers van Halt verwachten dat dit bij voortzetting van de pilot zal verbeteren.

2.2. Doelgroep Halt 18+

In deze paragraaf gaan we eerst in op de discussie over de beoogde doelgroep (paragraaf 2.2.1). Vervolgens gaan we aan de hand van registratiegegevens in op het aantal verdachte jongvolwassenen die een Halt 18+ aangeboden zouden kunnen krijgen (paragraaf 2.2.2) of hebben gekregen (paragraaf 2.2.3). We gebruiken hiervoor cijfers van het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (ZVHRR) over jongvolwassen verdachten op ZSM, en gegevens uit een monitor Halt 18+, die wordt bijgehouden door de Halt-medewerkers. Ook zijn gegevens opgevraagd uit het algemene registratiesysteem van Halt over het aantal uur en het verloop van Halt 18+ (paragraaf 2.2.4).

2.2.1. Discussie over de beoogde doelgroep

Halt 18+ is bedoeld voor jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar die first offender zijn van een licht delict. Daarnaast dient te worden aangesloten bij de criteria van Halt voor minderjarigen en bij het ASR wegingskader, zoals in de inleiding (paragraaf 1.3) uiteen is gezet. Hoe wordt omgegaan met deze criteria, is onderwerp van deze paragraaf.

Uit de gespreken met de sleutelfiguren komt eenstemmig naar voren dat zij vinden dat er geen onderscheid moet worden gemaakt tussen de criteria van Halt voor minderjarigen en Halt voor jongvolwassenen.

‘Wij hebben gezegd dat je dit bij Halt 18+ niet anders moet maken. Je moet dingen niet onnodig moeilijk maken. Je kunt niet zeggen dat bij een 17-jarige wel gebruik gemaakt mag worden van discretionaire bevoegdheid (art 2 Besluit Aanwijzing Halt-feiten) en bij een 18-jarige niet. Om een pilot zo succesvol mogelijk te maken moet je het zo gelijk mogelijk maken. Zodat aan de voorkant zo min mogelijk ruis ontstaat over wie wel en niet in aanmerking komt.’

■ ZVHRR

Het wegingskader ASR wordt niet als zodanig door geïnterviewden naar voren gebracht. Wel wordt naar voren gebracht dat in de werkgroep Halt 18+ gesproken is over de vraag of de Halt 18+ afdoening voor een specifieke groep zou moeten gelden, bijvoorbeeld de groep met LVB, de groep vervroegde schoolverlaters of andere kwetsbare groepen, zoals jongvolwassenen met psychische of psychiatrische problematiek of met problemen in de thuissituatie. De sleutelfiguren betrokken bij de ontwikkeling van de pilot (OM, politie, Halt-medewerkers, ZVHRR) geven aan dat in de werkgroep is afgesproken de Halt

18+ afdoening niet bij voorbaat te beperken tot een specifieke groep. De pilot heeft juist tot doel meer inzicht te krijgen in de meest geschikte doelgroep voor een Halt afdoening. Is Halt 18+ geschikt voor jongvolwassenen in het algemeen, vanuit het argument dat jongvolwassenen qua ontwikkelingsleeftijd nog niet volwassen zijn en onbezonnen gedrag kunnen vertonen, waar een pedagogische maatregel meer van toepassing is, of is Halt meer geschikt voor een specifieke groep?

Het ministerie van Justitie en Veiligheid benadrukt dat alleen toestemming voor de pilot is gegeven omdat naast de Halt-criteria ook het ASR afwegingskader een criterium is. Uit analyse van schriftelijke stukken komt naar voren dat enerzijds dit kader wordt aangegeven, maar dat tegelijkertijd ruimte wordt geboden hiervan af te wijken omdat het een pilot is.

In de kamerbrief Aanpak Jeugdcriminaliteit van 28 juni 2019 komt naar voren dat wordt uitgegaan van een specifieke groep: *Voor jongvolwassenen die voor het eerst een licht vergrijp plegen, nog naar school gaan, bij hun ouders wonen en/of een licht verstandelijke beperking hebben, is een meer gerichte interventie mogelijk effectiever. In het kader van een pilot zullen zij daarom een interventie aangeboden krijgen gericht op bewustwording van het strafbare gedrag en gedragsalternatieven en aandacht voor het slachtoffer.*

De vraag of bij de doelgroep van Halt 18+ sprake is van een onvoltooide ontwikkeling (of achterblijvende ontwikkeling) naar volwassenheid wordt door alle geïnterviewden in meer algemene zin beantwoord: in de leeftijdsfase van 18 tot 23 is in de breedte sprake van een ontwikkeling naar volwassenheid (zie ook de Inleiding, paragraaf 1.2). *‘Halt is zeker niet alleen voor LVB bedoeld, maar voor onbezonnen jeugdig gedrag. Als 18, 19-jarige ben je nog heel jong’,* aldus een officier van justitie. Het kan gaan om jongvolwassenen met verschillende achtergronden. Wel verdienen jongvolwassenen waar sprake is van LVB meer aandacht, zo komt uit de interviews met sleutelfiguren naar voren. Maar deze groep wordt niet als de kerndoelgroep van Halt 18+ gezien.

Alle gesproken strafrechtspartners achten Halt 18+ geschikt voor jongvolwassenen die voor het eerst met het strafrecht in aanraking komen, de zogenaamde first offenders, er moet sprake zijn van lichte delicten, en de jongvolwassene moet bekennen, dat zijn de criteria die altijd naar voren worden gebracht. Daarnaast geldt dat het van pedagogische meerwaarde moet zijn voor de individuele jongvolwassene.

'Volgens mij was het idee dat LVB een beetje de hoofdmoot zou zijn, omdat er veel LVB-ers zijn die met politie in aanraking komen, ze zijn ook beïnvloedbaar. Maar ik denk persoonlijk dat dit eigenlijk voor iedereen heel zinvol kan zijn.'

■ **Halt-medewerker**

'Om aan Halt te denken, moet het gaan om een first offender, en hij of zij moet bekennen. Dat laatste is heel belangrijk. Naast first offender moet er overigens ook geen sprake zijn van registraties bij de politie. Daarnaast moet Halt 18+ een pedagogisch karakter hebben. Een jonge man van 22 jaar die samenwoont en een kind heeft, functioneert op een volwassen niveau. Daar kan geen sprake zijn van jeugdige onbezonnenheid en daar kan je ook in die zin niet iets bijbrengen.'

■ **OM**

'Er moet wel een pedagogische meerwaarde inzitten; woont iemand nog thuis, is hij leerbaar, is het een bekende verdachte, een first offender, iemand moet ook willen meewerken, wat is het alternatief?'

■ **ZVHRR**

Het criterium 'bekennende verdachte' levert soms discussie op, zo wordt door verschillende sleutelfiguren naar voren gebracht: soms is niet echt duidelijk of de jongvolwassene het strafbare feit bekend en gemotiveerd is om de Halt-interventie uit te voeren. Dit kan te maken hebben met cultuur, met schaamte. Het is vooral belangrijk dat uit de houding naar voren komt dat iemand bereid is de Halt-activiteiten uit te voeren.

'We weten dat mensen uit bepaalde culturen minder geneigd zijn te bekennen. Op het moment dat iemand het delict ontkent, maar wel mee wil werken aan Halt, is het dan indirect bekennen? Geen idee. Dat is denk ik de afweging die op basis van het verhoor gemaakt moet worden. Wat is de indruk? Werkt iemand mee? Toont iemand wel of geen schuldbesef? Ik denk dat dat iets is wat de politie heel goed met de hulpofficier of Halt kan afstemmen. Elke casus op ZSM moet maatwerk zijn vind ik, en dat zou bij deze doelgroep niet anders moeten zijn.'

■ **ZVHRR**

Voor de reguliere Halt-afdoening geldt dat deze wordt uitgevoerd in de woonplaats van de jongere die een Halt-afdoening krijgt. In geval de jongvolwassene buiten het arrondissement woonachtig is, is een Halt 18+ niet vanzelfsprekend. Tijdens de pilot kwam het voor dat een jongvolwassene niet in Rotterdam-Rijnmond woonachtig was maar het delict daar wel plaatsvond. Na discussie is besloten tot Halt 18+. Afgesproken is dat in zulke situaties een Halt 18+ mogelijk is, en deze kan of in Rotterdam-Rijnmond waar het delict plaatsvond worden uitgevoerd, maar het kan ook in de woonplaats als de Halt-medewerker in dat arrondissement daarmee instemt.

We kunnen concluderen dat de partners in de strafrechtketen vooral de criteria van Halt voor ogen hebben. In de keuze wie geschikt is voor Halt 18+ wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de criteria van Halt. Er wordt niet zozeer gedacht aan een specifieke groep binnen de groep van jongvolwassenen, maar wel aan een groep waar een pedagogische maatregel zinvol is. De fase van jongvolwassenheid, waarin jongvolwassenen uit onbezonnenheid delicten kunnen plegen, staat voor de geïnterviewden voorop én dat er sprake moet zijn van een pedagogische meerwaarde. In de voorwaarde dat er sprake moet zijn van een pedagogische meerwaarde ligt de aansluiting bij het ASR wegingskader.

In de volgende paragraaf gaan we in op de doelgroep Halt 18+, zoals uit de cijfers naar voren is gekomen.

2.2.2. Jongvolwassen verdachten op ZSM

Via het Zorg- en Veiligheidshuis zijn cijfers verkregen over de jongvolwassenen die vanaf de start van de pilot tot aan de looptijd van de dataverzameling zijn geregistreerd op ZSM (van 1 november 2019 tot 11 maart 2021). Sommige jongvolwassenen zijn in deze periode meer dan één keer op ZSM binnengekomen; van deze jongvolwassenen is de meest recente beoordeling als uitgangspunt genomen. De zaken die op ZSM binnenkomen krijgen een kleurcode, zoals hiervoor uiteen is gezet (paragraaf 2.1).

Aantallen Halt 18+ en first offenders jongvolwassenen

Van alle jongvolwassenen die tussen 11 november 2019 en 11 maart 2021 zijn geregistreerd op ZSM (n=2.903) is 35% first offender. Het is niet verwonderlijk dat de grootste groep first offenders in de groene en oranje zaken zit. Er komen op ZSM in die periode 1.327 groene en 306 oranje zaken binnen van jongvolwassen verdachten (zie tabel 1). Van deze 1.633 groene en oranje zaken voldoen 813 zaken (50%) aan het Halt 18+ criterium first offender. Het aantal first offender zaken dat tevens voldoet aan de delictcriteria voor Halt 18+ is echter onbekend, omdat dit niet als zodanig in het registratiesysteem zit. De delicten zijn wel bekend voor de rode zaken.

In totaal zijn er 1270 jongvolwassen verdachten die onder de rode zaken vallen (zie tabel 1). Van deze 1270 zaken, voldoen 215 zaken aan het criterium first offender; en bij 29 van deze 215 rode first offender zaken is tevens sprake van een Halt-waardig feit. Van deze 29 rode zaken die voldoen aan alle Halt criteria, zijn 3 zaken doorgezet naar Halt 18+.

Door het ontbreken van de delictgegevens van juist de groene en oranje zaken, is het niet mogelijk een goede inschatting te geven van het aantal potentiële jongvolwassenen dat geschikt zou kunnen zijn voor Halt 18+. Duidelijk is wel dat de groep first offenders onder de groene groep heel groot is en dat hier ook feitelijk de meeste Halt 18+ trajecten zijn aangeboden.

Tabel 1 Aantal jongvolwassenen geregistreerd bij ZSM
(11 november 2019 – 11 maart 2021)

	Type zaak*			
	Groen	Oranje	Rood	Totaal
Aantal jongvolwassenen	1.327	306	1.270	2.903
First offender		813	215	1.028
Waarvan voldoen aan Halt 18+ delict criteria		Onbekend	29	Onbekend
Doorgezet naar Halt 18+		64	3	67

* Voor de groen en oranje zaken was de onderverdeling in first offender en doorgezet naar Halt niet bekend.

2.2.3. Jongvolwassenen die Halt kregen aangeboden (pilotgroep)

In totaal zijn vanaf de start van de pilot tot en met 11 maart 2021, 67 zaken naar Halt 18+ verwezen, waarvan drie zaken niet in behandeling zijn genomen omdat deze niet voldeden aan de Halt 18+-criteria (zie paragraaf 2.3.1 over de achtergrond van deze drie zaken). Er zijn geen gegevens bekend van jongvolwassenen die het aanbod hebben gekregen, maar er niet op zijn ingegaan.

De kenmerken van de pilotgroep Halt 18+ zijn als volgt:

Sekse, leeftijd en woonsituatie

Van de jongvolwassene was circa twee derde man (n=41) en een derde vrouw (n=23). Het merendeel van de jongvolwassenen was ten tijde van het delict tussen de 18 en 20 jaar (n=51), een aantal waren 20 jaar (n=8) en een enkeling 21 jaar (n=3) of 22 jaar (n=2). Van ongeveer twee derde van de jongvolwassenen is hun woonsituatie onbekend (n=34). Van de jongvolwassenen van wie de woonsituatie wel bekend is (n=20), is de meerderheid woonachtig bij hun ouder(s)/verzorger(s) (n=14). Een klein aantal woont zelfstandig/op kamers (n=4) en een enkeling in een woonvorm voor begeleid/beschermd wonen (n=2).

Opleiding en dagbesteding

Iets meer dan de helft van de jongvolwassenen (n=36) volgde een MBO-opleiding; er is onvoldoende informatie om aan te geven op welk niveau. Van de andere jongvolwassenen varieerde dit van speciaal onderwijs (n=2), praktijkonderwijs (n=2), VMBO-TL (n=1), HAVO (n=1), VWO (n=4), HBO (n=4) tot WO (n=6). Van 8 jongvolwassenen was het opleidingsniveau onbekend. Van ongeveer een derde van de jongvolwassenen is hun dagbesteding onbekend (n=16). Van de jongvolwassenen van wie hun dagbesteding wel bekend is (n=48), is de meerderheid schoolgaand (n=38) en een klein aantal is op dit moment werkend/thuis, maar heeft zicht op een opleiding (n=3). Een klein aantal is werkzaam (n=4), gaat naar een sociale werkplaats of dagbestedingsvorm (n=2) en één jongvolwassene heeft de zorg voor een dochter (n=1).

LVB

Afgesproken is dat de Halt-medewerker aan het begin van het traject de SCIL18+ (Screener voor intelligentie en lichtverstandelijke beperking) afneemt met als doel aanwijzingen voor een LVB tijdig te herkennen en het Halt-traject hierop af te stemmen. In de eerste maanden werd dit bij de meeste jongvolwassenen gedaan. Tijdens de coronacrisis bleek dat het lastig was om de SCIL via beeldbellen af te nemen. Daarom is door Halt in overleg met het Ministerie van Justitie en Veiligheid besloten tijdelijk geen SCIL af te nemen. In totaal is bij 14 zaken de SCIL afgenomen, waarvan bij 3 jongvolwassenen naar voren kwam dat er mogelijk sprake is van zwakbegaafdheid en/of een licht verstandelijke beperking.

Uit de gegevens van ZSM kwam naar voren dat slechts één persoon van de 1028 jongvolwassen first offenders geregistreerd stond als iemand met een (mogelijke) licht verstandelijke beperking. Dit geeft aan dat veelal onbekend is of mogelijk sprake is van een licht verstandelijke beperking.

Delict

Bij 50 van de 64 zaken is het type delict geregistreerd, bij de overige zaken is dit onbekend. Het meest voorkomende delict is eenvoudige diefstal WvSr 310 (n=15), gevolgd door gekwalificeerde (verzwarende) diefstal WvSr 311 (n=13). Andere delicten die af en toe voorkwamen zijn: belediging (n=6), openlijke geweldpleging tegen goederen (n=5), heling (n=4), vernieling (n=3), verduistering (n=3) en oplichting (n=1).

In de monitor Halt 18+ is ook bijgehouden hoe de zaak zou worden afgedaan volgens de officier van justitie als er geen pilot Halt 18+ was geweest (van vijf Halt 18+ zaken ontbreekt deze informatie). Uit de monitor komt naar voren dat in bijna alle gevallen de zaak met een strafbeschikking zou worden afgedaan, meestal een strafbeschikking geldboete (n=32), gevolgd door strafbeschikking werkstraf (n=15), en een enkele keer een strafbeschikking geldboete gecombineerd met een werkstraf (n=3) en strafbeschikking schadevergoeding (n=1). Daarnaast zou dagvaarden in vijf zaken plaatsvinden (n=5) en in drie zaken een beleidssepot (n=3).

Andere achtergrond kenmerken

Cijfers over culturele achtergrond, delictverleden, problematiek, duur van de Halt-afdoening en recidive zijn niet structureel bijgehouden in de monitor door Halt. Soms is wel enige informatie beschikbaar vanuit het toelichtingsveld bij elke zaak in het monitoringsbestand. We komen terug op de achtergrondkenmerken van de jongvolwassenen in hoofdstuk 4 op grond van de interviews met de jongvolwassenen.

2.2.4. Inhoud en verloop Halt 18+

In deze paragraaf staan we kort stil bij cijfermatige informatie over de uitvoering van de pilot wat betreft aantal Halt-medewerkers, afronding van Halt, gemiddeld aantal uren dat aan Halt is besteed en herstelactiviteiten.

Binnen vier maanden moet de Halt-interventie zijn afgerond. Van de 64 zaken, zijn 57 zaken positief afgerond, 6 zaken negatief en bij 1 zaak is de afronding onbekend; bij de negatief afgeronde zaken kwam de jongvolwassene vaak niet (meer) opdagen bij de gesprekken, of ze hielden zich niet aan de gemaakte afspraken. Als een Halt-interventie negatief wordt afgerond, wordt de zaak teruggestuurd naar het OM. Gegevens ontbreken over de beslissing van de officier van justitie.

Wat betreft de lengte en inhoud van de Halt-interventie, hebben Haltmedewerkers cijfers handmatig uit het Haltsysteem (JOIN) gehaald in aanvulling op het Halt 18+-monitoringsbestand. Deze informatie was niet altijd compleet; bij ongeveer een kwart van de zaken was er geen of beperkte informatie over de inhoud van de Halt-afdoening aanwezig.

Het gemiddelde aantal uur voor de Halt-afdoening was circa 14 uur, bij slechts een paar jongvolwassenen was het aantal uur minder dan 10 uur en bij een enkeling boven de 20 uur (namelijk circa 30 uur). Het aantal gesprekken dat een jongvolwassene voerde varieerde van 1 tot 6 gesprekken; met gemiddeld 3 gesprekken. Gemiddeld stond er 3 uur voor de leeropdrachten en daarnaast voerde de meerderheid van de jongvolwassenen een werkopdracht uit. Bij de jongvolwassenen die een werkopdracht uitvoerden was dit gemiddeld 8 uur en varieerde dit van 4 tot 14 uur met een uitschieter van 22 uur.

Voor de zaken waarbij de inhoud van het herstel geregistreerd is, komt naar voren dat minimaal 44 jongvolwassenen een excuusbrief schreven. Ook is bij een deel van de jongvolwassenen de benadeelde partij benaderd met het verzoek tot een herstelgesprek. Bij minimaal 11 jongvolwassenen lukte het om een herstelgesprek tot stand te brengen. Bij de jongvolwassenen bij wie geen herstelgesprek geregistreerd staat, staat onder andere vermeld dat er soms bij de benadeelde partij geen reactie kwam ($n=7$), dat de benadeelde partij soms niet open stond voor een herstelgesprek ($n=2$) of dat dit vanwege coronamaatregelen niet mogelijk was ($n=3$). Bij sommige jongvolwassenen is gekozen voor een excuusgesprek richting hun ouders ($n=5$).

Tabel 2 Overzicht achtergrondkenmerken jongvolwassenen pilot Halt18+

		Totale pilotgroep (n=64)	Geïnterviewde groep (n=15)
Geslacht	Man	41	10
	Vrouw	23	5
Leeftijd	18	33	6
	19	18	6
	20	8	3
	21	3	-
	22	2	-
Woonsituatie	Bij ouder(s)/verzorger(s)	14	12
	Begeleid/beschermd wonen	2	1
	Zelfstandig/op kamers	4	2
	Onbekend	34	-
Opleidingsniveau	Speciaal onderwijs	2	-
	Praktijk onderwijs	2	-
	VMBO	1	-
	HAVO	1	-
	VWO	4	-
	MBO	36	13
	HBO	4	1
	WO	6	1
	Onbekend	8	-

		Totale pilotgroep (n=64)	Geïnterviewde groep (n=15)
Dagbesteding	Schoolgaand	38	15
	Momenteel werkend/thuis, maar met zicht op opleiding	3	-
	Werkend	4	-
	Sociale werkplaats/dagbesteding	2	-
	Huismoeder	1	-
	Niet geregistreerd	16	-
SCIL (vermoeden LVB)	Afgenomen (vermoeden zwakbegaafdheid en LVB)	14 (3)	-
	Niet afgenomen	50	-
Type delict	Diefstal (art. 310 WvSr)	15	4
	Diefstal (art. 311 WvSr)	13	4
	Belediging	6	2
	Openlijk geweldpleging tegen goederen	5	-
	Heling	4	-
	Vernieling	3	-
	Verduistering	3	2
	Oplichting	1	1
Beslissing indien geen Halt 18+	Niet geregistreerd	14	2*
	Strafbeschikking geldboete	32	6
	Strafbeschikking werkstraf	15	4
	Strafbeschikking geldboete & werkstraf	3	-
	Dagvaarding	5	3
	Sepot	3	-
	Strafbeschikking schadevergoeding	1	-
	Niet geregistreerd	5	2

* Uit het interview met deze twee jongvolwassenen blijkt het om bezit softdrugs en betreden verboden terrein te gaan.

2.2.5. Halt 18+ vergeleken met Halt 18-

In deze paragraaf vergelijken we op een aantal aspecten de reguliere Halt-afdoening met Halt 18+ op grond van cijfers over 2020. Hierbij is het belangrijk te beseffen dat 2020 door de coronamaatregelen een bijzonder jaar is. De instroom naar Halt is sterk verminderd in 2020 ten opzichte van 2019 (op landelijk niveau met ongeveer 17%, in Rotterdam-Rijnmond met ongeveer 25%).⁷

Op drie aspecten hebben we de Halt 18+ afdoening vergeleken met de regulier Halt-afdoeningen, namelijk op type delict waarvoor naar Halt is verwezen, excuusopdracht en mate van voltooien. Voor andere vergelijkingen zijn geen cijfers beschikbaar.

Wanneer we kijken naar het type delicten waarvoor een Halt-afdoening plaatsvindt, zien we in geval van jongvolwassenen vooral vermogensdelicten, en daarnaast vernieling en delicten die de openbare orde betreffen. In geval van minderjarigen zien we zowel in de landelijke cijfers als de cijfers van Rotterdam-Rijnmond meer variatie: naast vermogensdelicten, vernieling en openbare orde, zijn onder andere ook schoolverzuim, verkeersdelicten en vuurwerk-overtredingen delicten waarvoor een Halt-afdoening geldt (zie tabel 3 en 4). Reden voor meer variatie is onder meer dat in geval van minderjarigheid voor meer strafbare gedragingen (en schoolverzuim) een Halt-afdoening mogelijk is. Schoolverzuim, verkeersovertredingen en vuurwerk-overtredingen vallen niet onder artikel 1 Besluit Aanwijzing Halt-feiten. De cijfers over 2020 wijken overigens wel af van de cijfers in de jaren daarvoor wegens de coronamaatregelen. Zo gold schoolverzuim/leerplicht in Rotterdam-Rijnmond voor 23,9% (n=380) van de gevallen in 2019 versus 10,4% in 2020 (n=125).

Tabel 3 Delicten waarvoor de reguliere Halt-afdoening is opgelegd (landelijk)⁸

Delicten 2020	Landelijk Halt18- (regulier)			
	2019	Percentage t.o.v. totaal 2019	2020	Percentage t.o.v. totaal 2020
Baldadigheid	1.280	8,0%	1.473	11,0%
Openbare orde	1.219	7,6%	1.028	7,7%
Schoolverzuim	2.401	14,9%	968	7,2%
Verkeer*	258	1,6%	1.395	10,4%
Vermogensdelicten	4.449	27,7%	3.044	22,7%
Vernieling	788	4,9%	681	5,1%
Vuurwerk-overtredingen	1.321	8,2%	1.297	9,7%
Overig**	4.372	27,2%	3.535	23,3%
Totaal	16.088		13.421	

* Het aantal zaken voor verkeersovertredingen is fors toegenomen door een pilot tussen parket CVOM en Halt.

** In de categorie 'overig' vallen het niet naleven van de coronaregels en alcohol- en drugs gerelateerde zaken. Maar ook de zwaardere zaken, zoals eenvoudige mishandeling en sexting.

⁷ Halt werd 1300 keer opgelegd wegens overtreding van corona maatregelen (Jaarverslag Halt 2020).

⁸ Bron Jaarverslag Halt 2020: <https://www.halt.nl/storage/uploads/bdce6eed-e07a-41b2-867f-b1d3a7315d70/De-Highlights-van-Halt-2020.pdf>.

Tabel 4 Delicten Halt-afdoening 18- en 18+ Rotterdam-Rijnmond⁹

Rotterdam-Rijnmond	Halt 18-		Halt18+			
	2019	Percentage t.o.v. totaal 2019	2020	Percentage t.o.v. totaal 2020f	Nov 2019 - Mrt 2021	Percentage t.o.v. totaal pilotperiode
Vernieling	53	3,3%	30	2,5%	3	4,7%
Vermogensdelicten	493	31,0%	-	-	-	-
Diefstal	-	-	226	18,9%	28	43,8%
Verduistering	-	-	17	1,4%	3	4,7%
Oplichting	-	-	13	1,1%	1	1,6%
Heling	-	-	54	4,5%	4	6,3%
Openlijke geweldpleging tegen goederen	-	-	22	1,8%	5	7,8%
Belediging	-	-	21	1,8%	6	9,4%
Bedreiging	-	-	10	0,8%	-	-
Mishandeling	-	-	62	5,2%	-	-
Schoolverzuim/leerplicht	380	23,9%	125	10,4%	-	-
Overig***	665	41,8%	618	51,6%	-	-
Niet geregistreerd	-	-	-	-	14	21,9%
Totaal	1591	100,0%	1198	100,0%	64	

*** In de categorie overig vallen op aflopende omvang: baldadigheid, vuurwerkovertradingen / delicten, verboden toegang, APV-feiten, Alcohol, verkeer, drugs, vervalsing ID, sexting en openbare dronkenschap.

Vergelijken we de reguliere Halt en de Halt 18+ afdoening op excuusopdracht, dan zien we dat bij Halt regulier in 2020 in Rotterdam-Rijnmond bij minimaal 69 procent van de zaken een excuusopdracht is ingezet; dit is geregistreerd bij 767 van de 1125 daadwerkelijk in behandeling genomen zaken. Hoe de excuusopdracht is vormgegeven is niet bekend. In geval van Halt 18+ ligt dit percentage eveneens op minimaal 69 procent; hierbij werd bij 44 van de 69 zaken de pijler excuus ingezet.

De jongvolwassenen rondde meestal hun Halt-interventie af, namelijk in 57 van de 64 zaken (89%). Dit komt overeen met de minderjarigen. In 2020 werden in Rotterdam-Rijnmond 1048 van de 1198 Halt-afdoeningen als geslaagd geregistreerd (87%).

2.2.6. Conclusie doelgroep

Er komt een grote groep jongvolwassen first offenders (n=1028) op ZSM Rotterdam-Rijnmond binnen. Welk deel van deze groep aan de Halt 18+ criteria voldoet, is niet te achterhalen.

Het is niet te achterhalen wat betreft het delictcriterium: de delicten waarvan jongvolwassen first offenders worden verdacht, zijn niet bekend voor de meeste zaken; alleen voor de categorie rode zaken is het delict bekend. Daarnaast is niet bekend aan welke jongvolwassen first offenders een aanbod voor Halt afdoening is gedaan, en dit aanbod vervolgens is afgeslagen. Het onderzoek kan daarom geen antwoord geven op de vraag hoe groot de potentiële groep jongvolwassen first offenders is die voldoet aan de criteria en of er een groep is die voldoet aan de criteria maar niet ingaat op het aanbod.

Wat weten we wel? Van de 1633 jongvolwassenen (vallend in de categorieën groen en oranje), zijn er 813 first offender en hebben 64 jongvolwassenen een Halt-afdoening gekregen. Van de 1270 jongvolwassenen in de rode categorie, zijn 215 first offender, en voldeden 29 aan de Halt 18+ delict criteria. Hiervan hebben drie jongvolwassenen een Halt 18+ afdoening gekregen.

⁹ Bron: Cijfers uit Halt-systeem JOIN.

De jongvolwassenen die Halt krijgen aangeboden, krijgen dit vooral voor vermogensdelicten, zoals diefstal en verduistering, en voor vernieling. Vergeleken met de reguliere Halt wordt vaker Halt 18+ aangeboden bij vermogensdelicten en vernieling.

Kijken we naar de achtergrondkenmerken van deze jongvolwassenen dan gaat het in twee derde van de jongvolwassenen om mannen, en zijn het vooral 18 en 19-jarigen. Het opleidingsniveau varieert, waarbij MBO het meest voorkomt. Voor zover bekend woont de meerderheid thuis of in begeleid wonen.

De meeste jongvolwassenen ronden de Halt-interventie af: 89 procent van de jongvolwassenen rondt de Halt-interventie af. Dit komt overeen met het percentage van geslaagde afronding door minderjarigen (87%). Het gemiddeld aantal uur dat aan Halt wordt besteed is 14 uur, een enkeling heeft minder dan 10 uur of meer dan 20 uur.

Voor zover de cijfers iets over de pijlers van de Halt-interventie zeggen, komt naar voren dat er geen betrouwbare cijfers over mogelijke zwakbegaafdheid en/of een lichtverstandelijke beperking, doordat de SCIL niet meer is afgenomen nadat de coronamaatregelen ingingen. Bij drie jongvolwassenen kwam naar voren dat er mogelijk sprake is van zwakbegaafdheid en/of een lichtverstandelijke beperking. Deze groep kan dus (veel) groter zijn. Van 44 zaken is bekend dat er een of andere vorm van excuus is gemaakt door de jongvolwassene, dat wil zeggen dat in tenminste 69 procent daadwerkelijk een of andere vorm van excuus of herstel heeft plaatsgevonden. Dit komt overeen met de cijfers voor Halt bij minderjarigen.

In de volgende paragraaf komt het perspectief van de Halt-medewerkers op de pijlers van de Halt-interventie naar voren.

2.3. Uitvoering Halt 18+ perspectief Halt

De uitvoering van de interventie ligt bij het Halt-team verbonden aan de eenheid Rotterdam-Rijnmond. Voor de Halt-medewerkers komt er een oudere doelgroep bij. Alle ervaren Halt-medewerkers kunnen ingezet worden om jongvolwassenen te begeleiden. De 64 zaken die door Halt in behandeling zijn genomen, zijn uitgevoerd door 18 verschillende Halt-medewerkers. Het aantal Halt 18+ zaken per Halt-medewerker was gemiddeld 3 à 4 zaken, variërend 1 tot 9 zaken per Halt-medewerker.

De Halt-interventie is een interventie op maat. Bij de ontwikkeling van de pilot is daarom geen aangepaste Halt-afdoening voor de jongvolwassenen ontwikkeld; het uitgangspunt is dat de pilot ervoor dient om zicht te krijgen op de doelgroep en om te onderzoeken of een aangepaste Halt-afdoening voor een specifieke doelgroep noodzakelijk is, bijvoorbeeld aanpassingen van de leeropdrachten of een andere bejegening of andere typen werkopdrachtlocaties.

In deze paragraaf gaan we in op de uitvoering van de Halt-afdoening volgens de Halt-medewerkers: wat gaat volgens hen goed en wat kan beter. We hebben met zeven Halt-medewerkers gesproken, waaronder de projectleider van Halt 18+ en twee beleidsmedewerkers van Halt. Daarnaast hebben we deelgenomen aan een reflectiebijeenkomst van Halt-medewerkers die ervaring hebben met Halt 18+ in december 2020, en we hebben een groepsgesprek gehouden met 11 Halt-medewerkers in maart 2021.

We gaan eerst in op de visie van Halt medewerkers op de toeleiding en criteria voor Halt 18+, vervolgens op de invulling van de Halt-afdoening, met aandacht voor de leer- en werkopdracht, herstel en doorverwijzing naar hulp en daarna op de rol van ouders of andere vertrouwenspersonen. We sluiten af met enkele opmerkingen over de afronding van Halt door jongvolwassenen volgens de halt-medewerkers en een korte conclusie.

2.3.1. Toeleiding naar Halt

In paragraaf 2.1 zijn we op de samenwerking op ZSM ingegaan. Daaruit komt naar voren dat Halt-medewerkers niet altijd worden betrokken in het besluitvormingsproces, wat is versterkt door de coronamaatregelen. Doorgaans is er geen verschil van mening over het toepassen van de criteria met de officier van justitie: de criteria first offender, en verdacht van dezelfde delicten zoals dit geldt voor de minderjarigen. Het komt een enkele keer voor dat de Halt-medewerker contact opneemt met de officier van justitie omdat er vragen zijn over de beslissing, of de zaak wordt teruggestuurd naar het OM, zo komt uit de gesprekken met Halt-medewerkers naar voren. Zo komt naar voren dat een te hoog schadebedrag reden is geweest om na overleg met het OM geen Halt aan te bieden aan een jongvolwassene, en een zaak waar sprake was van openlijke geweldpleging bleek te heftig en niet als licht delict te kunnen worden beschouwd. Ook kan de jongvolwassen verdachte bij nader inzien niet gemotiveerd zijn, wat reden is de zaak terug te sturen. Een Halt-medewerker: *'Het OM kan niet alles naar Halt sturen, we moeten ook kijken of we er pedagogisch iets mee kunnen; we willen een jongere iets leren.'*

Overigens kwam het ook voor dat een jongvolwassene al eerder (twee keer) een Halt-afdoening gekregen had voor het achttiende jaar en er dus geen sprake was van een first offender. De officier van justitie had op grond van het sociale verhoor besloten tot een Halt-afdoening en was hier niet van op de hoogte. Deze zaak is niet retour gegaan, en is met goed gevolg afgerond. Juist door de Halt-afdoening en de werkopdracht is de sociale context van deze jongvolwassene sterk verbeterd en de kans op herhaling afgenomen, aldus de Halt-medewerker.

Het startgesprek met de jongvolwassene wordt aan de hand van het Halt-signaleringsinstrument SI gevoerd. Het is een verkorte vorm van het LIJ (Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafketen) en helpt om met de jongvolwassene in gesprek te gaan, en informatie systematisch uit te vragen. *'Het helpt om dingen waar je normaal niet aan toe zou komen te bespreken.'*

Voor de coronacrisis werd ook de SCIL 18+ afgenomen, een korte screeningslijst die de kans op zwakbegaafdheid of licht verstandelijke beperking voorspelt. De SCIL 18+ variant was nog niet beschikbaar bij de start van de pilot. Deze is later beschikbaar geworden maar komt 1 op 1 over met de SCIL. SCIL moet bij iedereen worden afgenomen, behalve bij jongvolwassenen met HBO/WO/Havo/VWO niveau. Dit screeningsinstrument kan niet goed via beeldbellen worden afgenomen, en in overleg met het ministerie van Justitie en Veiligheid is afgesproken het daarom tijdens de coronamaatregelen niet af te nemen (Halt, Haljaar evaluatie Halt 18+, juni 2020). Hoewel er feitelijk niet veel jongvolwassenen met LVB een Halt-afdoening hebben gekregen (zie vorige paragraaf), zijn de Halt-medewerkers er wel van overtuigd dat Halt vaker kan worden ingezet voor deze doelgroep.

2.3.2. Invulling Halt 18+

De Halt-interventie bestaat uit de leeropdracht, de werkopdracht, herstelopdracht en doorverwijzing naar geschikte hulp.

De invulling van Halt 18+ verdient op enkele punten aanscherping, zo komt uit de (groeps)gesprekken met Halt-medewerkers, en de interne tussenevaluatie (juli 2020) naar voren. Het komt ook uit de gesprekken met de jongvolwassenen die Halt 18+ hebben doorlopen (zie hoofdstuk 3).

Leer- en werkopdrachten

De meeste leeropdrachten zijn geschikt voor de pilotdoelgroep omdat de leeropdrachten op verschillende niveaus worden aangeboden. Sommige leeropdrachten zouden echter meer moeten worden afgestemd op de leeftijdsgroep, zo komt uit de interne evaluatie van voorjaar 2020 en de gesprekken met Halt-medewerkers naar voren.

Halt-medewerkers passen bijvoorbeeld de wijze van communicatie richting de jongvolwassene aan vanwege leeftijd en/of opleidingsniveau; de leeropdracht hoeft niet te worden aangepast, omdat ieder het op een eigen niveau kan uitvoeren en het gesprek over de leeropdracht op het niveau van de jongvolwassenen kan worden gevoerd.

'Op het moment dat ze moeten reflecteren op hun gedrag, bespreek je dat op een ander niveau dan bij een jongere onder de achttien. Zelf merk ik dat het helpt om goed naar een jongvolwassene te luisteren en goed te kijken wat aansluit bij de persoon.'

■ Halt-medewerker

Maar niet alle leeropdrachten kunnen op maat worden aangeboden. Uit het groepsgesprek met Halt-medewerkers komt naar voren dat er in de toekomst, als de pilot wordt doorontwikkeld, meer gedifferentieerd moet worden naar mate van opleiding en naar de leefwereld van jongvolwassenen in de leeropdrachten. Als er geen geschikte leeropdracht is, wordt momenteel meer tijd ingezet op de werkopdracht met een pedagogisch karakter en is de werkopdracht zo mogelijk gericht op de toekomst.

'Een leeropdracht kan gaan over het oefenen met sociale vaardigheden, bijvoorbeeld hoe om te gaan met boosheid en emotie, een groepsopdracht, gedrag of soms ook het delict. Leeropdrachten zijn er op verschillende niveaus. Dat geldt ook voor werkopdrachten. Een werkopdracht kan bijvoorbeeld gekoppeld zijn aan delict of het zijn algemene werkplekken, zoals een voorziening als de voedselbank, verzorgingstehuis, groenvoorziening, iets waar de maatschappij ook wat aan heeft.'

■ Halt-medewerker

Het vinden van geschikte werkplekken is niet altijd makkelijk. De meeste werkplekken voor minderjarigen zijn enkele uren per dag, terwijl het aantal uren voor een werkopdracht voor jongvolwassenen hoger ligt dan voor de minderjarigen, volgens een Halt-medewerker. Door corona was het ook moeilijker om werkplekken te vinden. Bij werkopdrachten voor jongvolwassenen is er ook een voordeel: hun actieradius is groter, bijvoorbeeld omdat ze met de auto reizen, waardoor de keuze van werkplekken groter is, zo komt in het groepsgesprek met Halt-medewerkers naar voren.

Bij jongvolwassenen is meer aandacht voor de toekomst dan bij de minderjarigen, zo komt uit de groepsdiscussie met Halt-medewerkers naar voren. Het valt hen op dat jongvolwassenen vanwege hun leeftijd vaak meer kunnen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheden. Als de pilot wordt gecontinueerd, kan in de ontwikkeling van aanvullende of nieuwe leeropdrachten en werkplekken meer aandacht zijn voor die eigen verantwoordelijkheid en toekomstgerichte opdrachten.

Een meer toegesneden leeropdracht rond de VOG wordt als voorbeeld naar voren gebracht. De consequenties van een aantekening op de justitiële documentatie en het niet krijgen van een VOG is een thema waar jongvolwassenen op zijn te motiveren. De betekenis van een VOG en de voorwaarden waaronder een VOG kan worden verkregen is een ingewikkeld thema. In tegenstelling tot de Halt-afdoening voor minderjarigen, is er in geval van Halt 18+ wel een aantekening op de justitiële documentatie, omdat de officier van justitie de Halt-interventie als voorwaarde bij een sepot oplegt. Deze aantekening is echter minder zwaar dan een aantekening van een strafbeschikking, want dan staat het aantal uren werkstraf op de justitiële documentatie. Bij een HALT 18+ maatregel komt in de documentatie te staan dat de zaak voorwaardelijk geseponeerd is met als bijzondere voorwaarde: deelname aan het HALT 18+ traject (zie Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens). Deze constructie blijkt in de praktijk niet altijd goed uit te leggen aan de jongvolwassene en verdient ook daarom meer aandacht (zie hoofdstuk 3).

Daarnaast kunnen opdrachten meer gericht zijn op het vergroten van competenties en het nemen van verantwoordelijkheid door de jongvolwassene als het gaat om opleiding, werk en financiële situatie, zo wordt naar voren gebracht door de Halt-medewerkers. Aandacht voor de financiële positie nu en in de toekomst is volgens hen een belangrijk thema.

Uit de gesprekken met Halt-medewerkers komt naar voren dat er tijdens deze pilotperiode geen extra middelen beschikbaar waren voor het ontwikkelen van nieuwe leeropdrachten, of inzetten op nieuwe samenwerkingspartners die aansluiten bij de leefwereld van jongvolwassenen. Als de pilot wordt doorontwikkeld verwachten zij dat meer jongvolwassenen een aanbod krijgen en er meer op maat gesneden leer- en werkopdrachten zullen zijn ontwikkeld.

Excuus, schadevergoeding en herstel

Aan het onderdeel excuus aanbieden, schadevergoeding en herstel wordt altijd gewerkt, volgens de Halt-medewerkers. Dat wil zeggen dat altijd het gesprek wordt gevoerd over mogelijkheden om excuses aan te bieden, schade te herstellen of een herstelgesprek te voeren met de benadeelde. Volgens de Halt-medewerkers is het belangrijk herstel of excuusgesprekken face-to-face te houden; op die manier kan beter worden gewerkt aan het vergroten van het inlevingsvermogen en kan de benadeelde centraal staan bij het aanbieden van een excuus. Maar er is niet altijd een duidelijk aanwijsbare benadeelde, en niet alle benadeelden willen een gesprek. Bovendien is in coronatijd een face-to-face gesprek nog lastiger.

Naast een face-to-face gesprek zijn er ook andere vormen om tot excuses te komen, het kan bijvoorbeeld ook via een brief of kaart, zo wordt aangegeven door de Halt-medewerkers. Een herstelgesprek of excuus hoeft ook niet noodzakelijkerwijs met het slachtoffer of de benadeelde te zijn. Als deze niet benaderd wil worden, of als er geen direct slachtoffer is, kan de jongvolwassene ook een excuusbrief aan een ouder schrijven, of het herstelgesprek houden met de Halt-medewerker of een ouder. Ook zonder direct slachtoffer is het houden

van een herstelgesprek een leerproces waarin de jongvolwassene zich meer bewust wordt van de impact van het delictgedrag op anderen.

‘Wanneer we te maken hebben met een excuusgesprek, of herstel, vinden we dat de jongeren daar best wel voor mogen reizen. Ze mogen in hun handjes knijpen dat ze dit aangeboden gekregen hebben, dit zien ze ook wel in. Ze mogen wel moeite doen en zijn zelfstandig genoeg om dit te kunnen.’

■ Halt-medewerker

Doorverwijzen geschikte hulpverlening

Halt-medewerkers geven aan altijd naar de hulpbehoefte te vragen. Een hulpvraag kan door middel van het signaleringsinstrument (voor 18+ is geen apart signaleringsinstrument beschikbaar) boven tafel komen, maar ook via leeropdrachten of gesprekken met de jongvolwassene. Er wordt bijvoorbeeld doorverwezen naar een psycholoog. *‘Ik heb een jongen die vanwege drugs kwam, daar heb ik echt maatwerk geleverd. Hij is vanuit Halt naar een psycholoog geweest, dat vond hij achteraf ook fijn,’* aldus een Halt-medewerker tijdens het groepsgeprek. Ook wordt regelmatig doorverwezen naar het jongerenwerk, zo brengen verschillende Halt-medewerkers tijdens het groepsgeprek naar voren. De Halt-medewerker doet dan de aanmelding, zodat de jongvolwassene samen met iemand van het jongerenwerk op zoek gaat naar de juiste hulp. Het is, zo wordt door Halt-medewerkers regelmatig naar voren gebracht, geheel aan de jongvolwassene of hij of zij wil worden doorverwezen. Het initiatief moet bij de jongvolwassene zelf liggen, hij of zij moet bijvoorbeeld zelf naar de huisarts voor een verwijzing. Dit geldt overigens al vanaf 16 jaar. *‘Al vanaf 16 jaar is het lastig om de juiste instelling of hulpverlening te vinden, en ben je afhankelijk van de vrijwilligheid van de jongere om mee te werken,’* wordt opgemerkt tijdens het groepsgeprek met Halt-medewerkers.

Tijdens het groepsgeprek werd opgemerkt dat meer aandacht nodig is voor de gezamenlijke zoektocht met de jongvolwassene naar geschikte hulpverlening, indien nodig, of om samen met de jongvolwassene een gesprek te hebben met

de hulpverlener. Er is ruimte binnen de Halt-interventie om een extra gesprek te hebben en dit kan worden gebruikt om tot een goede aansluiting met de hulpverlening te komen, tot een warme overdracht. Maar Halt-medewerkers zijn geen hulpverleners, dus het moet altijd gaan om een goede overdracht. *'In geval van minderjarigen gebeurt het wel dat een eindgesprek gecombineerd wordt met warme overdracht naar doorverwijzer. Dat kan ook goed voor 18+ als je sociale kaart op orde hebt', aldus een Halt-medewerker tijdens het groepsgesprek.*

Als knelpunt komt zowel uit de interne evaluatie van Halt 18+ binnen Halt, als uit (groeps)gesprekken naar voren dat Halt-medewerkers de sociale kaart voor jongvolwassenen minder goed kennen dan de sociale kaart voor minderjarigen, waardoor jongvolwassenen mogelijk niet goed worden doorverwezen voor hulp en werk.

'Het zou helpend zijn voor Halt-medewerkers als er drie of vier organisaties zijn met expertise waar naar kan worden doorverwezen, waar korte lijnen mee zijn zodat het verwijzen makkelijker en effectiever gaat.'

■ Halt-medewerker

2.3.3. Rol ouders en andere vertrouwenspersonen

Uit het groepsgesprek met de Halt-medewerkers komt naar voren dat het in het begin wennen is dat ouders niet verplicht betrokken zijn, maar de jongvolwassenen toestemming moeten geven om contact met de ouders te kunnen opnemen. *'Bij 18+ mag de jongere zelf bepalen of de ouders betrokken worden, dit is soms even wennen, omdat je de ouder soms helemaal niet spreekt', aldus een Halt-medewerker.* Bij de start van de pilot werd soms de brief voor de minderjarigen gestuurd, waarin staat dat de ouder bij het intakegesprek aanwezig moet zijn.

Halt-medewerkers vinden het niet altijd nodig dat ouders erbij worden betrokken, omdat de jongvolwassene zelfstandiger is en het zelf wil oplossen en een aantal dat ook kunnen. Maar er zijn ook situaties waarin het beter zou

zijn als de ouder wel is betrokken, omdat de kans dan groter wordt dat Halt met succes wordt afgesloten; ouders kunnen eraan bijdragen dat de opdrachten worden uitgevoerd.

Uit het groepsgesprek met Halt-medewerkers komt naar voren dat niet snel aan een andere vertrouwenspersoon wordt gedacht: *'ik zou niet zo snel denken aan een oom of iemand anders'.* Maar er zijn wel voorbeelden binnen de pilot Halt 18+, bijvoorbeeld is een mentor van het begeleid wonen waar de jongvolwassene verbleef betrokken of was een peetmoeder betrokken. Zij had een begeleidende rol, een soort JIM (Jouw Ingebrachte Mentor). Halt-medewerkers geven aan dat enerzijds als uitgangspunt moet worden genomen dat jongvolwassenen de rechten van een volwassene hebben en zelf mogen kiezen of ouders worden betrokken, maar anderzijds is het voor hun ontwikkeling belangrijk dat een ouder of andere vertrouwenspersoon betrokken is omdat zij ondersteuning kunnen bieden in het reflecteren op wat er is gebeurd, en het doen van de opdrachten. De Halt-medewerkers zijn zoekende in hoe de jongvolwassene te benaderen of motiveren om de ouder of een andere steunfiguur bij de Halt-interventie te betrekken.

'We willen doen wat goed is, en waar een jongere zich comfortabel bij voelt, maar wil je als jongere van 18 of 19 dat je ouders alles weten? Het zijn ook een beetje ethische vragen hoe je daarmee omgaat. Nu zitten we wel op de lijn dat we het liefst ouders willen, of anders een steunfiguur. Vaak is een steunfiguur eigenlijk ook heel prettig, iemand die een beetje begeleidt.'

■ Halt-medewerker

Een van de conclusies van het groepsgesprek, zoals verwoord door een Halt-medewerker, is dat er nog meer aandacht kan worden besteed aan het betrekken van ouders of een andere vertrouwenspersoon van de jongvolwassenen. Er kan meer worden geïnvesteerd in het in gesprek gaan met de jongvolwassene over wie van het delict weet, en wie een ondersteunende rol kan hebben in de Halt-opdrachten. De meerwaarde van een vertrouwenspersoon of JIM kan vaker duidelijk worden gemaakt aan de jongvolwassene.

2.3.4. Afronding van Halt

Een deel (ongeveer 10 procent) van de jongvolwassenen rondt Halt niet af (paragraaf 2.2). Zij houden zich niet aan afspraken of verbreken het contact. Het ontbreken van contact met een ouder of vertrouwenspersoon verkleint de kans dat alsnog contact met de jongvolwassene wordt verkregen, zo komt uit het groepsgesprek met Halt-medewerkers naar voren. De meeste jongvolwassenen zijn echter blij met de aangeboden Halt-afdoening en ronden de opdrachten binnen vier maanden af, zo wordt in het groepsgesprek met Halt-medewerkers naar voren gebracht (en blijkt ook uit de gesprekken met jongvolwassenen, zie hoofdstuk 3). Jongvolwassenen vinden het fijn dat er naar hen wordt geluisterd en rekening met hen wordt gehouden. Het zelfinzicht en vooral de consequenties van het plegen van strafbare feiten voor het verkrijgen van een VOG is vergroot, aldus de Halt-medewerkers. Bij een deel van de kwetsbare jongvolwassenen heeft de Halt-interventie bijgedragen aan het krijgen of versterken van het sociale netwerk, (psychologische) hulp of het verkrijgen van werk, volgens enkele Halt-medewerkers. Na het afronden van de Halt-interventie hebben de Halt-medewerkers geen zicht meer op het gedrag van de jongvolwassenen. Tijdens de Halt-interventie hebben geen strafbare gedragingen plaatsgevonden, voor zover bekend bij de Halt-medewerker. De ervaringen van de jongvolwassenen en hun ouders of vertrouwenspersonen staan beschreven in hoofdstuk 3.

2.3.5. Conclusie: Invulling Halt-afdoening voor jongvolwassenen

Volgens de Halt-medewerkers is de Halt-interventie ook geschikt voor jongvolwassenen die voor het eerst een licht delict hebben gepleegd. Een verschil met de minderjarigen is dat jongvolwassenen doorgaans beter kunnen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid. Hoewel de meeste leer- en werkopdrachten op verschillende niveaus worden aangeboden, en in de manier van communicatie en bejegening aangesloten wordt op het ontwikkelniveau van de jongvolwassene, is het bij doorontwikkeling van Halt 18+ wenselijk om leer en werkopdrachten te ontwikkelen die beter aansluiten bij het (toekomst) perspectief van de jongvolwassene.

2.4. Wordt de pilot uitgevoerd zoals beoogd?

In dit hoofdstuk zijn we ingegaan op de uitvoering van de pilot Halt 18+. De coronamaatregelen zijn van invloed geweest op de uitvoering van de pilot. Doordat niet meer op ZSM wordt gewerkt maar thuis, verdwijnt het informele contact en houdt men elkaar minder scherp op de mogelijkheid van een Halt-interventie voor jongvolwassen first offenders. Halt-medewerkers zouden graag in de voorfase meer betrokken willen worden in de beslissing of een Halt-interventie geschikt is. Uit de gesprekken komt naar voren dat het vooral de officier van justitie of de politiecoördinator op ZSM is die denkt aan de mogelijkheid van afdoening via de Halt-interventie.

Het OM, politie en Halt zijn het meest betrokken bij de uitvoering: Slachtofferhulp, de Raad van de Kinderbescherming en de reclassering spelen nauwelijks een rol. In het begin van de pilot waren er enkele problemen rond de brieven naar de jongvolwassenen: het OM verstuurde een standaardbrief zonder de bijzondere voorwaarde van de Halt-interventie te vermelden, en vanuit Halt ging de brief voor de minderjarige uit, waardoor ook de ouders op de intake moesten verschijnen.

Er is minder instroom dan verwacht op grond van het aantal jongvolwassenen first-offenders die op ZSM bekend zijn, waarbij onbekend is welk deel van deze groep first offenders ook aan andere criteria voldoet. Deze beperkte instroom wordt deels verklaard door de coronacrisis en onbekendheid van de pilot bij politie en op ZSM.

De jongvolwassenen die een Halt-interventie krijgen, variëren in achtergrond, hoewel meer jongvolwassenen een MBO opleiding volgen, en de grootste groep de leeftijd van 18 en 19 jaar heeft. Halt 18+ wordt vooral aangeboden als het een delict betreft dat voldoet aan de reguliere Halt-criteria waarvoor de politie naar Halt kan doorverwijzen, dus niet de delicten die vallen onder discretionaire bevoegdheid van de officier van justitie. Door alle strafrechtspartners wordt aangegeven dat zij Halt 18+ niet willen beperken tot een specifieke groep binnen de groep jongvolwassenen, omdat de fase van jongvolwassenheid, waarin jongvolwassenen uit onbezonnenheid delicten kunnen plegen, voorop staat. Wel wordt in de praktijk Halt 18+ vooral aangeboden als de jongvolwassene thuis of begeleid woont, wanneer sprake is van een lagere opleiding of van kwetsbaarheid. Dit sluit aan bij het ASR wegingskader en de voorwaarde dat er sprake moet zijn van een pedagogische meerwaarde.

De Halt-interventie wordt door de meeste jongvolwassenen afgerond. De leer, werk en herstelopdrachten zijn over het algemeen geschikt voor jongvolwassenen. De Halt-medewerkers bieden de opdrachten op maat aan. Toch blijken niet alle leeropdrachten geschikt te zijn, evenals niet alle werkplekken. Als de pilot wordt voortgezet is doorontwikkeling nodig op het ontwikkelen van enkele leeropdrachten die meer toekomstgericht zijn, werkplekken die beter aansluiten en doorverwijzing naar vormen van hulp. Ook zou meer moeten worden geïnvesteerd in het betrekken van ouders of andere steunfiguren.

Alle gesproken strafrechtspartners zijn enthousiast over de pilot omdat het meer maatwerk mogelijk maakt. Een officier van justitie: *'Qua intentie, qua doelstelling vind ik het een 10. Dit is juist maatwerk waar we voorstaan. Ik heb daar helemaal niks negatiefs over te zeggen.'* Alle geïnterviewde strafrechtspartners zouden graag voortgang zien van de mogelijkheid om bij lichte delicten en first-offender jongvolwassenen een Halt-interventie aan te bieden. Dat de instroom beperkt is wordt geweten aan het feit dat het een pilot is en nog niet voldoende bekend, mede door de coronamaatregelen. Hoewel strafrechtspartners positief zijn, zijn er wel verbeteringen aangedragen.

Meer aandacht is nodig voor het detecteren van potentiële Halt 18+ zaken bij de groene zaken waar veel jongvolwassen first offenders onder vallen, maar die niet vanzelfsprekend worden besproken. Ook moet er binnen de politie meer aandacht zijn voor de Halt-interventie bij jongvolwassen verdachten tijdens het sociale verhoor. Tot slot komt naar voren dat de constructie van voorwaardelijk sepot niet de beste manier is om de Halt-interventie mogelijk te maken. Dit heeft twee redenen: De Halt-interventie vindt op die manier niet buitenstrafrechtelijk plaats waardoor jongvolwassenen problemen kunnen krijgen bij het verkrijgen van een VOG, en bovendien is sinds maart 2021 afdoening via een beleidssepot met bijzondere voorwaarden in principe niet meer mogelijk. We komen hier in hoofdstuk 5 op terug.

3 Jongvolwassenen en hun sociale context

In dit hoofdstuk zijn de ervaringen opgetekend van jongvolwassenen en hun vertrouwenspersonen met Halt 18+. Inzichten zijn gebaseerd op interviews met 15 jongvolwassenen en 9 vertrouwenspersonen.

In de eerste paragraaf staat het perspectief van bij Halt 18+ betrokken jongvolwassenen centraal. Allereerst wordt de achtergrond van de geïnterviewde jongvolwassenen beschreven. Daarna gaan we achtereenvolgens in op de toeliding naar Halt 18+ en de inhoud van de Halt-afdoening. In de tweede paragraaf komen vertrouwenspersonen, met name ouders, aan het woord. In deze paragraaf wordt eerst beschreven op welke wijze vertrouwenspersonen zijn betrokken bij de Halt-afdoening. Vervolgens wordt ingegaan op hun reactie op het delict en de ervaring met en visie op Halt 18+. De derde en afsluitende paragraaf betreft de conclusie.

3.1. Jongvolwassenen aan het woord

3.1.1. Achtergrond van de jongvolwassenen

De geïnterviewde jongvolwassenen zijn 10 mannen en 5 vrouwen, in de leeftijd van 18 tot en met 20 jaar. Ze waren allemaal nog bezig met hun opleiding; de meeste jongvolwassenen deden een opleiding op het MBO (n=13) en de overige op het HBO (n=1) of WO (n=1). De meeste jongvolwassenen wonen bij hun ouder(s)/verzorger(s) (n=12), een aantal woonde (deels) op kamers (n=2) en één jongvolwassene woont begeleid in een tienerhuis (n=1).

Ze werden aangehouden voor diefstal – art. 310 WvSr (n=4), diefstal – art. 311 WvSr (n=4), belediging van een ambtenaar in functie (n=2), verduistering in de vorm van nepgeld accepteren aan de kassa of wegnemen van geld uit de kassa (n=2), oplichting door te betalen met nepgeld (n=2), het betreden van een verboden terrein (n=1) en het bezit van softdrugs (n=1).

De meeste jongvolwassenen geven aan dat zij een dergelijk delict voor het eerst hebben gepleegd. Drie jongvolwassenen waren zelf eerder in aanraking geweest met de reguliere Halt. Een aantal jongvolwassenen benadrukt dat het delict in een opwelling gebeurde. Zo vertelt een jongvolwassene dat hij een product besloot te stelen nadat hij in de winkel constateerde te weinig geld bij zich te hebben. Veelal waren vrienden mede betrokken bij het plegen van het delict.

Op het moment van het delict leken de meeste jongvolwassenen zich vaak niet bewust dat ze daarmee een aantekening op hun strafblad riskeerden.

‘Ik dacht meteen shit en ik werd meegevoerd. De moed zakte pas echt mijn schoenen in toen ze zeiden dat ik een strafblad zou krijgen. Dat moest ik dan tegen mijn ouders uitleggen. Ik had van die flyers in de AH gezien dat je 192 euro boete kreeg, dus ik dacht ja als je een rekensom maakt heb je dat er makkelijk uit. Maar ik wist niet dat ik een strafblad zou krijgen.’

■ Jongvolwassen man

In vergelijking met de totale pilotgroep, zijn de geïnterviewde jongvolwassenen vergelijkbaar qua geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Wat betreft het type delict, komt diefstal net als onder de totale groep relatief gezien het vaakst voor. De minder vaak voorkomende delicten verschillen. Onder de geïnterviewde groep vond alleen verduistering, oplichting, bezit softdrugs en betreden verboden terrein plaats. Zie Tabel 2 in Hoofdstuk 2 voor de vergelijking tussen de geïnterviewde groep ten opzichte van de pilotgroep.

3.1.2. Toeleiding naar Halt

De meeste jongvolwassenen zijn meteen na het plegen van het delict aangehouden door de politie en naar het politiebureau gebracht. Veelal vond de aanhouding plaats nadat een benadeelde een jongvolwassene ter plekke betrapte op het delict en politie inschakelde of nadat politie hen zelf op heterdaad betrapte. De jongvolwassenen die niet direct zijn aangehouden, vertellen dat ze na verloop van tijd door de politie tot verhoor werden opgeroepen:

'Ze [supermarktketen] hadden ook aangifte tegen mij gedaan. Ik ging gewoon naar huis en wachten. Op een gegeven moment duurde het wel lang, dus ik dacht dat ze me alleen bang wilden maken. Uiteindelijk werd ik gebeld dat ik op gesprek moest komen bij de politie. Toen moest ik daar naartoe, mijn verhaal ook uitleggen.'

■ Jongvolwassen vrouw

De jongvolwassenen die meteen zijn aangehouden en naar het politiebureau gebracht, geven aan dat ze met name de aanhouding of het verblijf op het politiebureau als heftig hebben ervaren. Dit gold zeker voor de jongvolwassenen die door het tijdstip van het incident in de cel moesten overnachten:

'Het was de eerste keer, hopelijk ook de laatste keer. Het is natuurlijk niet iets leuks. Het is super koud, je hebt een bed van niks, je verveelt je dood. Je weet niet hoe laat het is, je weet helemaal niks.'

■ Jongvolwassen man

Op het politiebureau zijn de jongvolwassenen verhoord door een rechercheur. De jongvolwassenen zijn over het algemeen tevreden over de rechercheur die het verhoor uitvoerde. De jongvolwassenen weten niet altijd of ze ook met een officier van justitie gesproken hebben. Soms lijken zij niet precies te weten wat de rol was van de personen met wie zij spraken.

De meerderheid van de jongvolwassenen kreeg de Halt 18+ afdoening aangeboden voordat ze naar huis mochten. De overige jongvolwassenen kregen dit aanbod een aantal dagen of in één geval een paar maanden later telefonisch of via een brief. De meeste jongvolwassenen geven aan dat zij Halt van naam kenden, voordat zij met de Halt 18+ afdoening te maken kregen. Zij kenden Halt via informatie van school of vrienden die met Halt 18- te maken hadden gehad.

3.1.3. Inhoud van de Halt afdoening

Het aantal gesprekken dat de jongvolwassenen met de Halt-medewerker voerde, varieerde van drie tot vijf gesprekken; het traject duurde meestal één tot twee maanden.

Bij bijna alle jongvolwassenen vond het Halt-traject (deels) tijdens de coronapandemie plaats. Dit had tot gevolg dat gesprekken met Halt medewerkers digitaal in plaats van live plaatsvonden. Tevens maakten de beperkende coronamaatregelen het in een enkel geval niet mogelijk om een herstelgesprek te voeren, werden werkopdrachten uitgesteld of op alternatieve wijze uitgevoerd en duurden trajecten soms langer. In deze sectie wordt het perspectief van jongvolwassenen op de inhoud van de Halt-afdoening nader toegelicht door achtereenvolgens in te gaan op leeropdrachten, werkopdrachten, excuus, herstel en schadevergoedingen en professionele hulpverlening.

Leeropdrachten

Jongvolwassenen hebben de leeropdrachten omtrent sociale vaardigheden, reflectie en toekomst wisselend ervaren. De mate van waardering hangt samen met het opleidingsniveau. Jongvolwassenen met een opleiding op WO, HBO en soms ook MBO4 niveau geven aan de (meeste) opdrachten relatief makkelijk en kinderachtig te vinden:

'De opdrachten waren heel kinderachtig eigenlijk. Cito groep 8 achtig. Het zijn van die verhaaltjes met wat hebben ze gedaan. Van die vragen als 'waarom mag je niet stelen?' Ja sorry hoor, maar ja het is gewoon heel kinderachtig. Het zou aangepast moeten worden naar een oudere generatie.'

■ Jongvolwassen man

De leeropdrachten sloten volgens de jongvolwassenen ook niet altijd aan op hun situatie. Een jongen vertelt dat de toekomstopdracht qua vragen meer paste bij thuiswonende jongeren terwijl hij al een woonplek voor zichzelf had en bijna klaar was met zijn studie. Hij geeft aan meer baat te hebben bij vragen gericht op financieel rondkomen, een gezonde levensstijl en de eigen ontwikkeling als individu los van een groepscultuur.

Jongvolwassenen met een MBO2 of MBO3 opleiding en een deel van de jongvolwassenen met een MBO4 opleiding vonden de opdrachten wel leerzaam. Zij geven aan dat de leeropdrachten hen onder meer hielpen met het krijgen van inzicht in groepsgedrag. Een meisje vertelt dat ze als onderdeel van een leeropdracht een deel van een serie moest kijken over tieners met gedragsproblemen die naar een school gingen om verkeerd gedrag af te leren en aan hun toekomst te werken. In deze serie herkende het meisje zichzelf en de tweede kans die deze tieners en zijzelf kregen. Ze vond de serie interessant en heeft deze uit eigen initiatief afgekeken.

Een leeropdracht die wel breed werd gewaardeerd betrof de leeropdracht over de VOG. Uit de gesprekken met de jongvolwassenen komt naar voren dat zij op basis van de informatie vanuit politie, OM en/of Halt-medewerker niet altijd weten wat een voorwaardelijk sepot inhoudt en wat de mogelijke gevolgen bij het aanvragen van een VOG kunnen zijn. Jongvolwassenen geven aan dat de VOG-opdracht hen nieuwe informatie en inzichten verschafte over de gevolgen van strafbaar gedrag:

'Er was één wel serieuze opdracht over hoe je een VOG kunt verkrijgen en wat het inhoudt, dat vond ik wel een goede opdracht. Ik wist niet eens wat een VOG was en ik heb blijkbaar voor mijn opleiding [Sport, MBO4] een VOG nodig [voor als ik stage ga lopen]. Dus dat vond ik één van de betere opdrachten.'

■ Jongvolwassen man

Hoewel de leeropdracht met betrekking op VOG gewaardeerd wordt, valt op dat vier jongvolwassenen ook na het maken van de leeropdracht over de VOG in de veronderstelling lijken te verkeren dat het door hun gepleegde delict na de Halt 18+-afdoening niet wordt opgenomen in de justitiële documentatie. Zo geeft één van de jongvolwassenen die onder andere de VOG opdracht maakte aan: *'Ik heb besloten om mee te werken aangezien het verder ook geen gevolgen heeft voor mijn VOG'.*

Werkopdracht

Alle jongvolwassenen horen als onderdeel van de Halt 18+ afdoening ook een werkopdracht uit te voeren. Bij een klein aantal jongvolwassenen is dit in overleg met de Halt-medewerker niet doorgegaan. Een jongvolwassene, aangehouden voor rijden onder invloed en bezit van te veel softdrugs, werkte bijvoorbeeld meer dan fulltime. Deze jongvolwassene heeft in plaats van de werkopdracht, extra gesprekken met verslavingszorg gevoerd.

De jongvolwassenen die wel een werkopdracht uitvoerden, hielpen in een wijkcentrum, voetbalstadion of speeltuin, en voerden in twee gevallen klusjes uit voor familieleden omdat andere werkopdrachten door de beperkende coronamaatregelen niet mogelijk waren.

Iets meer dan de helft van de jongvolwassenen vond de werkopdracht gezellig en leuk om te doen, de anderen vonden het niet leuk. Eén jongvolwassene die de werkopdracht saai vond, gaf aan dat de werkopdracht juist ook een reden was om niet nog een keer een delict te begaan.

Bij één van de jongvolwassenen was de werkopdracht gekoppeld aan hulp. Het betrof een kwetsbaar meisje dat in het kader van haar werkopdracht moest helpen bij een buurtcentrum. Zij heeft maanden na de werkopdracht nog steeds contact met het buurtcentrum. Soms vraagt het buurtcentrum haar om te helpen en dan ondersteunt ze bij de voedselbank. Andersom valt het meisje terug op medewerkers van het buurtcentrum als ze zelf hulp nodig heeft, bijvoorbeeld om officiële brieven aan haar niet Nederlandssprekende ouders te vertalen.

Excuus, herstel en schadevergoeding

Naast leer- en werkopdrachten is in het Halt-traject aandacht voor excuus en herstel. Bijna alle jongvolwassenen hebben een excuusbrief aan een benadeelde geschreven. Twee jongvolwassenen schreven de brief aan hun moeder in plaats van aan de direct benadeelde, om zich te excuseren voor de stress die zij hadden veroorzaakt door het plegen van het delict. Hier werd onder andere voor gekozen omdat een direct benadeelde zelf had gestolen van een bekende van de jongvolwassene en onderling contact niet wenselijk werd geacht door de moeder en jongvolwassene.

De ervaringen van de jongvolwassenen met de excuusbrief zijn wisselend. De meeste jongvolwassenen vonden het leerzaam hun excuus op papier te verwoorden. Twee jongvolwassenen gaven aan het excuus niet te menen; één van hen greep de excuusbrief aan de benadeelde politieagent aan om zijn standpunt over discriminatie door de politie uit te leggen. De excuusbrieven zijn besproken met de Halt-medewerkers. Vanwege corona was het niet altijd mogelijk de brief fysiek langs te brengen en voor te lezen; in die gevallen werd de brief opgestuurd. Eén meisje heeft de brief aan de direct benadeelde alleen besproken met de Halt-medewerker en niet opgestuurd of langsgebracht. Op de opgestuurde brieven is, voor zover bij de jongvolwassenen bekend, geen reactie gekomen. Verschillende jongvolwassenen gaven expliciet aan dat zij het vervelend vinden dat zij (nog) geen reactie op hun excuusbrief hebben ontvangen.

De jongvolwassenen die hun excuusbrief fysiek langs hebben gebracht en een herstelgesprek hebben gevoerd kijken hier positief op terug. Voor één jongvolwassene leidde het aanbieden van excuus ertoe dat het opgelegde winkerverbod werd ingetrokken. De jongvolwassenen die geen herstelgesprek voerden vertellen dat de Halt-medewerker geen contact kon krijgen met de benadeelde of dat een gesprek vanwege corona niet mogelijk was. Vaak voelde het voor de jongvolwassenen als een opluchting dat ze geen herstelgesprek hoefden te voeren:

'Ja ik moest ook een brief schrijven, het was ook de bedoeling dat je je excuses kwam aanbieden dan. Dat ging niet door omdat corona er was. Anders had ik daarheen gemoeten maar dat had ik wel K gevonden, want dat is ongemakkelijk. Ze willen natuurlijk dat je de ernst ervan inziet maar het is wel ongemakkelijk, met die medewerkers daar die zich dan meer voelen dan jij. Dus ik vond dit wel prima en ik had een hele mooie brief geschreven, dus toen was het goed.'

■ Jongvolwassen vrouw

Eén meisje gaf echter aan dat zij graag een herstelgesprek had willen voeren. De benadeelde stond hier echter niet voor open.

Vier jongvolwassenen moesten een schadevergoeding of boete betalen. Meestal ging het om een bedrag tussen de circa 140 en 200 euro. Bij één meisje liep de schade op tot 535 euro. Dit meisje kon de boete niet in één keer betalen en heeft een betalingsregeling met de winkel getroffen. De Halt-medewerker adviseerde het meisje over een dergelijke betalingsregeling en het meisje heeft deze adviezen opgevolgd.

Doorverwijzen naar hulp

Iets meer dan de helft van de jongvolwassenen geeft aan dat de Halt-medewerker tijdens het traject heeft gesproken over professionele hulpverlening. Deze jongvolwassenen hadden geen behoefte aan additionele hulpverlening. Zij ontvingen

tijdens of kort voor het Halt-traject al professionele hulp, in de vorm van psychische hulp of begeleid wonen, of hadden hier simpelweg geen behoefte aan.

Eén jongvolwassene vertelt dat hij als onderdeel van de Halt-afdoening een aantal gesprekken met verslavingszorg had en dat hij in overleg met de Halt-medewerker een aantal extra gesprekken heeft gevoerd ter vervanging van zijn werkopdracht. Deze jongvolwassene gaf aan dat de gesprekken met verslavingszorg leerzaam waren, omdat ze specifiekere dan bij de leeropdracht vanuit Halt ingingen op zijn gebruik. De gesprekken boden inzicht in het effect van alcohol- en drugsgebruik op zijn lichaam. De samenwerking met verslavingszorg is een van de redenen waarom hij Halt aanraadt:

'Ik vind sowieso heel de Halt-straft heel erg goed geweest. Ik zou het echt wel aanraden in plaats van dat je als 18-jarige meteen als volwassene gezien wordt en geen tweede kans krijgt. Het kan mensen wel echt helpen. Vooral als mensen in de problemen zitten, na de Halt-straft ben je van de problemen af. Negatieve punten heb ik eigenlijk niet echt. Het is eigenlijk allemaal positief geweest. Bijvoorbeeld bij [verslavingszorgorganisatie], daar moet je sowieso heen, één of twee keer. Dus als ze erachter komen dat het eigenlijk niet goed is, zijn ze bereid om veel meer gesprekken in te plannen. Als ik nu mail naar [verslavingszorgorganisatie] of mijn begeleider die ik toen gehad heb, kan ik altijd terecht. Je mag ook altijd terugkomen. Dus stel dat ik het over een of twee jaar niet meer onder controle heb, zou ik altijd aan de bel kunnen trekken. Tijdens de Halt-straft kon ik ook altijd zelf aan de bel trekken.'

■ Jongvolwassen man

Iets minder dan de helft van de geïnterviewde jongvolwassenen geeft aan dat Halt-medewerkers niet met hen over behoefte aan professionele hulp hebben gesproken. De meeste jongvolwassenen geven aan dat zij hier ook geen behoefte aan hadden gehad. Echter, één jongvolwassene bij wie de behoefte aan professionele hulpverlening niet ter sprake is gekomen, geeft aan dat zij zich ten tijde van het Halt-traject depressief voelde omdat haar relatie na anderhalf jaar was

beëindigd door haar vriend, haar neef was overleden en ze zich zorgen maakte over haar schulden. Ze had in het verleden hulp ontvangen van een specialistische Jeugd GGZ aanbieder en gaf aan behoefte te hebben om wederom met deze therapeuten te praten. Dit meisje ervaarde het als een gemis dat de behoefte aan professionele hulp niet in de gesprekken met de Halt-medewerker aan bod is gekomen.

3.1.4. Rol vertrouwenspersoon

Aangezien de jongvolwassenen met een Halt 18+ interventie meerderjarig zijn, is het geen verplichting om ouders of andere vertrouwenspersonen bij het Halt-traject te betrekken. De meeste jongvolwassenen geven aan dat zij met mensen in hun sociaal netwerk kunnen praten over het delict en de Halt interventie. Vaak brengen zij hun ouders en een aantal vrienden uit hun sociale netwerk ook daadwerkelijk op de hoogte van het Halt-traject. Eén meisje informeerde haar mentor, omdat ze zich zorgen maakte of ze wel een VOG zou kunnen vragen voor haar stage in de beveiliging, een ander meisje besprak Halt met haar begeleider.

In de meeste gevallen was een ouder of ander vertrouwenspersoon uit dit sociale netwerk ook actief betrokken bij de Halt-afdoening. Voor één meisje betrof dit haar begeleider vanuit het tienermoederhuis; zij gaf aan verder geen belangrijke personen in haar leven te hebben. De overige betrokken vertrouwenspersonen waren (stief-)ouders van thuiswonende jongvolwassenen. Deze betrokkenheid varieerde in intensiviteit. De meeste vertrouwenspersonen sloten aan bij het eerste gesprek, één ouder sloot bij alle gesprekken aan. Soms waren vertrouwenspersonen enkel betrokken bij het uitvoeren van de leeropdrachten. De jongvolwassenen vonden deze betrokkenheid "prima" en sommigen benadrukten dat het fijn was om met vertrouwenspersonen over het delict en de Halt-afdoening te spreken:

'Eigenlijk heb ik het er wel met mijn vrienden ook over gehad, en met mijn moeder. Ik heb het altijd wel met iedereen erover kunnen hebben. Ik vond het wel fijn. Het is soms ook fijner dat je het gewoon even met een vriendin kan bespreken dan met je moeder. Ik moest ook vragen beantwoorden met vrienden en familie. Je mocht zelf uitkiezen met wie je daarvoor contact zou opnemen. Ik heb een vriendin gevraagd, mijn broer en moeder en stiefvader. (...) Het waren vragen over of ik bijvoorbeeld behulpzaam ben en wat ik zou doen als iemand mijn hulp nodig heeft. Die vragen waren denk ik voor mezelf om te kijken hoe mensen naar mij kijken en voor Halt om te weten wie ik ben. Het is niet iets waar je het dagelijks over hebt, maar als je het dan zo hoort is het wel fijn.'

■ Jongvolwassen vrouw

Een derde van de jongvolwassenen geeft aan dat geen enkele vertrouwenspersoon bij de Halt-afdoening betrokken was. De jongvolwassenen geven aan dat zij hier geen behoefte aan hadden, dat zij de Halt-afdoening privé of hun eigen verantwoordelijkheid vonden en/of dat zij geen steunend sociaal netwerk hadden. Eén jongvolwassene vindt het vervelend dat in de leeropdrachten regelmatig werd gevraagd om iets met ouders te bekijken of bespreken. Hij vond het niet nodig om zijn ouders bij Halt 18+ te betrekken, als 20-jarige die op zichzelf woont en zonder ouders in Nederland.

3.1.5. Contact Halt-medewerker

De jongvolwassenen geven zonder uitzondering aan zeer tevreden te zijn over het contact met de Halt-medewerker. Ze omschrijven de Halt-medewerker als aardig, begripvol, iemand die echt luistert en tegelijkertijd ook iemand die op een goede manier kritische vragen weet te stellen over iemands persoonlijkheid en hetgeen is gebeurd:

'Ik vond het fijn, ik vond het een aardige vrouw. Dat ze luisterde naar de dingen die ik zei, dat ze me niet iedere keer onderbrak. Ik heb eigenlijk geen tips, ik was er heel positief over.'

■ Jongvolwassen vrouw

Jongvolwassenen waarderen dat Halt-medewerkers oog hadden voor hun persoonlijke situatie en de timing van gesprekken hier op af stemden, bijvoorbeeld vanwege een drukke schoolperiode, werk of het overlijden van een naaste. Dat gesprekken vanwege corona voor veel jongvolwassenen online waren, vinden jongvolwassenen enerzijds "wel makkelijk" omdat het vanuit huis kon. Anderzijds geven sommigen aan dat het hen eenvoudiger lijkt bepaalde zaken live te bespreken.

3.2. Ouders en vertrouwenspersonen aan het woord

In totaal zijn negen vertrouwenspersonen geïnterviewd: acht (stief-)ouders en één mentor. De mentor heeft de jongvolwassene specifiek ondersteund bij het krijgen van een pas die noodzakelijk was om stage te lopen in de beveiliging tijdens haar opleiding tot beveiliging. Binnen deze opleiding, evenals bij stages en banen bij bijvoorbeeld de politie en marechaussee, wordt een screening van politiegegevens gedaan. De Halt 18+ afdoening heeft voor vertraging van toekenning van de pas gezorgd en de mentor bemiddelde in dit proces.

De ouders zijn allen ouder van een nog thuiswonende jongvolwassene. Zij zijn in verschillende mate betrokken geweest bij de Halt-afdoening. De helft van de ouders was betrokken bij het eerste gesprek van de jongvolwassene met de Halt-medewerker. Dit gebeurde op initiatief van de Halt-medewerker of op eigen initiatief. Een enkele ouder was bij verschillende gesprekken van hun zoon of dochter met de Halt-medewerker aanwezig. Tenslotte waren een aantal ouders enkel bij de leeropdrachten betrokken.

De ouders vinden het zonder uitzondering fijn om betrokken te zijn, onder meer omdat hun kind zich nog naar volwassenheid ontwikkelt en het onderscheid tussen minder- en meerderjarigen arbitrair voelt. Een ouder stelt voor onderscheid te maken tussen thuiswonende en uitwonende jongvolwassenen:

'Ik was hem kwijt, want we begeleiden hem wel echt. Hij mag nu 18 zijn maar dat is maar een getal. De ene is daarbij heel volwassen en de ander heeft meer tijd nodig. Ik kreeg hem niet meer te pakken, normaal als hij naar huis ging dan had ik wel even een berichtje dat hij in de trein zat. Dat zat me niet lekker, alsof ik dat voorvoelde. Ik had zijn twee goede vrienden al gebeld. Niemand wist waar hij was. Op een gegeven moment belde mijn man dat het politiebureau had gebeld dat hij daar zat. Dat is wel schrikken. [...] Ze hebben zich te houden hebben aan de wet, maar ik vind het lastig dat ouders niet gebeld worden. Ik vind het echt idioot dat wij niet [gelijk] gebeld werden want ik wist niet waar hij was. En dan ben je net drie of vier dagen 18. Was hij nog net 17 geweest, dan waren we wel gebeld.'

■ Ouder

Gedurende het proces voorafgaand aan het Halt-traject, leven er bij ouders vaak zorgen. Ouders maken zich zorgen op het moment dat de jongvolwassene later thuis komt dan verwacht en ze via politie of de jongvolwassenen zelf (na verblijf op het politie bureau) worden geïnformeerd over het delict. Naast zorgen over de veiligheid van hun kind spelen bij ouders ook zorgen over de toekomst. Ze vragen zich af wat het delict betekent voor de jongvolwassene in het vinden van werk en zijn opgelucht als de jongvolwassene een Halt-afdoening krijgt. Niet voor alle ouders lijkt duidelijk te zijn dat een Halt 18+ afdoening leidt tot een voorwaardelijk sepot en wordt opgenomen in de justitiële documentatie:

'Ik was opgelucht dat hij, ondanks dat hij 18+ is, de kans kreeg om via Halt opdrachten te doen. Dat heb je altijd liever dan dat hij als meerderjarige gelijk een aantekening bij de politie krijgt. Dus daar was ik dan opgelucht over.'

■ Ouder

Alle ouders vinden het belangrijk om het delict bespreekbaar te maken met hun kind. Een aantal ouders heeft aanvullende afspraken met hun kinderen gemaakt om recidive te proberen te voorkomen of geeft hen straf. Zo moest één meisje een aantal weken in het dorp bij haar moeder verblijven omdat ze dat saai vindt in vergelijking met de stad waar ze woonachtig is. Eén ouder geeft aan dat hij het prettig had gevonden als de Halt-medewerker praktische tips voor het omgaan met het pubergedrag van zijn zoon had meegegeven. Ondersteuning van de ouder zou recidive ook tegen kunnen gaan.

Ouders ervaren de communicatie vanuit de Halt-medewerkers richting hen en de jongvolwassene als prettig. Een aantal ouders geeft aan het goed te vinden dat er aandacht is voor de gezinssituatie van de jongvolwassene en dat er wordt gevraagd of er aanvullende professionele hulpbehoefte is. Ook complimenteren sommige ouders de wijze waarop Halt-medewerkers doorvragen bij de jongvolwassenen.

Ouders geven aan met name de leeropdracht, excuusbrief en het herstelgesprek te waarderen. Sommige ouders zien dat het delict en daarop volgende Halt-traject invloed heeft gehad op het gedrag van jongvolwassenen:

'Dat hij beter zijn grenzen kent. Dat hij weet wat wel en niet kan. Bijvoorbeeld met drank nu. Hij heeft een auto en als hij naar feestjes gaat, gaat hij op de fiets. Hij gaat niet met de auto. Dan vraagt hij mij of ik hem de volgende dag naar zijn auto wil brengen.'

■ Ouder

3.3. Conclusie

In dit hoofdstuk stond de vraag centraal hoe de jongvolwassenen en hun ouders (of vertrouwenspersoon) het Halt-traject hebben ervaren en of zij verbeterpunten zien.

Uit de gesprekken met de jongvolwassenen komt naar voren dat de aanhouding, het verblijf in de cel en angst om het niet kunnen krijgen van een VOG de voornaamste redenen vormen om niet nogmaals een delict te willen plegen. De Halt 18+ afdoening heeft geen afschrikwekkend effect maar wordt door jongvolwassenen gewaardeerd en gezien als tweede kans, met name omdat zij, ten onrechte, veronderstellen dat een positief afgeronde Halt 18+ straf niet wordt opgenomen in justitiële documentatie. Ook komt uit de gesprekken naar voren dat eventuele doorverwijzingen door Halt, bijvoorbeeld naar verslavingszorg, op prijs wordt gesteld.

De gesprekken met jongvolwassenen en ouders dragen een aantal verbeterpunten voor Halt 18+ aan, zoals het verbeteren van de leeropdrachten, aandacht voor hulpbehoeften en de aansluiting van werkopdrachten bij de hulpbehoefte, en het betrekken van vertrouwenspersonen.

Jongvolwassenen met een opleiding op WO, HBO en soms ook MBO4 niveau vinden de leeropdrachten makkelijk en kinderachtig. Ook sluiten de leeropdrachten niet altijd goed aan op de levensfase waar de jongvolwassenen zich in bevinden. Jongvolwassenen raden aan om de leeropdrachten aan te passen zodat zij enerzijds van een hoger niveau zijn en anderzijds beter aansluiten bij de situatie van jongvolwassenen, die soms al zelfstandig wonen of dit binnenkort zullen gaan doen.

Een leeropdracht gericht op de VOG wordt, ook in zijn huidige vorm, wel gewaardeerd door jongvolwassenen. De VOG-opdracht geeft hen nieuwe informatie en inzicht in de gevolgen van strafbaar gedrag. Het is echter opvallend dat een aantal jongvolwassenen, ook na het uitvoeren van deze leeropdracht, in de veronderstelling verkeert dat een positief afgeronde Halt 18+ straf niet wordt opgenomen in justitiële documentatie. De leeropdracht over VOG dient voor de doelgroep van Halt 18+, die te maken krijgt met een voorwaardelijk sepot, dus kritisch onder de loep genomen te worden.

Zowel ouders als jongvolwassenen waarderen dat de excuusbrief aan een ouder in plaats van aan een direct benadeelde gericht kan worden als de omstandigheden daar om vragen. Dergelijk maatwerk wordt ook gewaardeerd bij de werkopdracht. Bijvoorbeeld wanneer een werkopdracht gecombineerd kan worden met een hulpvraag; door een werkopdracht uit te voeren in een buurtcentrum waar een jongvolwassene met een beperkt sociaal netwerk later nog eens aan kan kloppen voor ondersteuning.

Halt-medewerkers hebben niet altijd de behoefte aan professionele hulpverlening besproken met de jongvolwassenen. Hoewel lang niet alle jongvolwassenen daadwerkelijk behoefte aan professionele hulp hebben, is het van belang om hier altijd naar te vragen om jongvolwassenen die daar behoefte aan hebben door te kunnen verwijzen naar zorg gericht op het oplossen van problemen met onder meer verslaving, schulden of depressieve gevoelens.

Jongvolwassenen waarderen het als de optie geboden wordt om een zelf gekozen vertrouwenspersoon bij de Halt-afdoening te betrekken. Deze vertrouwenspersoon hoeft niet per definitie een ouder te zijn en moet ook niet verplicht gesteld worden. Ouders van thuiswonende jongvolwassenen geven overwegend aan dat zij graag op de hoogte zouden worden gehouden van een Halt-traject omdat het onderscheid tussen 18- en 18+ arbitrair wordt gevonden.

4 Werkzame elementen interventies jongvolwassenen

4.1. Inleiding

In hoofdstuk 2 en 3 zijn we ingegaan op de uitvoering van de pilot, in dit hoofdstuk staan we stil bij de vraag of in wetenschappelijke literatuur ondersteuning is te vinden voor de werkzaamheid van de Halt-afdoening bij de pilotdoelgroep enerzijds en anderzijds of er werkzame interventies zijn die niet in de Halt-afdoening voor jongvolwassenen aanwezig zijn, maar daar mogelijk wel in opgenomen kunnen worden. Met andere woorden, wat is er in de wetenschappelijke literatuur bekend over wat werkt in het voorkomen of verminderen van recidive onder jongvolwassenen die lichte delicten hebben begaan?

Voor dit literatuuronderzoek richtten we ons in eerste instantie op de relevante literatuur die voortkomt uit het onderzoek van DSP naar de reguliere Halt-afdoening (Buyse, Abraham, Hofstra & van Dijk, 2017) en evaluatiestudies van interventies voor jongvolwassenen die betrokken zijn bij (lichte) criminaliteit. Dit leverde een beperkt aantal studies op.¹⁰ Hier zijn verschillende redenen voor. Ten eerste is de literatuur over delinquente jongvolwassenen beperkt, mede omdat het een relatief recent onderzoeksobject is: in de wetenschap wordt de jongvolwassenheid pas recent als aparte fase gezien, onder andere

vanwege ontwikkelingen in de neuro- en psychobiologie, zoals in hoofdstuk 1 (paragraaf 1.1.2) is beschreven. De literatuur over interventies specifiek gericht op jongvolwassenen is nóg beperkter omdat specifieke interventies voor deze doelgroep nog in de kinderschoenen staan. Onderzoek naar criminaliteit en jongvolwassenheid wordt vooral gekenmerkt door studies die crimineel gedrag proberen te verklaren. Veel minder is er bekend over de effectiviteit van interventies gericht op jongvolwassenen. Het gros van de literatuur over crimineel gedrag en interventies gericht op het voorkomen van recidive, richt zich óf op jongeren (tot en met 17 of 18 jaar) óf op volwassenen (vanaf 18 jaar). Daarnaast maken studies gericht op volwassenen veelal geen onderscheid in de resultaten tussen verschillende leeftijdscategorieën. Wanneer we verder inzoomen op bepaalde subgroepen jongvolwassenen (bijvoorbeeld met een licht verstandelijke beperking (LVB) of psychoproblematiek) is het aantal publicaties nog beperkter.

Ook onderzoek naar de werkzame elementen van interventies die vergelijkbaar zijn met de reguliere Halt-afdoening zijn beperkt (Buyse, Abraham, Hofstra en Van Dijk, 2017). Interventies die betrekking hebben op één of meerdere kenmerken van de Halt-afdoening richten zich meestal op herstelrecht, leer- en werkopdrachten, en gedragsbeïnvloeding. In mindere mate is er onderzoek gedaan naar kortdurende interventies en een buitenstrafrechtelijke aanpak. Dit komt deels doordat het gros van het wetenschappelijk onderzoek zich richt op zwaardere criminaliteit en veelplegers, waarvoor een buitenstrafrechtelijke afdoening niet gewenst is en interventies veelal intensiever zijn en langer duren. Ook het onderzoek dat zich wel richt op interventies voor jongvolwassenen betreft meestal zwaardere criminaliteit.¹¹

¹⁰ De beperktheid van relevant wetenschappelijk onderzoek wordt ook erkend door auteurs die hun onderzoek wél op deze groep richten (Boendermaker, Deković & Asscher, 2012; Davis, Sheidow & McCart, 2015; Hoeve, McReynolds & Wasserman, 2013; Welsh, Lipsey, Rivara, Hawkins, Aos & Hollis-Peel, 2012).

¹¹ Een voorbeeld daarvan zijn de onderzoeken van Craig en Hutchinson (2007), Lindsay (2002) en Marotta (2015) naar interventies voor jongvolwassen zedendelinquenten met en zonder een LVb.

Gezien het feit dat er zo beperkt literatuur te vinden was over werkzame elementen van interventies gericht op de doelgroep jongvolwassenen, zijn we breder gaan zoeken, niet alleen naar studies met betrekking tot jongvolwassenheid, maar ook onder adolescenten en volwassenen, vanuit het argument dat wanneer interventies of onderdelen daarvan effectief blijken te zijn voor zowel adolescenten als volwassenen, we mogen aannemen dat deze ook effectief zullen zijn voor jongvolwassenen (Welsh, Lipsey, Rivara, Hawkins, Aos en Hollis-Peel, 2012). Bovendien hebben we niet alléén gezocht naar effectstudies van interventies (of onderdelen daarvan) voor jongvolwassenen, maar ook naar wat er bekend is over criminaliteit onder jongvolwassenen, en of deze literatuur aanknopingspunten biedt voor (mogelijke) interventies. Een uitgebreide verantwoording van het literatuuronderzoek staat in Bijlage 1.

We gaan eerst in op risico-, en beschermende factoren voor crimineel gedrag en recidive van jongvolwassenen. Hiermee wordt nagegaan welke domeinen van belang zijn voor op jongvolwassenen gerichte interventies en welke risico- en beschermende factoren onderdeel zouden moeten zijn van interventies gericht op jongvolwassenen. Vervolgens worden (onderdelen van) interventies voor het verminderen van recidive onder jongvolwassenen besproken, om na te gaan wat werkt voor deze specifieke groep en daarmee in hoeverre (onderdelen van) de Halt-afdoening zou kunnen werken voor jongvolwassenen.

4.2. Recidive onder jongvolwassenen

Spanjaard, van der Knaap, van der Put en Stams (2012) analyseerden officiële data, waaronder de risicobeoordeling (RISc, van het ministerie van Justitie en Veiligheid) van 16.239 delinquente jongvolwassenen in Nederland. Zij werden ingedeeld in drie leeftijdsgroepen: 18-21 jaar; 22-25 jaar; en 26-29 jaar. Daarvan was 91% man en 58,4% had een Nederlandse achtergrond, 37,5% had een niet-westerse culturele achtergrond. Uit de resultaten bleek dat recidive (over een periode van twee jaar) afnam naarmate jongvolwassenen ouder werden: in de jongste groep had bijna de helft binnen twee jaar een nieuwe rechtszaak (48,7%),

terwijl in de twee oudere groepen zo'n 40% recidiveerden binnen twee jaar (22-25 jaar 41,7%; 26-29 jaar 38,7%). Dit verschil was statistisch significant. De transitieperiode tussen de adolescentie en de volwassenheid lijkt een aantal specifieke risico- en beschermende factoren voor recidive te kennen. Deze zetten we hieronder uiteen.

4.2.1. Risicofactoren

Jongvolwassenen worden geconfronteerd met verschillende veranderingen in de sociale context. Zo maken zij bijvoorbeeld de transitie van (de middelbare) school naar een vervolgopleiding of werk. Problemen in het domein van onderwijs en werk zijn sterk gerelateerd aan recidive (Spanjaard, van der Knaap, van der Put en Stams, 2012). Dit wordt bevestigd in het onderzoek onder 8.665 Nederlandse volwassen delinquenten (waarvan 2.731 in de leeftijd 18-25 jaar). Problemen in het domein van school en werk zijn belangrijke voorspellers van recidive. Bij vergelijking tussen leeftijdsgroepen bleek dat de ernst, invloed en het relatieve belang van risicofactoren voor recidive verschillend zijn voor verschillende leeftijdsgroepen. Specifiek voor jongvolwassenen (18-25 jaar) geldt dat met name problemen in het domein van opleiding een belangrijke voorspeller is van recidive. Andere problemen gerelateerd aan de sociale context die een risicofactor voor recidive zijn betreffen problemen in het domein relaties en vriendschap (Spruit, van der Put, Gubbels & Bindels, 2017).

Hill, Blokland en van der Geest (2018) deden longitudinaal onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op het recidiverisico onder jongvolwassenen tussen de 18 en 24, met een Nederlandse, Nederlands-Marokkaanse, of Nederlands-Caribische achtergrond woonachtig in Amsterdam. Tegen de verwachting in bleek dat delinquente leeftijdsgenoten ('peers') de kans op recidive onder jongvolwassenen niet verhogen. Mogelijkerwijs neemt de invloed van de 'peer group' af tijdens de jongvolwassenheid (terwijl deze groter is tijdens de adolescentie). Tevens werden er tegen de verwachting in geen verschillen gevonden tussen jongvolwassenen uit de verschillende wijken in Amsterdam: respondenten

uit 'achterstandswijken' hadden niet méér kans op delinquent gedrag; daarbij bleek bovendien ook etnische achtergrond geen risicofactor (Hill, Blokland & van der Geest, 2018).

De literatuur over recidive onder jongvolwassenen wijst ook naar een aantal individuele risicofactoren, waaronder alcohol en drugsgebruik (Hill, Blokland & van der Geest, 2018; Spanjaard, van der Knaap, van der Put & Stams, 2012; Spruit, van der Put, Gubbels & Bindels, 2017). Een lage mate van zelfcontrole, agressie en een positieve houding tegenover criminaliteit zijn belangrijke voorspellers van delinquent gedrag onder jongvolwassenen, evenals een gebrek aan motivatie (oriëntatie) om te veranderen (Spruit, van der Put, Gubbels & Bindels, 2017).

Tot slot is ook psychoproblematiek een belangrijke risicofactor voor delinquent gedrag en recidive. Hoeve, McReynolds en Wasserman (2013) laten in een studie van 340 Amerikaanse jongeren zien dat jongeren (adolescenten) met comorbide internaliserende gedragsproblemen (zoals angst en stemming) en externaliserende (disruptieve) gedragsproblemen een zes keer zo hoog risico hebben op recidive tijdens de jongvolwassenheid dan adolescenten zonder gedragsstoornis. Vooral belangrijk was de combinatie van internaliserende en externaliserende gedragsproblemen: jongeren met alleen een gedragsstoornis of alleen een internaliserende stoornis hadden evenveel risico om te recidiveren als jongeren zonder psychische problemen. Deze resultaten wijzen erop dat de interactie tussen internaliserende en externaliserende factoren het recidiverisico vergroten.

4.2.2. Beschermende factoren

Positieve sociale banden, zoals vriendschappen en relaties met pro-sociale mensen, lijken belangrijke beschermfactoren voor recidive onder jongvolwassenen. Een invloedrijke theorie die hieraan ten grondslag ligt is de theorie van informele sociale controle van Sampson en Laub (1993). Sociale banden tijdens

de volwassenheid, zoals het huwelijk, hebben een direct effect op 'desistance' (het beeïndigen van de criminele carrière) door verbondenheid en de daarmee samenhangende sociale controle, en indirect door veranderingen in dagelijkse activiteiten – waardoor er bijvoorbeeld minder tijd wordt doorgebracht met delinquente leeftijdsgenoten (Thornberry, Giordano, Uggen, Matsuda, Masten, Bulten & Donker, 2012).

Op basis van een bestaande longitudinale dataset, afgenomen onder adolescenten en jongvolwassenen in de Verenigde Staten, stellen Craig en Foster (2013) dat getrouwd zijn significant gerelateerd is aan een vermindering in delinquent gedrag. In deze studie werden verschillende vormen van delinquent gedrag gemeten, van vernieling en diefstal tot wapenbezit en mishandeling. Voor zowel mannen als vrouwen bleek het huwelijk een belangrijke beschermende factor. Er vanuit gaande dat er tijdens de militaire dienst ook belangrijke sociale banden worden gevormd, keken Craig en Foster (2013) ook naar de relatie tussen militaire dienst en delinquent gedrag. Er werd een significant verschil gevonden tussen mannen en vrouwen: voor vrouwen was militaire dienst (en zelfs 'slechts' reservist zijn) een belangrijke beschermende factor voor delinquent gedrag, voor mannen gold dit niet.

In een ander onderzoek keek Craig (2015) naar de effecten van het huwelijk én ouderschap op delinquent gedrag, en specifiek naar de verschillen tussen etnische groepen. Op basis van dezelfde, bestaande longitudinale dataset stelt de onderzoekster dat individuen die ooit getrouwd zijn (geweest) een grotere kans hadden om hun delinquente gedrag te verminderen, met name diegenen die ook samenwoonden met hun partner. Rekening houdend met controlevariabelen, concludeert Craig (2015) dat het huwelijk voor witte Amerikanen en Amerikanen met een Spaanse achtergrond ('Hispanics') gerelateerd was aan een vermindering van delinquent gedrag, maar niet voor Afro-Amerikanen. Craig (2015) keek daarnaast ook naar ouderschap.

Ouders hadden een grotere kans om hun delinquent gedrag te verminderen, met name diegenen die met ten minste één van hun kinderen in hetzelfde huis woonden. Deze relatie bleek echter alleen significant voor witte Amerikanen, niet voor Amerikanen met een Spaanse achtergrond of Afro-Amerikanen.

Het eerdergenoemde onderzoek van Hill, Blokland en van der Geest (2018) laat zien dat steun van de ouders de kans op delinquent gedrag onder jongvolwassenen significant verkleinde, en bovengenoemde onderzoeken wijzen op het belang van anderen uit de sociale omgeving, met name een partner. Ook Salvatore en Taniguchi (2012) concluderen dat verschillende soorten sociale banden, gecreëerd door het huwelijk, het stichten van een gezin, werkgelegenheid en militaire dienst, een belangrijke rol spelen in het voorkomen van delinquent gedrag onder jongvolwassenen. Dit onderzoek toonde positieve relaties aan tussen het huwelijk, het hebben van kinderen en de band met de ouders enerzijds en een lagere mate van delinquent gedrag anderzijds. Ook religieuze participatie en werktevredenheid was geassocieerd met verminderd delinquent gedrag. Er werd geen significant effect gevonden voor militaire dienst.

Uggen (2000) onderzocht de invloed van werk als een mogelijk keerpunt ('*turning point*') in het leven van delinquenten. Het onderzoek is gebaseerd op een grote, bestaande dataset dat onderdeel was van het National Supported Work Demonstration Project in de Verenigde Staten dat plaatsvond in de jaren '70. Delinquenten, drugsgebruikers, en werkloze schoolverlaters die met justitie in aanraking zijn geweest, werden naar dit programma doorverwezen door justitie, sociale voorzieningen en opleidingsinstituten ('*job-training agencies*'). Vooral voor delinquenten van 26 jaar en ouder draagt het programma bij aan *desistance*. Voor individuen onder de 26 jaar bleek er geen effect.

Volgens Walters (2017) kan ook hoger onderwijs een '*turning point*' zijn. Data uit het langlopende *Pathways to Desistance* onderzoek in de Verenigde Staten laat zien dat jongvolwassenen die een studie volgen meer cognitieve controle (in plaats van impulsiviteit) hebben en vervolgens minder delinquent gedrag

vertonen. Het pad van hoger onderwijs naar cognitieve controle en verminderd delinquent gedrag bleek significant (Walters, 2017).

Dat verschillende praktische zaken, zoals het hebben van werk, de kans op recidive verkleinen laat ook de laatste (zesde meting) van de Monitor nazorg ex-gedetineerden van het WODC zien (Boschman, Teerlink & Weijters, 2020). Naast werk, hangt het hebben van een geldig identiteitsbewijs, het krijgen van een uitkering, het volgen van een opleiding en het hebben van (stabiele) huisvesting negatief samen met de kans op recidive. Huisvesting bleek vooral belangrijk voor vrouwen. Er werden geen leeftijdsverschillen gevonden voor het effect van het hebben van een inkomen uit werk of een uitkering op recidive. We nemen daarom aan dat het ook geldt voor jongvolwassen ex-gedetineerden.

4.3. Werkzame elementen interventies delinquente jongvolwassenen

In het zoeken naar werkzame elementen die aansluiten bij de pijlers van de Halt 18+ interventie richten we ons op vier typen kernelementen: 1) de op inzicht gerichte kernelementen, waaronder ook het vergroten van sociale vaardigheden valt; 2) de op herstel gerichte kernelementen; 3) de op ouderbetrokkenheid en sociale context gerichte kernelementen, waar naast betrokkenheid van ouders ook interventies waarin personen uit de bredere sociale omgeving van jongvolwassenen worden betrokken; 4) de op toekomst gerichte kernelementen, waarin interventies die zich richten op opleiding en werk centraal staan. Wij bouwen voort op het literatuuronderzoek van Buysse, Abraham, Hofstra en van Dijk (2017) naar de werkzame elementen van Halt.

4.3.1. Op inzicht en gedrag gerichte interventies

De op inzicht gerichte kernelementen van de reguliere Halt-afdoening hebben tot doel het inzicht en moreel besef van een delinquente jongere te vergroten. Buysse, Abraham, Hofstra & van Dijk (2017) concluderen dat het in gesprek gaan met de jongere en de leeropdrachten in algemene zin worden gestoeld op het

Risk-Need-Responsivity (RNR) Model (Bonta & Andrews, 2010), de sociale leertheorie van Bandura (1977) en de leerstijlen theorie van Kolb (1984) – theorieën die het belang aangeven van de aansluiting tussen de interventie en het individu. Een aanpak gericht op het veranderen van het denkproces van de jongere, zoals cognitieve gedragstherapie, kan leiden tot meer normbesef en een verkleining van de kans op recidive. De effecten zijn echter geconstateerd voor interventies en therapieën die over het algemeen veel intensiever zijn dan de gesprekken en leeropdrachten die onderdeel uitmaken van de Halt-afdoening. Motiverende gesprekstechnieken kunnen mogelijk de werkzaamheid van de op inzicht gerichte kernelementen versterken (Buysse, Abraham, Hofstra en van Dijk, 2017). In hoeverre zijn deze elementen van de Halt-afdoening ook werkzaam bij jongvolwassenen in de leeftijd van 18-25 jaar?

Boendermaker, Deković en Asscher (2012) stellen op basis van literatuuronderzoek dat interventies met een nadruk op denken (cognities) of met een cognitieve gedragsmatige component effectief zijn in het verminderen van recidive bij zowel adolescenten als volwassenen. Ook wanneer deze interventies een mentoringcomponent hebben, waarbij een mentor functioneert als rolmodel, emotionele steun biedt en advies geeft, heeft dit een positief effect. De onderzoekers identificeerden acht bestaande interventies (in Nederland) die een cognitieve gedragstherapeutische aanpak hanteren in het reduceren van antisociaal en delinquent gedrag (bij onder andere jongvolwassenen) door middel van sociale vaardigheidstraining. Deze interventies maken gebruik van het trainen van sociale en probleemoplossende vaardigheden, woedebeheersing en cognitieve herstructurering – waarvan bekend is dat deze effectief zijn (Boendermaker, Deković & Asscher, 2012). Dit was eerder vastgesteld in de meta-analyse van Landenberger en Lipsey (2005) naar de effecten van de

cognitieve gedragstherapie.¹² Bovendien constateerden zij dat het effect van cognitieve gedragstherapie groter werd wanneer het werd gecombineerd met aanvullende services, zoals behandeling voor psychische problemen, werk en beroepsgerichte training en op onderwijs gerichte programma's. Cognitieve gedragstherapeutische behandelingen zijn over het algemeen intensief: het gros (45%) van de onderzochte behandelingen duurde tussen de 11 en 20 weken.

De specifiek op jongeren tussen de 16-24 jaar gerichte interventie is de Agressie Regulatie op Maat Jongvolwassenen (ARopMaat-JoVo; Re-ART). Dit is een intensieve interventie die, afhankelijk van de ernst van de problematiek, varieert van vijf tot 18 maanden, met individuele sessies (variërend van één tot drie keer per week), groepstraining en een gezinsmodule. De interventie maakt gebruik van een cognitief-gedragsmatige aanpak gericht op het verminderen van agressief gedrag en het verkleinen van de kans op recidive. Ouders/opvoeders worden betrokken bij de behandeling, en vaardigheden aangeleerd zodat zij de jongeren en jongvolwassenen (beter) kunnen ondersteunen. Hoogsteder, Stams, Schippers en Bonnes (2018) voerden een quasi-experimentele studie uit onder 91 Nederlandse jongeren en jongvolwassenen (16-21 jaar), voornamelijk mannen met een migratieachtergrond. Een controlegroep kreeg '*treatment as usual*', welke met name bestond uit cognitieve therapie. De jongeren in de Re-ART groep hadden een significant lager risico op recidive twee en drie jaar na de interventie, in vergelijking met jongeren uit de '*treatment as usual*'-groep. De onderzoekers vonden geen effect van etniciteit, licht verstandelijke beperking, of middelengebruik. Ook werd geen verschil gevonden tussen jongeren van 15-17 jaar en jongvolwassenen van 18-21 jaar. Deze interventie is effectief in het verkleinen van de kans op recidive, maar is in tegenstelling tot de Halt-afdoening, een intensieve interventie.

12 Zij constateerden een afname van 22% in recidive als effect van een cognitieve gedragstherapeutische benadering. Er werd geen effect van leeftijd gevonden, wat aangeeft dat cognitieve gedragstherapie (CBT) voor zowel jongeren als volwassenen – en dus jongvolwassenen – een effectieve aanpak van delinquent gedrag is.

Andere interventies voor delinquente jongvolwassenen richten zich specifiek op alcohol en middelengebruik. Onderzoek hiernaar, waar bovendien wordt gekeken naar het effect van dergelijke interventies op recidive, is echter schaars. Naar bestaande interventies zoals Brains4use is nog geen effectonderzoek verricht. Brains4use is een interventie op basis van cognitieve gedragstherapie en motiverende gespreksvoering, gebaseerd op de aanname dat het terugdringen van (problematisch) alcohol en drugsgebruik de kans op delinquent gedrag vermindert (van den Berg, van Domburgh & Hoekstra, 2015). In een review van onderzoeken naar *desistance from crime* in de context van alcohol en drugsgebruik, lijkt *desistance* afhankelijk te zijn van het stoppen met alcohol- en drugsgebruik, bijvoorbeeld door middel van behandeling (van Roeyen, Anderson, Vanderplasschen, Colman, & Vander Laenen, 2017). Desalniettemin is er weinig bewijs voor de effectiviteit van dergelijke interventies. Moore, Hacker, Oberleitner en McKee (2018) vonden gemixte resultaten in hun review van 'reentry' programma's met een behandelcomponent voor middelengebruik op recidive. Bovendien hanteerden deze interventies diverse modaliteiten, waaronder CBT, motiverende gespreksvoering, medicatie en psycho-educatie.

Hoewel de op inzicht gerichte kernelementen werkzaam kunnen zijn voor jongvolwassenen, is het de vraag of dit ook geldt voor de Halt 18+-interventie, omdat Halt minder langdurig en intensief is, zoals ook Buysse, Abraham, Hofstra en van Dijk (2017) concluderen voor de reguliere Halt-interventie. Er is dus geen wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van kortdurende, op inzicht gerichte interventies op het verminderen van recidive.

4.3.2. Op herstel gerichte interventies

De op herstel gerichte kernelementen van de Halt-afdoening zijn gebaseerd op de principes van herstel, re-integratie en het nemen van verantwoordelijkheid. Bemiddeling tussen de dader en het slachtoffer kan in de vorm van een excuusgesprek, een schadevergoeding (financieel of daadwerkelijk het herstellen van de schade), en/of een werkopdracht om iets terug te doen voor het slachtoffer. Op deze manier wordt de jongere geconfronteerd met de gevolgen van zijn of haar handelingen, neemt de jongere zijn of haar verantwoordelijkheid daarvoor en krijgt hij of zij de kans om de veroorzaakte schade te herstellen.

Slachtoffer-dader bemiddeling is gebaseerd op de 'reintegrative shaming' theorie van Braithwaite. Volgens Braithwaite (1989) gaat 'reintegrative shaming' over het afkeuren van criminele daden, en daarmee het oproepen van gevoelens van schaamte, waarna er verzoening kan plaatsvinden tussen de dader en de gemeenschap. Volgens Buysse, Abraham, Hofstra en van Dijk (2017) is er wetenschappelijk bewijs dat in geval van de reguliere Halt-afdoening "een excuusgesprek en schadevergoeding (financieel of in de vorm van een werkstraf) kan bijdragen aan inzicht in de gevolgen van het gedrag, normbesef en het herstel van de relatie met het slachtoffer" (p. 38). Daarbij zijn er een aantal voorwaarden: het excuus en schuldgevoelens moeten oprecht zijn en de jongere moet actief betrokken zijn bij het bepalen van de schadevergoeding. Daarnaast is een gedegen voorbereiding van het excuusgesprek noodzakelijk.

Uit onderzoek naar 'victim-offender mediation' (VOM), een vorm van herstelrecht gericht op het herstel van de schade die het slachtoffer en/of de bredere gemeenschap hebben geleden als gevolg van het handelen van de dader, komt naar voren dat er over het algemeen positieve resultaten zijn als het gaat om het reduceren van recidive bij zowel jongeren als jongvolwassenen, met verminderingen rond de 30%, en in sommige studies zelfs 60-70% (Hansen &

Umbreit, 2018).¹³ Voor jongeren zijn er verschillende indicaties dat op herstel gerichte interventies werkzaam zijn en recidive kunnen verminderen, zelfs wanneer er sprake is van een minder intensieve interventie, zoals indirecte mediation (Bouffard, Cooper & Bergseth, 2017).

Een andere vorm van herstelbemiddeling is de *face-to-face restorative justice conferences* (RJC's). Dit blijkt effectiever te zijn in het verminderen van recidive dan standaard justitiële interventies ('*conventional criminal justice*') bij zowel jongeren als volwassenen, vooral als het geweldsdelicten betrof. RJC's bleken minder effectief in het geval van vermogensdelicten ('*property crime*') (Strang, Sherman, Mayo-Wilson, Woods en Ariel, 2013)¹⁴.

Onderzoek is gedaan naar de effectiviteit van een '*community service*' programma voor jongvolwassenen dat principes van het herstelrecht hanteert, namelijk dat werkopdrachten verband houden met de schade die een gemeenschap heeft geleden (Bouffard & Muftić, 2007; Hansen & Umbreit, 2018). Het *community service* programma hanteert het principe dat de interesses, vaardigheden en omstandigheden mede van invloed zijn op de locatie van de werkplek waar iemand kan worden geplaatst. Op de werkplek krijgt iemand een supervisor, die maandelijks contact heeft met de case manager vanuit het programma. De *community service* straf is succesvol afgerond als de vereiste uren werk zijn verricht. De onderzoekers specificeren niet verder wat voor soort werkplekken onderdeel waren van het programma. Uit deze studie naar het effect van óf een geldboete óf een '*community service sentence*' op recidive onder jongvolwassenen komt een significante relatie naar voren tussen type straf (een geldboete of de *community service* straf) en recidive: de deelnemers van het *community*

service programma hadden een kleinere kans om te recidiveren dan diegenen die waren veroordeeld tot het betalen van een geldboete. Deze conclusie wordt getrokken op grond van data van 200 tot '*community service*' veroordeelde jongvolwassenen (waarvan het grootste deel man en wit, gemiddeld 24 jaar) welke data werd vergeleken met de data van 222 tot een geldboete veroordeelde jongvolwassenen (eveneens vooral man en wit, gemiddeld 21 jaar). De meerderheid uit de *community service* groep was veroordeeld voor een alcohol of drugsgerelateerde overtreding. De geldboete groep was veroordeeld voor de eerste keer rijden onder invloed.

De wetenschappelijke literatuur wijst erop dat de op herstel gerichte kernelementen van de Halt-interventie werkzaam kunnen zijn voor jongvolwassenen, mogelijk ook als deze interventies niet intensief zijn. Tegelijkertijd is het aantal studies dat kijkt naar de effectiviteit van op herstel gerichte interventies voor het verminderen van recidive zeer beperkt, waardoor over de werkzaamheid geen conclusies kunnen worden getrokken.

4.3.3. Op ouders en familie gerichte interventies

De op ouderbetrokkenheid gerichte kernelementen van de Halt-afdoening zijn volgens Buysse, Abraham, Hofstra en van Dijk (2017) gestoeld op de veronderstelling dat ouderlijk toezicht en ondersteuning van de ouders ('parental monitoring') delinquent gedrag bij jongeren kan voorkomen dan wel verminderen. De onderzoekers stellen dat er geen bewijs is voor het recidive verminderend effect van ouderbetrokkenheid zoals deze in de Halt-afdoening wordt ingevuld (Buysse, Abraham, Hofstra & van Dijk, 2017). Wel kan er vanuit de literatuur worden geconcludeerd dat (intensieve) interventies gericht op het versterken van de opvoedingsvaardigheden van ouders, waaronder het beter ondersteunen van de jongeren en jongvolwassenen, recidive kunnen verminderen.¹⁵

13 Het betrof een onderzoek naar 40 jaar VOM, waaruit bleek dat er nog weinig onderzoek is verricht naar de effectiviteit van op herstel gerichte interventies met betrekking tot het verminderen van recidive. Het onderzoek gaat veelal over percepties en tevredenheid van slachtoffers (Hansen & Umbreit, 2018).

14 Dit betrof een systematische review van tien studies,

15 Zie het onderzoek naar de interventie Agressie regulatie op Maat Jongvolwassenen in paragraaf 4.3.1.

Hierbij is ook de aard van de relatie tussen de jongere en zijn of haar ouders belangrijk. In hoeverre zijn deze elementen van de Halt-afdoening ook werkzaam bij jongvolwassenen in de leeftijd van 18-25 jaar?

Veel programma's gericht op de familie of op de bredere sociale context, zoals leeftijdsgenoten en de gemeenschap hebben niet tot doel recidive te verminderen (Welsh, Lipsey, Rivara, Hawkins, Aos en Hollis-Peel, 2012). Alleen multisysteemtherapie en functionele gezinstherapie zijn bekende interventies die ook worden ingezet om recidive te verminderen. Een meta-analyse van 22 evaluatiestudies van multisysteem therapie (MST) met jongeren geeft aan dat er significante effecten zijn van de MST behandeling op delinquentie alsmede op een aantal secundaire uitkomsten, zoals psychopathologie, middelengebruik, en gezinsfunctioneren (Van der Stouwe, Asscher, Stams, Deković en van der Laan, 2014). Ook als het gaat om het effect van MST op recidive van jongvolwassenen, blijkt uit studies dat MST positieve effecten heeft op onder andere delinquent gedrag en recidive. Daarbij moet wel worden vermeld dat dit over het algemeen intensieve, langdurende interventies betreft.

In 2015 en 2016 werden de eerste studies naar MST met delinquente jongvolwassenen (17-21 jaar) met psychische problemen gedaan (Davis, Sheidow & McCart, 2015; Sheidow, McCart & David, 2016). De onderzoekers pasten MST, dat bewezen effectief is voor het verminderen van recidive bij jongeren (12-17 jaar), aan voor jongvolwassenen met een diagnose op de eerste as van de DSM (bijvoorbeeld een stemming, angst of een psychotische stoornis). MST-EA, voor 'emerging adults', heeft niet alleen het verminderen van recidive tot doel, maar ook bevordering van het functioneren op school of werk, zelfstandig wonen en interpersoonlijke relaties waaronder ouderschap. Daarnaast is management van psychische problemen en eventueel alcohol en/of drugsgebruik ook een belangrijk doel van MST-EA. Het met MST vergelijkbare multidimensionele familietherapie lijkt ook effectief als aanpak voor verslaving (alcohol en drugs, maar ook gokken en gamen) (Rigter, 2015).

In vergelijking met MST voor jongeren, kent MST-EA twee belangrijke aanpassingen. Ten eerste wordt de jongvolwassene gezien als degene die de uiteindelijke verantwoordelijkheid heeft (in plaats van de ouders of verzorgers). Ten tweede is de rol van de familie uitgebreid: niet alleen de ouders, maar ook vrienden en partners worden betrokken bij de behandeling.

MST-EA behelst een combinatie van therapie en mentoring door coaches die ongeveer even oud zijn als de cliënt ('*cross-age peer mentoring*'). Mentoring is gefocust op verschillende domeinen, waaronder opleiding, werk, financieel management, het stellen van doelen, communicatie, voeding, (seksuele) gezondheid, zwangerschap en ouderschap, met drie tot zeven sessies per domein. Deze sessies vonden twee keer per week plaats en boden informatie, oefeningen en activiteiten, waarbij de coaches probleemoplossende en relationele vaardigheden demonstrenen.

MST-EA laat veelbelovende resultaten zien: 82% van de 80 pilot cases is tijdens de behandeling niet opnieuw in aanraking gekomen met justitie. Dat is opmerkelijk, stellen Sheidow, McCart en David (2016), vanwege de hoge prevalentie van recidive in het eerste jaar na een arrestatie. Bovendien had 76% meer controle over hun psychische problemen. De onderzoekers rapporteerden ook andere positieve effecten, zoals verbetering van communicatievaardigheden en vermindering van alcohol en middelengebruik. Aan het einde van de behandeling had 73% werk of stond ingeschreven voor een opleiding.

Nader onderzoek naar *vocational support* of carrièrecoaches, een vorm van begeleiding naar een opleiding of werk binnen MST-EA, laat zien dat de kans dat iemand een vorm van werk krijgt veel groter is als carrièrecoaching onderdeel is van de MST-EA in plaats van begeleiding buiten de behandeling (Davis, Sheidow, McCart en Perrault, 2018). Via een pilot *randomized controlled trial* werden jongvolwassenen ingedeeld in één van de twee condities: deelnemers in de eerste conditie (n=16) kregen de MST-EA behandeling en een verwijzing naar een overheidsinstantie voor 'beroepsrehabilitatie', deelnemers in de tweede conditie (n=16) kregen de MST-EA behandeling, ('*vocational support*').

De kans dat iemand een vorm van werk had was 12 keer zo groot voor de deelnemers voor wie 'vocational support' een onderdeel was van de MST-EA behandeling.

Recent is onderzoek gedaan naar MST aangepast voor adolescenten met een IQ tussen de 50-85. De behandelaars werden getraind in het herkennen van een verstandelijke beperking, er werd makkelijker taalgebruik ingezet, gebruik gemaakt van visuele hulpmiddelen, en de inhoud werd versimpeld door iedere sessie slechts op één opdracht te focussen. De MST voor jongeren met een verstandelijke beperking resulteerde in een vermindering van het contact met de politie en een vermindering van regelovertredend gedrag. Ook verbeteringen in de opvoedingsvaardigheden van de ouders, gezinsrelaties, sociale steun, contact met pro-sociale leeftijdsgenoten en blijvende, positieve gedragsveranderingen werden geconstateerd (Blankenstein, van der Rijken, Eeren, Lange, Scholte, Moonen, de Vuyst, Leunissen en Didden, 2019).¹⁶ Dit onderzoek laat zien dat MST ook kan werken bij delinquenten met een verstandelijke beperking.

De eerste resultaten van het onderzoek naar MST met jongvolwassenen laten veelbelovende resultaten zien. Daarmee lijken deze interventies effectief in het reduceren van recidive onder delinquente jongvolwassenen. Desalniettemin is MST een intensieve behandeling: de therapiecomponent duurt tussen de vier en twaalf maanden, en van de carrièrecoaches konden deelnemers een extra twee tot vier maanden gebruik maken (Davis, Sheidow, McCart & Perrault, 2018). Dit is veel intensiever dan de onderdelen van de Halt-interventie. Bovendien zijn deze studies verricht naar een doelgroep waarbij de problematiek (en daarbij tevens het recidiverisico) groter is dan bij de jongvolwassenen die in aanmerking komen voor de Halt-afdoening. Er is zodoende dus enig wetenschappelijk bewijs dat MST interventies kunnen werken, maar geen bewijs dat deze ook werkzaam zijn wanneer ze minder intensief zijn en gericht op eerste en lichte vergrijpen.

4.3.4. Interventies gericht op sociale context en de toekomst

Uit bovenstaande komt naar voren dat een behandellement gericht op opleiding en werk bijdraagt aan het verkrijgen van werk. Er zijn echter weinig evaluatiestudies van interventies die zich specifiek op opleiding en/of werk richten (Welsh, Lipsey, Rivara, Hawkins, Aos en Hollis-Peel, 2012). Evaluaties van programma's gericht op opleiding en werk kijken meestal niet naar delinquent gedrag en recidive. Uit het eerder aangehaalde onderzoek van Uggen (2000) bleek dat vooral werk belangrijk was voor delinquente jongvolwassenen vanaf 26 jaar. Ook Loeber en Farrington (2012) suggereren dat dergelijke interventies mogelijk effectiever zijn voor oudere volwassenen dan voor minderjarigen en jongvolwassenen op grond van een aantal studies naar de effecten van programma's die zich specifiek richten op werk en opleiding.

Eén van de weinige relevante studies is de evaluatie van *Jobs Corps*, is een trainingsprogramma van de Amerikaanse overheid voor kansarme jongeren van 16 tot 24 jaar, met ieder jaar zo'n 60.000 nieuwe deelnemers. *Jobs Corps* richt zich op onderwijs en training, met het doel om de verantwoordelijkheid van de jongeren en jongvolwassenen te vergroten en hen inzetbaar te maken voor de arbeidsmarkt. In het programma ontvangen deelnemers intensieve beroepstraining ('*vocational training*'), academisch onderwijs, en toegang tot verschillende soorten dienstverlening, zoals advies en begeleiding, sociale vaardigheidstraining en gezondheidsvoorlichting. De gemiddelde deelnemer deed zo'n acht maanden mee aan *Jobs Corps*. Schochet, Burghardt en McConnell (2008) verzamelden surveydata van deelnemers tot vier jaar nadat ze met het *Jobs Corps* programma waren begonnen, alsmede data van de Amerikaanse belastingdienst tot negen jaar na de start van het programma. Ten opzichte van een controle groep is er bij de *Jobs Corps* deelnemers een significante vermindering in het aantal arrestaties en veroordelingen alsmede de hoeveelheid tijd die is doorgebracht in detentie. De impact van *Jobs Corps* was het grootst in het eerste jaar nadat iemand met het programma was gestart, maar bleef ook daarna substantieel. Daarnaast was de impact van *Jobs Corps* groter bij lichte

¹⁶ Zie ook MST-Nederland, 2015.

criminaliteit (wanordelijk gedrag en overtredingen) dan voor zware criminaliteit (zware mishandeling en moord). Er bleek een significant verschil tussen mannen en vrouwen: de vermindering in het aantal arrestaties was groter voor mannen dan voor vrouwen (Schochet, Burghardt & McConnell, 2008).

Een andere interventie gericht op jongeren en jongvolwassenen is het programma 'Nieuwe Perspectieven', gericht op delinquente jongeren van 12 tot 23 jaar. Nieuwe Perspectieven is een intensief maar kortdurend programma (tussen de 10-12 weken). Het start met het in kaart brengen van de sociale situatie van de cliënt, waarna er samen een individueel plan van aanpak wordt gemaakt. Relevante personen uit het sociale netwerk van de cliënt kunnen optreden als 'VIP' om de jongere te ondersteunen. In de tweede fase wordt er gewerkt aan een opleiding of werk, een stabiele thuissituatie en vrijetijdsbesteding anders dan de straat. Het sluit af met een nazorgperiode van drie maanden. De effectstudie (Buysse, van den Anel, & van Dijk, 2008) laat zien dat hoewel 51% van de jongeren recidiveert, dit vooral jongeren waren die het traject voortijdig verlieten, en jongeren die het traject 'matig succesvol' hebben afgerond. Van de jongeren die het traject 'redelijk succesvol' hebben afgerond, recidiveert 71% niet. Buysse, van den Anel en van Dijk (2008) stellen dat Nieuwe Perspectieven niet geschikt is voor jongeren met zeer ernstige problemen op het gebied van criminaliteit.

Een recentere studie van de Vries, Hoeve, Wibbelink, Asscher en Stams (2017) naar het 'Nieuwe Perspectieven' programma vond geen verschillen in delinquent gedrag tussen enerzijds jongeren (12-19 jaar) die meededen aan Nieuwe Perspectieven, en anderzijds die 'care as usual' kregen. Ook werden er geen significante verschillen gevonden tussen jongere en oudere (16 jaar en ouder) adolescenten.

4.4. Conclusie

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal of er in de wetenschappelijke literatuur ondersteuning is te vinden voor de werkzaamheid van Halt 18+ of dat er werkzame elementen toegevoegd zouden moeten worden.

Duidelijk is dat er nog weinig wetenschappelijke kennis is over delinquente jongvolwassenen en geschikte interventies omdat de fase van jongvolwassenheid nog maar recent, vanaf het begin van deze eeuw, als aparte fase wordt gezien, en onderzoek naar criminaliteit en jongvolwassenheid vooral wordt gekenmerkt door studies die crimineel gedrag proberen te verklaren. Dit betekent dat er geen bewijs is dat (elementen van) een Halt interventie voor jongvolwassenen bewezen werkzaam zijn, of dat er bewezen werkzame elementen zijn die toegevoegd zouden kunnen worden aan de Halt 18+ interventie. Toch zijn er wel enkele aanwijzingen met betrekking tot mogelijke werkzame elementen die van belang zijn voor interventies gericht op jongvolwassenen en die kunnen bijdragen aan het voorkomen van recidive.

De jongvolwassenheid kenmerkt zich door een transitiefase van adolescentie naar volwassenheid, waarin op verschillende levensdomeinen veel verandert. Vanuit de levensloopcriminologie is bekend dat delinquent gedrag een piek bereikt tijdens de adolescentie, en dat het na het 20ste levensjaar geleidelijk afneemt. Inzicht in risico en beschermende factoren bieden belangrijke aanknopingspunten voor interventies gericht op jongvolwassenen. Risicofactoren hangen deels samen met het individu, en deels met de sociale context. Interne risicofactoren zijn bijvoorbeeld alcohol en drugsgebruik, een lage mate van zelfcontrole alsmede het hebben van een positieve attitude of houding tegenover criminaliteit. Daarnaast verhogen psychische problemen eveneens de kans op recidive. Sociale banden, zoals huwelijk en ouderschap, hebben een gunstig effect op het voorkomen van crimineel gedrag, evenals steun van ouders. Waar problemen in het domein van opleiding en werk een risicofactor vormen, zijn het volgen van een opleiding of het hebben van werk juist een beschermende factor.

Er zijn maar weinig bestaande interventies die specifiek zijn gericht op jongvolwassenen. De onderzochte interventies zijn veelal gericht op ernstiger vergrijpen en een mogelijk hoger risico op recidive dan waar de Halt-interventie voor is bedoeld. Ook zijn de interventies vaak veel intensiever dan (de onderdelen van) de Halt-interventie.

Als we specifiek kijken naar de vier kernelementen van de Halt afdoening: 1. inzicht, 2. herstel, 3. ouderbetrokkenheid, en 4. sociale context en toekomst gericht, dan is er de meeste evidentie voor effectiviteit in geval van het herstel gerichte element, omdat de effectiviteit ervan ook voor kort durende interventies geldt. Voor de andere kenmerken geldt dat de onderzochte interventies voorzichtige, positieve resultaten laten zien voor jongvolwassenen, maar dit geldt vooral voor meer intensieve interventies. Als het gaat om interventies met een nadruk op denken (cognities) of met een cognitieve gedragsmatige component (kernelement 1) heeft dit een positief effect. Ook wanneer interventies een mentoringcomponent hebben, waarbij een mentor functioneert als rolmodel, emotionele steun biedt en advies geeft, heeft dit een positief effect op recidive. Zowel ouderbetrokkenheid en interpersoonlijke relaties, als de aanpak van problemen in de bredere sociale context (wonen, werk en opleiding) zijn van belang bij het reduceren van recidive onder delinquente jongvolwassenen. Het is echter niet mogelijk om te concluderen dat de interventies in een minder intensieve vorm ook effectief zijn in het verminderen van recidive.

Een ander punt is of een buitenstrafrechtelijke afdoening of een afdoening die minder nadelen heeft wat betreft strafblad, zoals de afdoening Halt 18+ is beoogd, op zich zelf bijdraagt aan het voorkomen van recidive. Een punitieve benadering in de (vroege) jongvolwassenheid draagt het risico in zich dat deze benadering niet of juist averechts werkt (Cullen, Jonson & Nagin, 2011; Wermink, Blokland, Nieuwbeerta, Nagin & Tollenaar, 2010). Er zijn aanwijzingen dat, in geval jongeren delicten plegen, een buitengerechtelijke aanpak geen negatief effect heeft op recidive.

Voor jongeren met een laag risico (minder ernstige problemen en minder ernstige delicten) blijkt buitenstrafrechtelijke afdoening recidive vermindert. Het recidiverisico is meer bepalend dan het wel of niet zijn van first-offender (Buysse, Abraham, Hofstra & van Dijk, 2017). Of dit hetzelfde geldt voor jongvolwassenen zou nader moeten worden onderzocht.

In meer algemene zin kunnen we stellen dat, in lijn met wat er bekend is over de jongvolwassenheid als aparte levensfase, bepaalde domeinen die te maken hebben met zelfstandigheid belangrijker worden naarmate adolescenten ouder worden. Uit de pilot komt de grotere zelfstandigheid en het kunnen nemen van meer verantwoordelijkheid eveneens als onderscheidend met de minderjarigen naar voren. Interventies kunnen daarop inspelen, bijvoorbeeld om problemen in het werk, opleiding of interpersoonlijke relaties aan te pakken. Ook individuele risicofactoren, zoals zelfcontrole en agressie, kunnen een interventieonderdeel zijn. Waar meer intensieve begeleiding nodig is dan de Halt-afdoening kan bieden, is doorverwijzing van belang en de noodzaak voor een effectieve verwijsstructuur.

5 Halt 18+ meer dan een pilot?

In dit hoofdstuk staan we stil bij de mogelijkheden om de pilot door te ontwikkelen tot een reguliere manier van afdoening. Deels zijn al voorstellen voor doorontwikkeling naar voren gekomen in de vorige hoofdstukken. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de interviews met de verschillende strafrechtspartners, Halt-medewerkers, jongvolwassenen en hun ouders, en de resultaten van het literatuuronderzoek. Daarnaast hebben we tijdens een expertmeeting gediscussieerd over de mogelijkheden tot doorontwikkeling naar aanleiding van de (voorlopige) bevindingen van het onderzoek. Aan deze expertmeeting namen experts deel van Politie, het Openbaar Ministerie, het ZVHRR, Restorative Justice Nederland en de Universiteit Leiden. Ook waren twee vertegenwoordigers van Halt aanwezig. Tijdens de expertmeeting is besproken of een Halt 18+ afdoening een noodzakelijke of wenselijke aanvulling is op het huidige afdoeningspalet van de officier van justitie op ZSM, en zo ja hoe deze wijze van afdoening kan worden doorontwikkeld. In dit hoofdstuk gaan we in op de derde hoofdvraag: Zijn er mogelijkheden voor doorontwikkeling van Halt 18+?

5.1. Halt 18+ een wenselijke aanvulling?

Er is een breed draagvlak onder de gesproken strafrechtspartners, jongvolwassenen en hun ouders, en ook onder de deelnemers van de expertmeeting, om een buitenstrafrechtelijke mogelijkheid te hebben voor de groep first offenders in de leeftijdscategorie van 18 tot 23 jaar. In deze paragraaf gaan we in op de vraag of het om een brede of smalle doelgroep moet gaan, en of het een buitenstrafrechtelijke mogelijkheid moet zijn of dat (de elementen van) Halt ook binnen een strafrechtelijke afdoening vorm kan krijgen.

5.1.1. Brede of smalle doelgroep

Als gedacht wordt aan doorontwikkeling van de pilot is een onderwerp van discussie: de doelgroep van Halt 18+. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid geeft als kader dat moet worden aangesloten bij het wegingskader ASR en dit betekent dat het gaat om de doelgroep van het adolescentenstrafrecht; de jongvolwassenen die zich gezien hun sociale en persoonlijke ontwikkeling meer op het niveau van een minderjarige bevinden en/of de groep kwetsbare jongvolwassenen. Alle pilotdeelnemers (van politie tot OM en Halt) zijn daarentegen van mening dat de doelgroep breder moet zijn: alle jongvolwassenen bevinden zich in een transitiefase, en alle jongvolwassen first offenders die voldoen aan de criteria (bepaalde delicten, bepaalde hoogte van schadebedrag, bekende en gemotiveerde verdachte) behoren tot de doelgroep en moeten Halt 18+ aangeboden kunnen krijgen. Dit betekent dat ook de groep hoger opgeleide jongvolwassenen volgens de pilotdeelnemers een Halt-afdoening moet kunnen krijgen. In dat geval zou de regel zijn: bij jongvolwassenen geldt in principe het jeugdstrafrecht, tenzij er redenen zijn om daarvan af te wijken.

Ook de deelnemers aan de expertmeeting pleiten voor het inzetten van Halt voor een brede groep en daarbij de leeftijdsgrenzen van het adolescentenrecht aan te houden wegens de uniformiteit. Het belangrijkste argument voor de mogelijkheid van een buitenstrafrechtelijke afdoening met een pedagogisch karakter dat naar voren is gebracht, is dat jongvolwassenen in een specifieke ontwikkelingsfase zitten. En dat het vreemd is zo'n harde scheidslijn te hebben tussen 18- en 18+.

Een van de deelnemers verwijst naar de beleidsvisie achter de EU-richtlijn betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde

zijn in een strafprocedure (2016, 800)¹⁷ als grond voor een buitenstrafrechtelijke afdoening. Er wordt voor gepleit de Halt-afdoening aan een leeftijd te verbinden (18-23) in plaats van de persoonlijke ontwikkeling, omdat het gaat om first offenders van lichte delicten. Het zijn van first offender van een licht delict is de omstandigheid op grond waarvan een buitenstrafrechtelijke afdoening met een pedagogisch karakter voor jongvolwassenen uitgangspunt zou kunnen zijn. *'Bij ASR ligt de nadruk erg op de persoonlijkheid van de verdachte, terwijl de wet ook zegt 'of omstandigheden waaronder het delict is begaan', aldus een deelnemer aan de expertmeeting.* Een omstandigheid waarin het feit is begaan, is bijvoorbeeld dat het de eerste keer betreft. Dan is dat al een reden om 18-23 jarigen een alternatief te kunnen aanbieden. Daarnaast is een praktisch argument dat om de persoonlijke ontwikkeling te kunnen toetsen meer informatie nodig is. Op ZSM is er alleen het sociaal verhoor (geen advies van de reclassering of NIFP). Het sociale verhoor is onvoldoende om de persoonlijke en sociale ontwikkeling op te toetsen. *'Er is geen ruimte voor een ASR wegingskader voor jonge first offenders want er ontbreekt gewoon informatie',* zo wordt in de expertmeeting naar voren gebracht. Er is in de werkgroep gekozen voor aangehouden verdachten omdat er dan ook een indruk is van de persoon en van het feit door het afnemen van een verhoor op het politiebureau.

Halt18+ geldt alleen voor misdrijven. In de discussie met de experts, en ook uit de gesprekken met enkele sleutelfiguren, komt de vraag naar voren of het niet ook voor overtredingen zou moeten kunnen gelden, omdat overtredingen lichtere delicten zijn dan misdrijven. Dat het nu alleen voor misdrijven geldt, komt omdat het op ZSM is gesitueerd, en daar de zaken van de aangehouden verdachten binnen komen. Maar ook omdat in geval van een aangehouden verdachte, er naast het sociaal verhoor ook de mogelijkheid is om via telehoren in gesprek te gaan met de jongvolwassene.

5.1.2. Wenselijkheid van een buitenstrafrechtelijke afdoening

De Halt-afdoening is een buitenstrafrechtelijke afdoening, maar in geval van Halt 18+ was het juridisch niet mogelijk om dit buitenstrafrechtelijk te regelen. Daarom is gekozen voor de constructie van voorwaardelijk sepot, wat tot gevolg heeft dat er wel een aantekening in de justitiële documentatie komt. Alle strafrechtpartners en ook de experts zijn van mening dat Halt ook voor jongvolwassenen buitenstrafrechtelijk zou moeten zijn. De visie die naar voren wordt gebracht is dat als een jongvolwassene in onbezonnenheid (passend bij de leeftijdsfase van jongvolwassenheid) een licht strafbaar feit pleegt het niet proportioneel is dat daardoor problemen kunnen ontstaan in het vinden van een stageplek of werk wegens het niet krijgen van een VOG.

In de expertmeeting is stil gestaan bij de vraag of de elementen van een afdoening Halt 18+ via de constructie van een werkstraf mogelijk is. Deze vraag werd ontkennend beantwoord. Allereerst levert een werkstraf, opgelegd door de rechter of het OM, altijd een strafblad op. Bovendien vindt een werkstraf binnen een vastomlijnd kader plaats en biedt daarom niet de mogelijkheden om zo te differentiëren als in geval van een Halt-afdoening. Daarnaast bestaat de mogelijkheid van een voorwaardelijke strafmodaliteit waaraan reclasseringstoezicht gekoppeld wordt. Dat is algemene begeleiding van de verdachte, en heeft niet de elementen in zich van de Halt-interventie. Dus als er gekozen wordt om een Halt-afdoening voor jongvolwassenen mogelijk te maken, met elementen van herstel, schade vergoeden, een deel leeropdracht, een deel werken en geen aantekening op het strafblad, is de werkstraf geen optie, zo wordt in de expertmeeting naar voren gebracht.

Of het voorwaardelijk sepot de constructie kan blijven in geval van doorontwikkeling is de vraag. Sinds maart 2021 is het in beginsel niet meer toegestaan bijzondere voorwaarden te stellen in geval van een beleidssepot (Aanwijzing sepot en gebruik sepotgronden per 1 maart 2021). 'In beginsel' geeft enige ruimte voor het stellen van bijzondere voorwaarden, maar die ruimte is heel

17 Deze richtlijn geldt voor jongeren en adolescenten tot 21 jaar.

beperkt. *‘De keuze voor een bepaalde afdoening moet in verhouding staan tot de ernst van het feit, dat moet duidelijk en inzichtelijk zijn. Wat wel kan is een beleidssepot, dus dat je ervoor kiest op enig moment om niet te vervolgen, omdat een andere wijze dan strafrecht prevaleert. Maar om er een voorwaarde aan te koppelen, dat kan in principe niet’*, aldus een deelnemer in de expertmeeting. Een andere route zou kunnen zijn om net als bij Halt voor minderjarigen, via de politie Halt 18+ aan te bieden, en bij een goede afronding van het Halt-traject, komt de zaak bij het OM en besluit het OM tot een beleidssepot; de beslissing van het OM volgt dan nadat een Halt-traject is afgerond. Dit vergt echter extra inspanning van het OM.

In de huidige constructie wordt het voorwaardelijke sepot aangetekend in de justitiële documentatie. Dit hoeft in principe geen belemmering te zijn om een VOG te krijgen. In de praktijk kan het echter wel problemen opleveren bij het aanvragen van een VOG, zeker bij bepaalde functies of veiligheidssectoren, ook als een jongvolwassene daar een stageplek zoekt, zoals uit dit onderzoek naar voren komt. In paragraaf 5.2 gaan we in op mogelijke oplossingen.

5.2. Doorontwikkeling van Halt 18+

De gesproken strafrechtspartners en de ruime meerderheid van de deelnemers aan de expertmeeting pleiten voor het doorontwikkelen van de pilot. Degene die terughoudend is, is dit niet omdat er geen buitenstrafrechtelijke afdoeningsmogelijkheid zou moeten komen voor jongvolwassenen die first offender zijn van lichte delicten, maar omdat het nog te vroeg is om de vraag te beantwoorden hoe dit moet worden vormgegeven. Iedereen is het er over eens dat de pilot moet worden gecontinueerd zodat onduidelijkheden en vragen die er nu nog zijn, beantwoord kunnen worden. In deze paragraaf gaan we in op punten die uitgekristalliseerd moeten worden en mogelijke opties om de pilot verder vorm te geven. We maken onderscheid in de uitvoering van de pilot, criteria en de uitvoering van het Halt 18+ traject.

5.2.1. Uitvoering van de pilot op ZSM

Constructie voorwaardelijk sepot onder vuur

De huidige constructie van een Halt-afdoening als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijk sepot is lastiger geworden nu dit in principe niet meer mogelijk is; als een definitieve oplossing lijkt dit niet goed mogelijk, zoals hiervoor is beschreven. Als toekomstige structurele oplossing lijkt een wetswijziging noodzakelijk. Om voor de korte termijn de pilot te continueren, lijkt een (voorwaardelijk) beleidssepot de enige mogelijkheid, zoals in de vorige paragraaf naar voren kwam.

In de expertmeeting wordt naar voren gebracht dat via wetswijziging een buitenstrafrechtelijke afdoening voor jongvolwassenen mogelijk kan worden gemaakt. In het kader van de Modernisering van het Wetboek van Strafvordering wordt een pedagogisch programma voor minderjarigen (artikel 6.1.13) vastgelegd in het Wetboek van Strafvordering. In feite is dit een verschuiving van het huidige artikel 77^e Wetboek van Strafrecht naar het Wetboek van Strafvordering (Memorie van Toelichting, Ambtelijke versie juli 2020). Dit artikel 6.1.13 zou ook van toepassing kunnen worden verklaard voor adolescenten van 18 tot 23 jaar, zoals in een eerdere versie van de Modernisering van het Wetboek van Strafvordering ook het geval was. Een andere optie is om te onderzoeken of de Halt-interventie voor jongvolwassenen onder de herstelrechtelijke mogelijkheden van artikel 51h Wetboek van Strafvordering mogelijk is. Dit past bij de ontwikkelingen rond herstelvoorzieningen in het strafrecht.¹⁸ Een wetgevingsproces kost tijd, dus het kan voor de toekomst een oplossing zijn, maar niet op heel korte termijn.

18 Zie Kamerbrief over beleidskader herstelrechtvoorzieningen strafproces en het rapport Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/08/tk-beleidskader-herstelrechtvoorzieningen-gedurende-het-strafproces>

Nu sinds maart 2021 een bijzondere voorwaarde in principe niet meer mogelijk is bij een beleidssepot, zou bij continuering van de pilot een uitzondering moeten worden gemaakt voor de huidige constructie of de constructie zou moeten worden aangepast (zie vorige paragraaf). In de constructie van een (voorwaardelijk) beleidssepot zijn extra maatregelen gewenst om problemen voor het aanvragen van een VOG te voorkomen.

In de expertmeeting werden twee mogelijkheden naar voren gebracht die volgens de deelnemers het probleem rond het verkrijgen van een VOG na goede afsluiting van Halt zouden kunnen oplossen. De eerste mogelijkheid is het toevoegen van een categorie in het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens, zodat registratie in de justitiële documentatie niet plaatsvindt in geval een Halt-interventie heeft plaatsgevonden. In dit besluit staan verschillende categorieën genoemd en het toevoegen van de categorie Halt-interventie is sneller te regelen dan het aanpassen van de wet.

Een andere mogelijkheid is met de Afdeling bijzondere wetten in gesprek gaan over de 'groene passen' die kunnen worden gegeven aan bijvoorbeeld jongvolwassenen die in de beveiligingssector willen werken. Dit kan in individuele gevallen altijd worden aangevraagd, maar het zou goed zijn als hierop beleid wordt ontwikkeld door deze Afdeling. Aan dit beleid kan worden toegevoegd dat het doorlopen van een Halt-traject reden is voor het afgeven van een groene pas.

Of dit reële mogelijkheden zijn, en hoe een juridische constructie eruit moet zien als wordt besloten tot een Halt afdoening voor jongvolwassenen, zal nader moeten worden onderzocht en is uiteindelijk aan de politiek.

Het aanbod Halt 18+ aan jongvolwassenen

Volgens de werkwijze Pilot Halt 18+ is het de politie die tijdens het sociale verhoor de jongvolwassen first offender vraagt of hij of zij gemotiveerd is voor een Halt-afdoening. In geval van Halt bij minderjarigen kan de politie direct naar Halt verwijzen en is de advocaat aanwezig tijdens het verhoor. Hoe het aanbieden van een Halt-afdoening in de praktijk bij Halt 18+ gaat, komt niet duidelijk uit het onderzoek naar voren. Vooral op ZSM komt de vraag naar boven of de zaak geschikt is voor afdoening via Halt 18+ naar aanleiding van het proces-verbaal van het sociaal-verhoor. Het is onduidelijk of daarna altijd (via telehoren) met de jongvolwassene contact is. Uit de gesprekken met de jongvolwassenen komt naar voren dat het aanbod niet altijd op het politiebureau wordt gedaan. Als de pilot wordt gecontinueerd is verheldering nodig van het verloop van het aanbod aan de jongvolwassen verdachte. De rol van de advocaat kwam in de expertmeeting naar voren als een extra aandachtspunt. De aanwezigheid van de advocaat is bij jongvolwassenen, in tegenstelling tot minderjarigen, niet verplicht tijdens het (sociaal) verhoor. Daarnaast heeft de advocaat geen (vaste) rol meer op het moment dat op ZSM de beslissing tot het aanbieden van Halt wordt genomen.

Samenwerking strafrechtspartners op ZSM

De kernpartners in de uitvoering zijn politie, OM en Halt. Uit het onderzoek komt naar voren dat de samenwerking met reclassering en SHN bij continuering van de pilot geïntensiveerd zou kunnen worden. De samenwerking met de reclassering kan worden versterkt rond werkplekken, en met SHN zou rond de aspecten van schadevergoeding meer kunnen worden afgestemd.

5.2.2. Criteria Halt 18+

Zoals hiervoor (onder 5.1.1) aangegeven, zijn de strafrechtspartners voor een brede toepassing van Halt 18+ voor jongvolwassenen. Dat wil zeggen dat bij jongvolwassenen die voldoen aan de Halt-criteria een Halt-afdoening mogelijk moet zijn, tenzij een pedagogische maatregel niet is gewenst. Dit betekent

dat bij de doorontwikkeling duidelijkheid moet komen of aansluiting bij het ASR wegingskader zinvol is. Het pedagogische aspect staat voorop, maar in hoeverre betekent dit dat er altijd ook elementen van de persoonlijke ontwikkeling aanwezig moeten zijn, in de zin van thuiswonend, indicatie LVB, en extra kwetsbaarheid.

Naast deze meer fundamentele keuze, spelen er nog een aantal aspecten een rol. Moeten jongvolwassen first offenders waar sprake is van middelenmisbruik uitgesloten worden van een Halt-afdoening, of kunnen er omstandigheden zijn waarom een Halt-afdoening zinvol kan zijn voor deze jongvolwassenen? Een ander aspect is de bandbreedte aan delicten waarvoor Halt kan worden aangeboden aan jongvolwassen first offenders. Geldt Halt 18+ voor alle delicten waarvoor minderjarigen een Halt-afdoening kunnen krijgen, of voor een meer beperkte groep delicten? Kan bijvoorbeeld ook in geval van overtredingen (en niet alleen bij misdrijven) Halt aangeboden worden?

Wat betreft het criterium first offenders komt naar voren dat in sommige gevallen de jongvolwassene eerder (als minderjarige) een Halt-afdoening heeft gehad. Dit is niet conform de criteria. In de doorontwikkeling zou dit een punt van aandacht moeten kunnen zijn: hoe hard is het criterium van first offender.

5.2.3. Uitvoering Halt-traject

Het literatuuronderzoek heeft geen concrete (elementen van) interventies naar voren gebracht die bewezen effectief zijn voor een Halt-afdoening voor jongvolwassenen. Wel komt eruit naar voren dat het herstelrechtelijke kernelement effectief is. Daarnaast is belangrijk aan te sluiten bij de groter wordende zelfstandigheid van jongvolwassenen en aan te sluiten bij het versterken van de sociale context. Interventies gericht op opleiding en werk laten vooral bij lichte criminaliteit positieve resultaten zien. Bovendien kunnen ouders of andere prosociale relaties van belang zijn in het voorkomen van recidive.

Als de pilot wordt voortgezet is het belangrijk te investeren in nieuwe leer- en werkopdrachten waarbij aangesloten kan worden bij bovenstaande werkzame elementen. En meer specifiek lijkt aandacht voor de rol van een soort mentor relevant, zo komt uit het literatuuronderzoek naar voren.

Investeren in nieuwe leer- en werkopdrachten en sociale kaart

De pilot had onder meer tot doel te onderzoeken of de leer- en werkopdrachten voor minderjarigen ook (op maat) kunnen worden aangeboden aan jongvolwassenen of dat er nieuwe opdrachten moeten worden ontwikkeld. Hoewel veel leeropdrachten op maat kunnen worden aangeboden, blijken een aantal jongvolwassenen de leeropdrachten als kinderachtig te ervaren. Ook sluiten de leer- en werkopdrachten niet altijd goed aan bij de leefsituatie van jongvolwassenen. De leeropdracht met betrekking tot de VOG heeft in het bijzonder aandacht nodig aangezien jongvolwassenen deze opdracht waarderen maar ook na uitvoering niet goed geïnformeerd lijken over de betekenis van een voorwaardelijk sepot.

Halt-medewerkers brengen naar voren dat de leer- en werkopdrachten meer gericht moeten zijn op het vergroten van competenties en het nemen van verantwoordelijkheid door de jongvolwassene als het gaat om opleiding, werk en financiële situatie en daarmee meer gericht moeten zijn op een oriëntatie op de toekomst. Dit betekent dat het kernelement sociale context nader moet worden uitgewerkt. Dit sluit aan bij de conclusie van het literatuuronderzoek dat interventies die bijdragen aan het kunnen nemen van verantwoordelijkheid op de domeinen werk, opleiding en interpersoonlijke relaties kunnen bijdragen aan het voorkomen van recidive.

Goede verwijzing van de jongvolwassene naar geschikte hulpverlening is van belang om jongvolwassenen beter te kunnen ondersteunen bij hun ontwikkeling naar zelfstandigheid. Het signaleren en screenen op achterliggende problematiek door de Halt-medewerkers moet meer specifiek zijn gericht op jongvolwassenen: het signaleringsinstrument voor minderjarigen moet

bijvoorbeeld aangepast worden voor de jongvolwassenen. Ook de doorverwijzing naar hulp is een punt van aandacht. Momenteel kent Halt de sociale kaart voor de doelgroep jongvolwassenen niet voldoende.

Verduidelijken rol ouders en vertrouwenspersonen

De rol van ouders verandert bij jongvolwassenen gedurende de transitie naar volwassenheid: de toezichtfunctie vermindert, maar ouders (en breder, de familie) blijven een belangrijke bron van emotionele steun en een vangnet. Uit het onderzoek komt naar voren dat ouders een belangrijke rol kunnen vervullen in het ondersteunen van de jongvolwassene om het Halt-traject goed uit te voeren. Maar ook anderen dan ouders kunnen die rol vervullen. Vormen van mentoring komen in de literatuur naar voren als werkzaam element: door het bieden van emotionele steun en advies wordt de kans verkleind op recidive. Meer aandacht voor steunfiguren die de jongvolwassenen zelf inbrengen, is een aspect dat aandacht verdient in de doorontwikkeling. Aangesloten kan worden bij de pilot JIM bij Halt.¹⁹ Er kan meer worden geïnvesteerd in het in gesprek gaan met de jongvolwassene over wie van het delict weet, en wie een ondersteunende rol kan hebben in de Halt-opdrachten.

5.3. Conclusie doorontwikkeling van de pilot

Er is behoefte aan meer mogelijkheden voor maatwerk op ZSM als het gaat om jongvolwassenen die voor het eerst met het strafrecht in aanraking komen. Alle geïnterviewde strafrechtspartners en experts zijn voor het doorontwikkelen van de pilot in die zin, dat de pilot voortgezet zou moeten worden, maar dat over de definitieve vormgeving nog geen beslissing kan worden genomen.

Een beslispunt is of binnen de modernisering van het Wetboek van Strafvordering, buitenstrafrechtelijke afdoening mogelijk wordt binnen het adolescentenstrafrecht. Als hiertoe wordt besloten, zoals bij het opzetten van de pilot ook in het vooruitzicht was gesteld, kan in de tussenliggende periode (totdat de wet is gewijzigd en in werking is) aan de doorontwikkeling van de Halt-interventie voor jongvolwassenen worden gewerkt in een (doorgaande) pilotfase. In deze pilotfase dient een regeling rond het verkrijgen van een VOG een aandachtspunt te zijn. De periode kan ook worden benut om de Halt 18+ afdoening op de hierboven genoemde punten verder te ontwikkelen.

¹⁹ JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor. Sinds 2019 is bij Halt de pilot JIM gestart. In 2020 hadden 33 jongeren tijdens (en na) hun Halt-traject een JIM, (Jaarverslag Halt 2020, p. 19).

6 Samenvatting en conclusie

In dit hoofdstuk worden de hoofdvragen van het onderzoek beantwoord. Hoe verloopt de uitvoering van de pilot Halt 18+? Is er empirische ondersteuning voor de werkzaamheid van de Halt-afdoening bij de pilotdoelgroep? En zijn er mogelijkheden voor doorontwikkeling van Halt 18+?

Voordat we hierop ingaan geven we in de inleidende paragraaf kort aan wat de uitgangspunten zijn van de pilot, en welke methode van onderzoek is gebruikt. In paragraaf 6.2 gaan we in op de uitvoering van de pilot Halt 18+, en de geschiktheid van de Halt-afdoening voor jongvolwassenen. Vervolgens gaan we in op de betekenis hiervan voor de doorontwikkeling in paragraaf 6.3 en sluiten af met een korte conclusie.

6.1. Inleiding

Halt 18+ komt voort uit de behoefte om meer maatwerk te kunnen leveren op ZSM als het gaat om jongvolwassen first offenders die een licht delict hebben gepleegd en waar een Halt-interventie pedagogische meerwaarde kan hebben. Doel van de Halt-interventie is bijdragen aan het inzicht van de jongvolwassenen in de gevolgen van het delictgedrag, de jongvolwassenen leren verantwoordelijkheid te nemen voor herstel en hen gedragsalternatieven aan te leren zodat herhaling wordt voorkomen.

Aangesloten wordt bij de leeftijdscategorie zoals deze geldt voor het adolescentenstrafrecht; van 18 tot 23 jaar. De criteria voor een Halt 18+ zijn gebaseerd op de criteria voor een reguliere Halt-afdoening, dat wil zeggen dat sprake moet zijn van een licht delict, een beperkt schadebedrag zoals vastgesteld

in het Besluit aanwijzing Halt-feiten. Daarnaast is er aansluiting bij het ASR wegingskader. Bovendien moet het gaan om een bekende verdachte die gemotiveerd is de onderdelen van de Halt 18+ uit te voeren. De strafmaat voor de reguliere Halt is maximaal 20 uur, maar in geval van jongvolwassenen is het mogelijk om dit te verhogen tot maximaal 30 uur.

De Halt-afdoening voor jongvolwassenen kan niet, zoals bij minderjarigen o.g.v. art 77e Wetboek van Strafrecht, buitenstrafrechtelijk worden afgedaan. Daarom is gekozen voor afdoening door de officier van justitie via een voorwaardelijke sepotbeslissing (code 20, proeftijd 1 jaar): de strafzaak tegen een jongvolwassen first offender die een Halt-waardig delict pleegt wordt geseponeerd nadat deze de Halt-interventie heeft afgerond.

Doel van het onderzoek is inzicht in de uitvoering en mogelijkheden tot doorontwikkeling van de pilot Halt 18+, waarbij onderscheid is gemaakt tussen een literatuuronderzoek naar werkzame elementen van interventies voor jongvolwassenen die vergelijkbaar zijn met Halt 18+ enerzijds en een procesevaluatie anderzijds. De opzet, implementatie en uitvoering van de pilot en het bereik van de pilot (welke jongvolwassenen hebben een Halt 18+ afdoening aangeboden gekregen en afgerond) staan hierin centraal.

De procesevaluatie bestond uit een deskresearch en negen interviews met sleutelfiguren betrokken bij de pilot Halt18+ om inzicht te krijgen in de opzet en uitvoering van de pilot. Daarnaast zijn 14 Halt-medewerkers en beleidsmedewerkers van Halt gesproken via individuele interviews en groepsgesprekken om inzicht te krijgen in de uitvoering van de Halt-interventie voor jongvolwassenen. Om de ervaringen van jongvolwassenen en hun ouder/vertrouwenspersoon te horen is gesproken met 15 jongvolwassenen, acht ouders en een vertrouwenspersoon. Daarnaast is inzicht in de doelgroep verkregen door registratiegegevens, geleverd door Halt en de politie op ZSM.

Dit onderzoeksdesign geeft vanuit verschillende perspectieven inzicht in de totstandkoming van de pilot Halt 18+ en de uitvoering ervan. Maar het onderzoek kent ook beperkingen. Door de coronamaatregelen werd er lange tijd niet op ZSM gewerkt waardoor uitwisseling op ZSM over de toepassing van de criteria nauwelijks voorkwam. Inzicht in het aantal jongvolwassenen die een aanbod voor Halt hebben gekregen, maar er niet op zijn ingegaan, ontbreekt; dit is niet bijgehouden. Er is eveneens geen inzicht verkregen in de potentiële doelgroep doordat delictgegevens van een grote groep jongvolwassen first offenders ontbreken binnen de reguliere registratie op ZSM. Het vergt een extra investering (dossieronderzoek) om die gegevens wel te krijgen. Het onderzoek levert inzicht op in de uitvoering van de pilot Halt 18+, maar geeft geen antwoord op de vraag hoe Halt voor jongvolwassenen juridisch ingebed moet worden. Dit is aan de politiek.

6.2. De uitvoering van Halt 18+

6.2.1. Invulling pilot Halt 18+

De politie, het OM en Halt vormen de kernpartners van de pilot. Het routeproces start vanaf het eerste contact tussen jongvolwassene en politie. Het is echter vooral de politie op ZSM of de officier van justitie die de Halt 18+ afdoening initieert na het lezen van het sociaal verhoor. Door de coronamaatregelen wordt er op ZSM vanaf maart 2020 vooral thuis gewerkt en dit heeft zijn weerslag op de uitvoering: er is weinig overleg over het toepassen van de criteria. De Halt-medewerker is lang niet altijd betrokken bij de besluitvorming. Er is doorgaans geen verschil van mening over het toepassen van de criteria tussen de officier van justitie en de Halt-medewerker; een enkele keer neemt een Halt-medewerker contact op met de officier van justitie omdat er vragen zijn over de beslissing. Er was bijvoorbeeld verschil van mening over de ernst van het delict. Ook bleek het schadebedrag een keer te hoog. Als een jongvolwassene niet gemotiveerd is, wordt de zaak niet in behandeling genomen door Halt. OM en politie maken gezamenlijk een afweging op ZSM: er komen geen verschillen van mening naar voren tussen politie en OM.

6.2.2. Toeleiding/doelgroep Halt 18+

Bij de totstandkoming van de pilot is afgesproken aan te sluiten bij de criteria voor de reguliere Halt en daarnaast bij het ASR wegingskader. Doel van de pilot was meer inzicht te krijgen in de doelgroep om de vraag te kunnen beantwoorden of de criteria moeten worden aangepast.

De grootte van de potentiële doelgroep op ZSM die in aanmerking komt voor Halt 18+ is niet goed te achterhalen. Duidelijk is dat 34 procent van alle jongvolwassenen die van november 2019 tot en met november 2020 zijn geregistreerd op ZSM Rotterdam-Rijnmond (n=2254) first offender is, maar onduidelijk is in hoeverre deze groep first offenders voldoet aan de Halt 18+ criteria; niet is te achterhalen of het gaat om delicten die 'Haltwaardig' zijn (voldoen aan de delictcriteria genoemd in het Besluit aanwijzing Halt-feiten).

In de periode tussen november 2019 en maart 2021 hebben 64 jongvolwassenen die aan de criteria voldeden, een Halt afdoening gekregen. Dit aantal is beneden de verwachtingen, gezien het grote aantal first offenders in de leeftijd van 18 tot 23 jaar. Onbekendheid van de pilot bij politie en OM kan hier van invloed op zijn geweest. Ook de coronamaatregelen kunnen van invloed zijn geweest. In 2020 is ook het aantal reguliere Halt-afdoeningen flink gedaald, wat wordt geweten aan de coronamaatregelen.

Het is niet duidelijk hoeveel jongvolwassenen in aanmerking kwamen voor een Halt-afdoening maar er geen gebruik van wilden maken. Er waren zes jongvolwassenen die de Halt-interventie niet afronden; ze hielden zich niet aan afspraken of verbraken het contact met Halt. Dit betekent een slagingspercentage van 89% en dit komt overeen met het slagingspercentage van de Halt-afdoening door minderjarigen (87%).

De 64 jongvolwassenen waren bijna allemaal in de leeftijd 18 of 19 jaar, twee derde was man en een derde vrouw. De opleiding varieerde; ongeveer de helft had een MBO niveau, en een minderheid volgde hoger onderwijs. Er is nauwelijks sprake van een indicatie van LVB (maar er is ook door de coronamaatregelen niet meer op getest). Voor zover bekend wonen de meeste jongvolwassenen bij (een van de) ouders en sommige jongvolwassenen wonen begeleid. Een deel van de jongvolwassenen verkeert in een kwetsbare situatie door thuisproblematiek, mogelijke zwakbegaafdheid, middelenmisbruik of persoonlijke problemen.

Wat betreft delictachtergrond is diefstal een van de meest voorkomende misdrijven, maar ook voor andere delicten als heling, vernieling, openlijke geweldpleging tegen goederen, oplichting en verduistering krijgen jongvolwassenen een Halt-interventie aangeboden. Ook belediging (van een ambtenaar) is een regelmatig voorkomend delict. De meeste delicten vallen onder de Halt-criteria, waar in geval van minderjarigheid, de politie bevoegd is Halt aan te bieden. Een enkele keer betreft het een delict dat onder de discretionaire bevoegdheid van de officier van justitie valt, zoals dit bij Halt voor minderjarigen is geregeld (artikel 2 van het Besluit aanwijzing Halt-feiten). Vergelijken we de delictachtergrond van jongvolwassenen met minderjarigen dan zien we een veel grotere variëteit aan delicten bij minderjarigen. Dit is deels te verklaren uit het feit dat Halt voor meer delicten mogelijk is, en ook in geval van overtredingen en schoolverzuim.

De geïnterviewde strafrechtspartners zijn van mening dat de Halt-criteria voor minderjarigen en jongvolwassenen zoveel mogelijk gelijk moeten worden toegepast. Zij willen Halt 18+ niet beperken tot een specifieke groep binnen de groep van jongvolwassenen, omdat de fase van jongvolwassenheid zich onder meer kenmerkt door het uit onbezonnenheid plegen van delicten. Een Halt-afdoening heeft dan een pedagogische meerwaarde. Dus alle jongvolwassen first offenders die voldoen aan de criteria (bepaalde delicten, bepaalde hoogte van schadebedrag, bekennende en gemotiveerde verdachte) behoren tot de

doelgroep en moeten Halt 18+ aangeboden kunnen krijgen. Dit betekent dat in principe het jeugdstrafrecht (in dit geval Halt) toegepast moet worden, tenzij er redenen zijn om daarvan af te wijken. Dit sluit aan bij de resultaten van de evaluatie van het adolescentenstrafrecht door Van der Laan en collega's (2021), waarin zij constateren dat nu als uitgangspunt in het adolescentenstrafrecht wordt gehanteerd dat het volwassenstrafrecht uitgangspunt is, tenzij er argumenten zijn om het jeugdstrafrecht toe te passen. Hierdoor worden echter jongvolwassenen gemist voor wie het jeugdstrafrecht adequaat kan zijn. Op grond van de huidige kennis omtrent de (neuropsychologische) ontwikkeling van jongvolwassenen is het gerechtvaardigd om uit te gaan van het jeugdstrafrecht, tenzij er gronden zijn om ervan af te wijken, aldus Van der Laan en collega's. Als deze redenering wordt gevolgd voor een Halt-afdoening voor jongvolwassenen, zouden de criteria van het ASR wegingskader kunnen vervallen.

6.2.3. Uitvoering Halt-interventie

Voor de Halt-medewerkers zijn jongvolwassenen een nieuwe doelgroep. Alleen Halt-medewerkers met ervaring kunnen meedoen aan de pilot. Er zijn daarnaast geen speciale vereisten. Het gemiddelde aantal uur voor de Halt18+-afdoening was circa 14 uur. Bij enkele jongvolwassenen was het aantal uur minder dan 10 uur en bij een enkeling boven de 20 uur (namelijk circa 30 uur). Het aantal uur wordt bepaald op grond van het delict en de leeftijd. Gemiddeld stond er 3 uur voor de leeropdrachten en daarnaast voerde de meerderheid van de jongvolwassenen een werkopdracht uit. Bij de jongvolwassenen die een werkopdracht uitvoerden was dit gemiddeld 8 uur en varieerde dit van 4 tot 14 uur met een uitschieter van 22 uur. Het aantal gesprekken dat de Halt-medewerker voerde met een jongvolwassene varieerde van 1 tot 6 gesprekken (gemiddeld 3 gesprekken).

De Halt-interventie is gebaseerd op zes pijlers. Tijdens het startgesprek wordt aan de hand van het signaleringsinstrument naar achterliggende problematiek gevraagd (pijler 1). Het screenen op een mogelijke LVB is niet mogelijk via beeldbellen en daarom na het ingaan van de coronamaatregelen niet meer gedaan. Niet alle jongvolwassenen hebben het gevoel dat naar hun hulpbehoefte is gevraagd. Als knelpunt komt naar voren dat Halt-medewerkers de sociale kaart voor jongvolwassenen minder goed kennen dan de sociale kaart voor minderjarigen, waardoor jongvolwassenen mogelijk niet goed worden doorverwezen naar hulp en werk.

Aan het vergroten van inzicht door te reflecteren op eigen gedrag (pijler 2) wordt gewerkt via leeropdrachten. De leeropdrachten kunnen doorgaans op verschillende niveaus worden aangeboden, of in het gesprek over de leeropdracht wordt door de Halt-medewerker aangesloten op het niveau van de jongvolwassene. Toch blijken niet alle opdrachten geschikt en sommige opdrachten worden door de jongvolwassenen als kinderachtig ervaren.

De betrokkenheid van ouders (pijler 3) is in geval van jongvolwassenheid niet verplicht, zoals in geval van minderjarigheid; de jongvolwassene bepaalt zelf of de ouder wordt betrokken. Ouderbetrokkenheid kan wel ondersteunend zijn in het afronden van de opdrachten. Er wordt door Halt-medewerkers nog weinig aan andere steunfiguren gedacht.

De vierde pijler is herstel richting slachtoffers. Hier wordt altijd aandacht aan gegeven op verschillende manieren, en in 69% van de zaken vindt een concrete excuusopdracht plaats. Dit percentage komt overeen met het percentage excuusopdrachten door minderjarigen.

Over pijler vijf, het vergroten van sociale vaardigheden, is geen specifieke informatie. Hieraan wordt gewerkt via leer- en werkopdrachten. Dit geldt ook voor de oriëntatie op de toekomst. Halt-medewerkers ervaren dat jongvolwassenen beter aanspreekbaar zijn dan minderjarigen op het nemen van

verantwoordelijkheid en meer gericht zijn op hun toekomst. De reguliere Halt-werkplekken zijn echter niet altijd geschikt; zij sluiten niet aan bij de leefwereld van jongvolwassenen en werkplekken zouden beter moeten aansluiten bij de toekomst van de jongvolwassene. Door de coronamaatregelen was het moeilijker om werkplekken te vinden.

In het zoeken naar werkzame elementen voor de doelgroep Halt18+, die aansluiten bij de pijlers van Halt, richten we ons op vier kernelementen: 1) de op inzicht gerichte kernelementen, waaronder het vergroten van sociale vaardigheden; 2) de op herstel gerichte kernelementen; 3) het op ouderbetrokkenheid gerichte kernelementen, waar ook personen uit de bredere sociale omgeving van jongvolwassenen toe behoren; 4) de op toekomst gerichte kernelementen, waarin opleiding en werk centraal staan.

Hoewel het literatuuronderzoek geen concrete (elementen van) interventies naar voren heeft gebracht die bewezen effectief zijn voor een Halt-afdoening voor jongvolwassenen, komt wel naar voren dat het herstelrechtelijke kernelement effectief is. Daarnaast is belangrijk aan te sluiten bij de groter wordende zelfstandigheid van jongvolwassenen en aan te sluiten bij het versterken van de sociale context. Interventies gericht op opleiding en werk laten vooral bij lichte criminaliteit positieve resultaten zien. Bovendien kunnen ouders of andere prosociale relaties van belang zijn in het voorkomen van recidive. Meer specifiek komt naar voren dat interventies met een mentoringcomponent, waarbij een mentor functioneert als rolmodel, emotionele steun biedt en advies geeft, een positief effect kunnen hebben.

6.3. Aanbevelingen voor doorontwikkeling van Halt 18+

De belangrijkste punten voor doorontwikkeling betreffen de juridische constructie van de buitenstrafrechtelijke afdoening voor jongvolwassenen, het werkproces, de criteria en de invulling van het Halt-traject.

Er is een wetswijziging nodig om een buitenstrafrechtelijke afdoening voor jongvolwassenen mogelijk te maken. Tot die tijd kan met gebruik making van een (voorwaardelijk) sepot een Halt-afdoening aan jongvolwassenen worden aangeboden. Als er een sepot-constructie wordt vastgesteld is het wenselijk maatregelen te nemen zodat een Halt-afdoening een VOG niet in de weg staat.

Wat betreft het werkproces dient er meer aandacht te komen voor het aanbieden van de Halt-interventie, en de (mogelijke) rol van een advocaat. Op dit moment wordt met name op ZSM aan de mogelijkheid van een Halt-afdoening gedacht, wat een verschil is met het aanbod van Halt bij minderjarigen. De rol van de politie in geval van een Halt-afdoening bij jongvolwassenen kan worden versterkt.

Als het gaat om de criteria op grond waarvan een Halt-afdoening mogelijk is bij jongvolwassenen, dient meer duidelijkheid te komen over de wenselijkheid om de criteria voor minderjarigen en jongvolwassenen gelijk te trekken. Dit betreft de vraag of ook bij overtredingen (en niet alleen misdrijven) een Halt-afdoening kan plaatsvinden bij jongvolwassenen. Ook dient aandacht te zijn voor de vraag of de betekenis van first offender nader moet worden gespecificeerd, bijvoorbeeld dat kan worden afgeweken van de harde eis 'nooit in aanraking zijn geweest met de politie'. In bepaalde gevallen zou bijvoorbeeld Halt aangeboden kunnen worden, terwijl de jongvolwassene al eerder een Halt-afdoening als minderjarige heeft gekregen. Meer principieel is de vraag of moet worden aangesloten bij het ASR wegingskader.

Uit het onderzoek komt naar voren dat strafrechtspartners een Halt-afdoening geschikt achten voor alle jongvolwassenen die voldoen aan de Halt-criteria, tenzij een pedagogische maatregel niet opportuun is. Het ASR wegingskader is dan niet zinvol als kader.

Tot slot dient de Halt-interventie te worden doorontwikkeld. De leer- en werk-opdrachten en de bejegening van de jongvolwassene door de Halt-medewerker dienen meer gericht te zijn op het vergroten van competenties en het nemen van verantwoordelijkheid door de jongvolwassene. De pedagogische meerwaarde van Halt voor deze doelgroep zit in het ondersteunen van de ontwikkeling naar zelfstandigheid; de leeropdrachten moeten daarop beter aansluiten. Ook de invulling van de rol van een mentor (naast de rol van ouders die is veranderd in de fase van jongvolwassenheid) verdient aandacht als werkzaam element.

6.4. Conclusie

De pilot werd uitgevoerd in een periode waarin corona het maatschappelijk leven in beslag nam, en mensen veel thuis aan het werk waren. Dit heeft zijn weerslag gehad op de bekendheid van de pilot onder politie en ZSM partners. De strafrechtspartners betrokken bij de pilot, zijn voorstander van een Halt-interventie voor jongvolwassenen. Op die manier kan meer maatwerk worden geleverd in de afdoening van lichte delicten gepleegd door jongvolwassenen. Dit past binnen de huidige ontwikkeling waarin meer aandacht is voor maatwerk en betekenisvol afdoen gericht op het voorkomen van herhaling van delinquent gedrag en waar meer aandacht is voor herstelrechtelijke elementen. De strafrechtspartners pleiten ervoor de Halt-afdoening voor alle jongvolwassen first offenders die voldoen aan de Halt-criteria mogelijk te maken. Dit betekent dat zij in principe via het jeugdstrafrecht een afdoening zouden moeten krijgen, tenzij er redenen zijn hiervan af te wijken.

Ook de jongvolwassenen en hun ouders waarderen de afdoening Halt 18+. Zij waarderen een tweede kans en gaan er vanuit geen problemen met de VOG te krijgen. Ook worden met name de herstelactiviteiten gewaardeerd en daarnaast de werk- en leeropdrachten als deze aansluiten op hun weg naar zelfstandigheid. De grotere zelfstandigheid is in lijn met wat er bekend is over de jongvolwassenheid als aparte levensfase, waar bepaalde domeinen die te maken hebben met zelfstandigheid belangrijker worden naarmate adolescenten ouder worden. De grotere zelfstandigheid en het kunnen nemen van meer verantwoordelijkheid komt eveneens als onderscheidend met de minderjarigen naar voren uit de pilot. Interventies kunnen daarop inspelen, bijvoorbeeld om problemen in het werk, opleiding of interpersoonlijke relaties aan te pakken. Ook kunnen individuele risicofactoren, zoals zelfcontrole en agressie, een interventieonderdeel zijn. Waar meer intensieve begeleiding nodig is dan de Halt-afdoening kan bieden, is doorverwijzing van belang en de noodzaak voor een effectieve verwijsstructuur.

Een Halt-afdoening voor jongvolwassenen zou als tweede kans zekerheid moeten bieden omtrent het krijgen van een VOG. Op lange termijn is een wetswijziging noodzakelijk om een pedagogische maatregel voor jongvolwassenen, zoals Halt, buitenstrafrechtelijk mogelijk te maken. Hoe Halt voor jongvolwassenen vorm moet worden gegeven op korte termijn als de pilot wordt doorontwikkeld, is nog geen uitgemaakte zaak, maar het rapport biedt hiervoor verschillende denkrichtingen.

7 Summary

Since 2014 young adults up to the age of 23 at the time of the offence can be sentenced as a juvenile (Act of Adolescent Criminal law) in the Netherlands. The premise of this law is that young adults will generally be sentenced under the regular 'adult' criminal law provisions. Deviation from this will only take place exceptionally, because of the personality of the offender or the circumstances under which the offence was committed. In practice both public prosecutors and judges play an important role in the decision to apply the law. The public prosecution service has developed a list of indicators that can be used as a basis for the decision to request the application of juvenile criminal law for young adults. Criteria are: still living at home, going to school, needs support because of mild intellectual disabilities and is open to educational support (Schmidt, Rap, Liefwaard, 2020).

Juveniles between the ages of 12-17 who commit minor offences may be referred to the HALT juvenile crime prevention programme. The HALT programme is an extra-judicial settlement that allows juveniles to learn from their mistakes, apologise to the victims, partake in community service, and pay for or repair damage resulting from the offence. However, an extra-judicial settlement is not available for young adults, therefore a HALT 18+ pilot programme was initiated.

This study concerns a process evaluation of the HALT 18+ pilot programme as well as a review of the literature regarding the effectiveness of (elements of) HALT-like crime prevention programmes for young adults. As part of the process evaluation of Halt 18+ registration data from HALT and the police was analysed and interviews were held with 23 professionals from various organizations (including HALT, the Public Prosecutor's Office, Police, Victim Support

and Probation Service), 15 young adults who participated in HALT 18+ as well as eight parents, guardians and persons trusted by these young adults.

The research questions are:

- How is the HALT 18+ pilot programme implemented?
- Is there any empirical support for the effectiveness of (elements of) HALT-like crime prevention programmes for young adults?
- Are there opportunities for the further development of the HALT 18+ pilot programme?
- The HALT 18+ pilot programme.

The HALT 18+ pilot programme emerges from a need to offer a more tailor-made approach when it comes to young adult first offenders who committed a minor offence. The objective of the programme is to contribute to young adults' understanding of the consequences of delinquent behaviour, help them take responsibility for the consequences of the offence, and develop alternative behaviours to prevent recidivism.

The HALT 18+ pilot programme is aimed at young adults between the ages of 18-23. The criteria for participation are similar to the HALT programme for juveniles: i.e., it must concern a minor offence, and damages must be limited (as laid down in the Designation of Halt Offences Decree; Besluit aanwijzing Halt-feiten). Also the list of indicators from the prosecution office can be used. In addition, the young adult must confess to the offence, and must be motivated to carry out the different components of the HALT programme. Although the maximum HALT sentence for juveniles is 20 hours, this can be extended to 30 hours in the case of young adults.

The HALT 18+ pilot programme is not an extra-judicial settlement, as is the case with the regular HALT programme for juveniles. Instead, when a young adult is referred to the HALT 18+ pilot programme, the public prosecutor does not prosecute the case any further on the condition that the programme is successfully completed.

The current study aims to gain insight into the implementation of the HALT 18+ pilot programme, and identify opportunities for its further development. The study encompasses a literature review about the effectiveness of (elements of) HALT-like crime prevention programmes for young adults, as well as a process evaluation. The evaluation focusses on the design, implementation, and execution of the HALT 18+ pilot programme.

Implementation

As a result of the measures taken by the Dutch government since the start of the COVID-19 pandemic in March 2020, professionals primarily worked from home during the implementation of the HALT 18+ pilot programme. There was little deliberation between the three core partners: police, Public Prosecutor and Halt. Nonetheless, differences of opinion were uncommon. Only in a few cases did a HALT staff member contact the Public Prosecutor about their decision of the referral of the young adult to the HALT 18+ pilot programme.

Target group

Between November 2019 and March 2021, 64 young adults who met the HALT criteria were referred to the HALT 18+ pilot programme. This number is lower than expected. Possible reasons for the low referral rate include a lack of awareness of the existence of the pilot among police and prosecutors, as well as the COVID-19 measures that also caused a significant decrease in the number of juveniles referred to the regular HALT programme.

Almost all of the 64 young adults were between the ages of 18-19; two-thirds were male and one-third female. Educational levels varied; about half of the participants had an intermediate vocational education (MBO) level, and a minority was enrolled in higher education. There was hardly any indication of a mild intellectual disability, but due to the COVID-19 measures, assessments of intellectual disability were no longer carried out. Based on the available information, most young adults lived with (one of) their parents and some in an assisted living facility. Some of the young adults were in a vulnerable situation because of problems at home, potential mental disability, substance abuse, or (other) personal problems.

Theft was one of the most common offences, but young adults were also referred to the pilot programme for other offences, such as handling stolen goods, vandalism, open violence against property, fraud, and embezzlement. Another common offence was insulting an official.

The criminal justice partners interviewed in this study, assert that the HALT 18+ programme should not be restricted to a specific subgroup of young adults, like those with a (mild) intellectual disability or living with their parents. Their main argument is that young adulthood tends to be characterised by reckless behaviour, which can result in committing crimes, and therefore a HALT programme can be of pedagogical value in this phase of life. All young adult first offenders who meet the HALT criteria (certain minor offences, a certain amount of damage, a confessing and motivated suspect) are therefore included in the target group and should be referred to the HALT 18+ pilot programme, criminal justice partners argue. This argumentation of the criminal justice partners means that, in principle, the juvenile justice system should be applied to young adults, unless there are reasons to deviate from it (as opposed to the current system whereby the juvenile justice system can be applied to young adults if there is a specific reason to do so, e.g. because of the personality of the offender or the circumstances under which the offense was committed).

Similar conclusions were reached by Van der Laan and colleagues (2021). Adult criminal law is the starting point for young adults – unless there are specific reasons to apply the juvenile criminal law. Because of this starting point, however, many young adults for whom juvenile criminal law should apply, are overlooked. Based on current knowledge about the neuropsychological development of young adults, it is justifiable to take the juvenile justice system as a starting point for young adults, unless there are grounds to deviate from it, according to Van der Laan and colleagues (2021).

Execution of the pilot

Young adults are a new target group for HALT staff. Staff members of HALT work with young adults according to the six pillars upon which the original HALT intervention is based.

Pillar 1 involves an assessment of underlying problems based on a set of predetermined indicators. Screening for mild intellectual disability is not possible via video conferencing, and therefore has not been carried out since the COVID-19 measures came into effect. Not all interviewed young adults felt they had been asked about their specific needs. A bottleneck is that the HALT staff is currently less familiar with the social services available for young adults than with the social services for juveniles.

Pillar 2 involves learning assignments, which aim to increase young adults' awareness by reflecting on their behaviour. The learning assignments are offered at various levels. However, the interviewed young adults experienced some assignments as childish or not fitting to the stage of their life.

Pillar 3 concerns the involvement of parents. In the case of young adults, parental involvement is not mandatory (it is, in the case of juveniles). Parental involvement can, however, benefit the completion of the various HALT assignments. The possibility to include other support figures, such as partner or friends, is until now often overlooked by HALT staff.

Pillar 4 involves restoration towards victims. The HALT programme pays attention to restoration in various ways. In 69% of the cases of young adults a concrete assignment related to apologizing to the victim(s) was made. This percentage is similar for juveniles.

Pillar 5 relates to the development of social skills through learning and work assignments. The regular HALT work placements are not always suitable for young adults and can be better oriented towards the future and career of young adults. Yet, due to the COVID-19 measures, it was challenging to find work placements.

Although the literature review did not yield any concrete elements of crime prevention programmes for young adults that are in line with these pillars and have proven to be effective, it does indicate that restorative justice effectively prevents recidivism. In addition, literature shows that it is important to take the increasing independence of young adults, as well as their social context, into account when designing a crime prevention programme. Existing interventions aimed at education and work, show positive results. Especially in the context of minor offences. In addition, parents and other prosocial relationships can be important in preventing recidivism. More specifically, it appears that interventions that include a mentoring component (in which a mentor functions as a role model, offers emotional support, and gives advice) can have a positive effect in reducing recidivism.

Recommendations for further development

The most significant opportunities for the further development of the HALT 18+ include, firstly, legislative changes that are necessary in order to allow for an extra-judicial settlement for young adults. Second, with regards to the working process, more attention should be paid to include a referral to HALT as an option for young adults.

Third, the question is whether there should be more alignment with the list of indicators as a framework. Research shows that criminal justice partners consider the HALT programme suitable for all young adults who meet the HALT criteria, unless a pedagogical measure is deemed inappropriate. In this case, the list of indicators is of limited use.

Fourth and finally, the HALT 18+ pilot programme should be further developed. The learning and work assignments, and the communication and behaviour of HALT staff members towards the young adults, should be focused on increasing the young adults' competencies and on helping them take responsibility. The added pedagogical value of HALT for this particular target group lies in supporting their development towards independence; the learning assignments must be more aligned with this objective. The role of a mentor (in addition to the role of parents or guardians, which is subject to change in the transition from adolescence to young adulthood) also deserves attention as an effective intervention element.

Conclusion

The HALT 18+ pilot programme was carried out when the COVID-19 pandemic had a significant impact on everyday life. Working from home has restricted (casual) exchange on the work floor, which has negatively impacted awareness of the pilot within the police and public prosecution office. Criminal justice partners involved in the pilot programme are in favour of a HALT programme for young adults. This allows for a more tailor-made approach to the settlement of minor offenses committed by young adults. This is in line with current developments, in which more attention is paid to tailor-made approaches, settlements aimed at preventing recidivism, and restorative justice. Criminal justice partners argue in favour of ensuring the HALT 18+ programme is an option for all young adult first offenders who meet the HALT criteria. In principle, this means that unless there are reasons to deviate from it, these young adults should be tried within the confines of juvenile criminal law.

Young adults and their parents/guardians seem appreciative of the HALT 18+ programme. They consider it a second chance, and assume that they will not encounter any problems with obtaining a Certificate of Good Behaviour. Respondents were particularly appreciative of the restoration assignments. As well as the work and learning assignments – on the condition that these contribute to their development and independence. This expressed need for independence is in line with what is known about young adulthood as a distinct phase of life, where certain domains related to independence become more important as adolescents age. This need for greater independence and the ability to take more responsibility, emerge from the pilot as something that is specific to young adults, which is different in the case of juveniles.

Crime prevention programmes can capitalize on this, for example, by tackling problems in the domains of work, education or interpersonal relationships. Individual risk factors, such as self-control and aggression, can also be a target for specific programme elements. Where more intensive guidance than HALT can provide is necessary, an effective referral structure is crucial.

In the long term, legislative changes are necessary to allow the HALT programme for young adult (first) offenders to become a pedagogical measure outside of the criminal justice system. In the short term, the further development of the HALT programme for young adults as a pilot, remains challenging. Yet, the current report points to a number of possible areas of improvement.

8 Literatuur

Arnett, J. J. (2005). The developmental context of substance use in emerging adulthood. *Journal of Drug Issues*, 35(2), 235-253. doi: 10.1177/002204260503500202

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. doi: 10.1037//0003-066X.55.5.469

Beckley, A. L., Caspi, A., Harrington, H., Houts, R. M., McGee, T. R., Morgan, N., Schroeder, F., Ramrakha, S., Poulton, R., & Moffitt, T. E. (2016). Adult-onset offenders: Is a tailored theory warranted? *Journal of Criminal Justice*, 46, 64-81. doi: 10.1016/j.jcrimjus.2016.03.001

Bennet, C. M., & Baird, A. A. (2005). Anatomical changes in the emerging adult brain: A voxel-based morphometry study. *Human Brain Mapping*, 27(9), 766-777. doi: 10.1002/hbm.20218

Blankenstein, A., van der Rijken, R., Eeren, H. V., Lange, A., Scholte, R., Moonen, X., de Vuyst, K., Leunissen, J., & Didden, R. (2019). Evaluating the effects of multisystemic therapy for adolescents with intellectual disabilities and antisocial or delinquent behaviour and their parents. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 32, 575-590. doi: 10.1111/jar.12551

Boendermaker, L., Deković, M., & Asscher, J. J. (2012). Interventions. In: R. Loeber, M. Hoeve, N. W. Slot & P. H. van der Laan (Eds.), *Persisters and desisters in crime from adolescence into adulthood: Explanation, prevention and punishment* (pp. 263-289). Farnham: Ashgate.

Bosker, J., Kleijer-Kool, L., Lünemann, K.D., Zuurbier, M. (2018). *Ruim baan voor betekenisvol maatwerk. Onderzoek naar de samenwerking tussen OM en reclassering, en DJI en reclassering en naar de kwaliteit en bruikbaarheid van reclasseringsadviezen*. Utrecht: Kenniscentrum Sociale Innovatie, Hogeschool Utrecht.

Boschman, S., Teerlink, M., & Weijters, G. (2020). *Monitor nazorg ex-gedetineerden – 6^e meting: Problemen op de basisvoorwaarden voor re-integratie en de relatie met recidive*. Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3015>

Bouffard, J., Cooper, M., & Bergseth, K. (2017). The effectiveness of various restorative justice interventions on recidivism outcomes among juvenile offenders. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 15(4), 465-480. doi: 10.1177/1541204016647428

Bouffard, J. A., & Muftić, L. R. (2007). The effectiveness of community service sentences compared to traditional fines for low-level offenders. *The Prison Journal*, 87(2), 171-194. doi: 10.1177/0032885507303741

Braithwaite, J. (1989). *Crime, shame and reintegration*. Cambridge: Cambridge University Press.

Breg, A. (juli 2017). Justitieinterventies.nl: Beschrijving Tools4U. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/Uitgebreide-beschrijving-!Tools4u.pdf>

Buyse, W., Abraham, M., Hofstra, D., & van Dijk, B. (2017). *Werkzaamheid van de Halt-afdoening*. DSP-groep. WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie. https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/11wbhalt_Werkzaamheid_Halt-afdoening_DSP_2017.pdf

Buyse, W., van den Anel, A., & van Dijk, B. (2008). *Evaluatie nieuwe perspectieven Amersfoort 2005-2007*. DSP groep. https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/12mbnpam_Eindrapport_Evaluatie_Nieuwe_Perspectieven_2005-2007.pdf

Caulum, M. S., (2007). Postadolescent brain development: A disconnect between neuroscience, emerging adults, and the corrections system. *Wisconsin Law Review*, 3, 729-758.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). *Verdachten; delictgroep, geslacht, leeftijd en migratieachtergrond*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/81947NED> .

Craig, J. M. (2015). The effects of marriage and parenthood on offending levels over time among juvenile offenders across race and ethnicity. *Journal of Crime and Justice*, 38(2), 163-182. doi: 10.1080/0735648X.2014.884468

Craig, J., & Foster, H. (2013). Desistance in the Transition to Adulthood: The Roles of Marriage, Military, and Gender. *Deviant Behavior*, 34(3), 208-223. doi: 10.1080/01639625.2012.726173

Craig, L. M., & Hutchinson, R. B. (2007). Sexual offenders with learning disabilities: Risk, recidivism and treatment. *Journal of Sexual Aggression*, 11(3), p. 289-304. doi: 10.1080/13552600500273919

Crone, E. A., & Dahl, R. E. (2012). Understanding adolescence as a period of social-affective engagement and goal flexibility. *Nature Reviews Neuroscience*, 13, 636-650. doi: 10.1038/nrn3313..

Cullen, F. T., Jonson, C. L., & Nagin, D. S. (2011). Prisons do not reduce recidivism: The high cost of ignoring science. *The Prison Journal*, 91(3), 48S-65S. doi: 10.1177/0032885511415224.

Davis, M., Banks, S. M., Fisher, W. H., Gershenson, B., & Grudzinskas Jr., A. J. (2007). Arrest of adolescent clients of a public mental health system during adolescence and young adulthood. *Psychiatric Services*, 58(11), 1454-1460. doi: 10.1176/ps.2007.58.11.1454.

Davis, M., Sheidow, A. J., McCart, M. R., & Perrault, R. T. (2018). Vocational coaches for justice-involved emerging adults. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 41(4), 266-276. doi: 10.1037/prj0000323.

Davis, M., Sheidow, A. J., & McCart, M. R. (2015). Reducing recidivism and symptoms in emerging adults with serious mental health conditions and justice system involvement. *The Journal of Behavioral Health Services & Research*, 42(2), 172-190. doi: 10.1007/s11414-014-9425-8.

DeVargas, E. C., & Stormshak, E. A. (2020). Motivational interviewing skills as predictors of change in emerging adult risk behavior. *Professional Psychology: Research and Practice*, 51(1), 16-24. doi: 10.1037/pro0000270.

de Vries, S. L. A., Hoeve, M., Wibbelink, C. J. M., Asscher, J. J., & Stams, G. J. J. M. (2017). A randomized controlled trial of the effectiveness of the youth crime prevention program 'New Perspectives' (NP): Post-treatment changes and moderator effects. *Children and Youth Services Review*, 82, 413-426. doi: 10.1016/j.childyouth.2017.10.011.

Farrington, D. P., Loeber, R., & Howell, J. C. (2012). Young adults offenders: The need for more effective legislative options and justice processing. *Criminology & Public Policy*, 11(4), 729-750. doi: 10.1111/j.1745-9133.2012.00842.x.

Fazel, S., Hayes, A. J., Bartellas, K., Clerici, M., & Trestman, R. (2016). Mental health of prisoners: Prevalence, adverse outcomes, and interventions. *The Lancet Psychiatry*, 3(9), 871-881. doi: 10.1016/S2215-0366(16)30142-0.

Hansen, T., & Umbreit, M. (2018). State of knowledge: Four decades of victim-offender mediation research and practice: The evidence. *Conflict Resolution Quarterly*, 36, 99-113. doi: 10.1002/crq.21234.

Herrington, V. (2009). Assessing the prevalence of intellectual disability among young male prisoners. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(5), 397-410. doi: 10.1111/j.1365-2788.2008.01150.x.

Hill, J. M., Blokland, A. A. J., & van der Geest, V. R. (2018). Risk factors for self-reported delinquency in emerging adulthood. *European Journal of Criminology*, 15(5), 544-566. doi: 10.1177/1477370817749495.

Hoeve, M., McReynolds, L. S., & Wasserman, G. A. (2013). The influence of adolescent psychiatric disorder on young adults recidivism. *Criminal Justice and Behavior*, 40(12), 1368-1382. doi: 10.1177/0093854813488106.

Homburg, G. Verbeek, E., Grift, M. van de, Kuin, M. (2020). *Wet straffen en beschermen en Visie 'Recht doen, kansen bieden. Tussenrapport beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring*. Amsterdam: Regioplan.

Hoogsteder, L. M., Stams, G. J. J. M., Schippers, E. E., & Bonnes, D. (2018). Responsive aggression regulation therapy (Re-ART): An evaluation study in a Dutch juvenile justice institution in terms of recidivism. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(14), 4403-4424. doi: 10.1177/0306624X18761267.

Hoogsteder, L. M. (27 april 2020). Justitieinterventies.nl: Beschrijving Agressie Regulatie op Maat voor Jongvolwassenen (Residentieel en Ambulant). Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut. Beschikbaar via: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/Uitgebreide-beschrijving-Agressieregulatie-op-maat-Jongvolwassenen.pdf>.

Hoogsteder, L. (juni 2017). Justitieinterventies.nl: Beschrijving Topzorg. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/329165-Uitgebreide-beschrijving-Topzorg.pdf>.

Hulsebosch, A., Spanjaard, H., & Haasnoot, A. (februari 2018). Justitieinterventies.nl: Beschrijving TOPs! – Groepstraining voor jongeren met antisociaal en delinquent gedrag. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/uitgebreide-beschrijving-Top-s-Hulpverleningsvariant.pdf>.

Krohn, M. D., Gibson, C. L., Thornberry, T. P. (2013). Under the protective bud the bloom awaits: A review of theory and research on adult-onset and late-blooming offenders. In: C. L. Gibson & M. D. Krohn (Eds), *Handbook of life-course criminology* (pp. 183-200). NY, NY: Springer.

Landenberger, N. A., & Lipsey, M. W. (2005). *The positive effects of cognitive-behavioural programs for offenders: A meta-analysis of factors associated with effective treatment*. *Journal of Experimental Criminology*, 1, 451-476. doi: 10.1007/s11292-005-3541-7.

Lindsay, W. R. (2002). *Research and literature on sex offenders with intellectual and developmental disabilities*. *Journal of Intellectual Disability Research*, 26(S1), 74-85. doi: 10.1046/j.1365-2788.2002.00006.x.

Loeber, R., & Farrington, D. P. (Eds.). (2012). *From juvenile delinquency to adult crime: Criminal careers, justice policy, and prevention*. Oxford: Oxford University Press.

Luijckx, M. A., Bevaart, F., Zijlmans, J., van Duin, L., Marhe, R., Doreleijers, T. A. H., Tiemeier, H., Asscher, J. J., & Popma, A. (2017). A multimodel day treatment program for multi-problem young adults: Study protocol for a randomized controlled trial. *Trials*, 18, 225. doi: 10.1186/s13063-017-1950-3.

Lünnemann, K.D., Bosker, J., Van Dijk, M., Doornebal, M., Broekhuizen, J. (2017). 'Ruim Baan' voor betekenisvol reclasseren: van system gestuurd naar inhoud gestuurd. Hogeschool Utrecht.

Marotta, P. L. (2015). A systematic review of behavioral health interventions for sex offenders with intellectual disabilities. *Sexual Abuse*, 29(2), 148-185. doi: 10.1177/1079063215569546.

McGee, T. R., & Farrington, D. P. (2010). Are there any true adult-onset offenders? *The British Journal of Criminology*, 50(3), 530-549. doi: 10.1093/bjc/azq008.

McMurran, M. (2011). Motivational interviewing with offenders: A systematic review. *Legal and Criminological Psychology*, 14(1), 83-100. doi: 10.1348/135532508X278326.

Moore, K. E., Hacker, R. L., Oberleitner, L., McKee, S. A. (2018). Reentry interventions that address substance use: A systematic review. *Psychological Services*. doi: 10.1037/ser0000293.

MST-Nederland. (Juni 2015). Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Multisysteem Therapie (MST)'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. [https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/Uitgebreide-beschrijving-Multisysteem-Therapie-\(MST\).pdf](https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/Uitgebreide-beschrijving-Multisysteem-Therapie-(MST).pdf).

Pharo, H., Sim, C., Graham, M., Gross, J., & Hayne, H. (2011). Risky business: Executive function, personality, and reckless behavior during adolescence and emerging adulthood. *Behavioral Neuroscience*, 126(6), 970-978. doi: 10.1037/a0025768

Prior, D., Farrow, K., Hughes, N., Kelly, G., Manders, G., White, S., & Wilkinson, B. (2011). *Maturity, young adults and criminal justice: A literature review*. University of Birmingham Institute of Applied Social Studies, School of Social Policy. <https://www.t2a.org.uk/wp-content/uploads/2011/09/Birmingham-University-Maturity-final-literature-review-report.pdf>

Rahder & Jongepier (6 februari 2019). Justitieinterventies.nl: Beschrijving So-Cool. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/uitgebreide-beschrijving-So-Cool-Herbeoordeling.pdf>.

Richardson, A., & Budd, T. (2003). Young adults, alcohol, crime and disorder. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 13, 5-17. doi: 10.1002/cbm.527.

Riggs Romaine, C. L. (2019). Psychosocial maturity and risk-taking in emerging adults: Extending our understanding beyond delinquency. *Emerging Adulthood*, 7(4), 243-257. doi: 10.1177/2167696818768013.

Rigter, H. (November 2015). Databank effectieve jeugdinterventies: Beschrijving 'Multidimensionele familietherapie (MDFT)'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Werkblad/Uitgebreide-beschrijving-MDFT.pdf>.

Salvatore, C., & Taniguchi, T. A. (2012). Do social bonds matter for emerging adults? *Deviant Behavior*, 33(9), 738-756. doi: 10.1080/01639625.2012.679888.

Schmidt, E. P., Rap, S. E., & Liefwaard, T. (2020). *Young adults in the justice system: The interplay between scientific insights, legal reform and implementation in practice in the Netherlands*. *Youth Justice*, 1-20. doi: 10.1177/1473225419897316.

Schochet, P. Z., Burghardt, J., & McConnell, S. (2008). Does Job Corps work? Impact findings from the National Job Corps study. *American Economic Review*, 98(5), 1864-1886. doi: 10.1257/aer.98.5.1864.

Sheidow, A. J., McCart, M. R., & Davis, M. (2016). Multisystemic therapy for emerging adults with serious mental illness and justice involvement. *Cognitive and Behavioral Practice*, 23(3), 356-367. doi: 10.1016/j.cbpra.2019.09.003.

Stouten, A.S. Het Alternatief, ook na je 18e? [scriptie].

Spanjaard, H. J. M., Filé, L. L., Noom, M. J., & Buysse, W. H. (2020). Achterlopende ontwikkeling. Het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' in de toepassing van het adolescentenstrafrecht. <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/3039-onvoltooide-ontwikkeling-binnen-de-toepassing-van-het-adolescentenstrafrecht.aspx>.

Spanjaard, H. J. M., van der Knaap, L. M., van der Put, C. E., & Stams, J. J. M. (2012). Risk assessment and the impact of risk and protective factors. In: R. Loeber, M. Hoeve, N. W. Slot & P. H. van der Laan (Eds.), *Persisters and desisters in crime from adolescence into adulthood: Explanation, prevention and punishment* (pp. 127-157). Farnham: Ashgate.

Spruit, A., van der Put, C., Gubbels, J., & Bindels, A. (2017). Age differences in the severity, impact and relative importance of dynamic risk factors for recidivism. *Journal of Criminal Justice*, 50, 69-77. doi: 10.1016/j.jcrimjus.2017.04.006.

Steinberg, L., & Scott, E. S. (2003). Less guilty by reason of adolescence: Developmental immaturity, diminished responsibility, and the juvenile death penalty. *American Psychologist*, 58(12), doi: 10.1037/0003-066X.58.12.1009.

Stokkom, B. van, (2019). Herstelgericht politiewerk: knelpunten en uitdagingen. *Cahiers Politiestudies*. Jaargang 2019-3.

Strang, H., Sherman, L. W., Mayo-Wilson, E., Woods, D., & Ariel, B. (2013). Restorative justice conferencing (RJC) using face-to-face meetings of offenders and victims: Effects on offender recidivism and victim satisfaction. A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 9(1), 1-59. doi: 10.4073/csr.2013.12.

Thornberry, T. P., Giordano, P. C., Uggens, C., Matsuda, M., Masten, A. A., Bulten, E., & Donker, A. G. (2012). Explanations for offending. In: R. Loeber & D. P. Farrington (Eds.), *From juvenile delinquency to adult crime* (pp. 47-85). Oxford: Oxford University Press.

Uggens C. (2000). *Work as a turning point in the life course of criminals: A duration model of age, employment, and recidivism*. *American Sociological Review*, 65(4), 529-546. doi: 10.2307/2657381.

Van den Berg, A., van Domburgh, L., & Hoekstra, N. (september 2015). Databank effectieve jeugdinterventies: Beschrijving 'Brains4use'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. <https://www.nji.nl/nl/Download-NJI/Werkblad/Uitgebreide-beschrijving-Brains4use.pdf>.

Van der Stouwe, T., Asscher, J. J., Stams, G. J. J. M., Deković, M., & van der Laan, P. H. (2014). *The effectiveness of multisystemic therapy (MST): A meta-analysis*. *Clinical Psychology Review*, 34, 468-481. doi: 10.1016/j.cpr.2014.06.006.

Van Roeyen, S., Anderson, S., Vanderplasschen, W., Colman, C., & Vander Laenen, F. (2017). Desistance in drug-using offenders: A narrative review. *European Journal of Criminology*, 14(5), 606-625. doi: 10.1177/1477370816682980.

Visher, C. A., Winterfield, L., & Coggeshall, M. B. (2006). Systematic review of non-custodial employment programs: Impact on recidivism rates of ex-offenders. *Campbell Systematic Reviews*, 2(1), 1-28. doi: 10.4073/csr.2006.1.

Walters, G. D. (2017). College as a turning point: Crime deceleration as a function of college attendance and improved cognitive control. *Emerging Adulthood*, 6(5), 336-346. doi: 10.1177/2167696817739019.

Welsh, B. C., Lipsey, M. W., Rivara, F. P., Hawkins, J. D., Aos, S., & Hollis-Peel, M. E. (2012). Promoting change, changing lives: Effective prevention and intervention to reduce serious offending. In: R. Loeber & D. P. Farrington (Eds.), *From juvenile delinquency to adult crime* (pp. 245-277). Oxford: Oxford University Press.

Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerta, P., Nagin, D., & Tollenaar, N. (2010). Comparing the effects of community service and short-term imprisonment on recidivism: A matched samples approach. *Journal of Experimental Criminology*, 6, 325-349. doi: 10.1007/s11292-010-9097-1.

White, H. R., Buckman, J., Pardini, D., & Loeber, R. (2015). The association of alcohol and drug use with persistence of violent offending in young adulthood. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 1, 289-303. doi: 10.1007/s40865-015-0015-0.

Wilson, D. B., Gallagher, C. A., & MacKenzie, D. L. (2000). A meta-analysis of corrections-based education, vocation, and work programs for adult offenders. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37(4), 347-368. doi: 10.1177/0022427800037004001.

Zijlmans, J., van Duin, L., Jorink, M., Marhe, R., Luijckx, M. A., Crone, M., Popma, A., & Bevaart, F. (2020). *Disentangling multiproblem behavior in male young adults: A cluster analysis*. *Development and Psychopathology*, 1-11. doi: 10.1017/S0954579419001652.

Bijlagen

Bijlage 1 Methodologische verantwoording

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn verschillende methoden gebruikt en is het onderzoek in vier deelonderzoeken opgebouwd, namelijk i) een literatuurstudie; ii) interviews met professionals over de totstandkoming en uitvoering van de pilot; iii) een kwantitatieve analyse van de cijferregistraties; en iv) kwalitatieve interviews met jongvolwassenen en vertrouwenspersonen en tevens een expert meeting.

Deelonderzoek 1 - Literatuuronderzoek

Er is in eerste instantie er naar literatuur gezocht met (verschillende combinaties van) de volgende zoektermen: delinquenten* adolescent, first time offender, 'criminal behavior', jongvolwassen, meerderjarig*, diver*, restorative, education* program, education* intervention, intervention, parent* involvement, parent* participation, mediating, victim offender mediation, non-custodial, alternative, diversion with service, herstel, LVB, recidivevermindering, buitenstrafrechtelijke afdoening, gedragsverandering, werkopdrachten, leeropdrachten, meta-analysis, review. Er is gezocht naar literatuur in verschillende wetenschappelijke databanken, zoals JSTOR, Oxford Journals, SAGE journals, ScienceDirect and MEDLINE via de zoekmachine van de Vrije Universiteit. Daarnaast is er naar literatuur gezocht met de zoekmachine Web of Science en Google Scholar. Ook zijn de NJi databank, WODC Kennisbank, de criminal justice databank en Campbell Systematic Reviews geraadpleegd. In eerste instantie zijn de volgende in- en exclusiecriteria gehandhaafd:

Inclusiecriteria:

De studie betreft de doelgroep jongvolwassenen (18 tot en met 25 jaar) die lichte vergrijpen hebben gepleegd.

De studie heeft betrekking op een interventie met minimaal een van de kenmerken van Halt:

- Kortdurend (maximaal 3 maanden/12 weken)
- Herstelrecht (excuusgesprek, mediation, maar géén groepsconferenties).
- Leeropdrachten, werkopdrachten.
- Gedragsbeïnvloeding.
- Ouderbetrokkenheid.
- Buitenstrafrechtelijke aanpak.

Nederlands- en Engelstalig publicaties.

Peer reviewed publicaties en/of vakliteratuur.

Studies die gepubliceerd zijn tussen 2000 en 2020.

Exclusiecriteria:

Interventies in detentie.

Interventies voor ernstige delicten, zoals zedendelicten, ernstig geweldsdelicten.

Interventies voor drugs- of alcoholverslaving.

Community-based brede preventieve interventies op scholen.

Interventies voor veelplegers, interventies voor verward gedrag.

Deze aanpak leverde weinig publicaties op die aan alle criteria voldeden. Daarom is de strategie voor het zoeken van relevante literatuur aangepast. Er is een aantal zoektermen toegevoegd en in combinatie met de hierboven genoemde zoektermen gebruikt: crime, emerging adult, young adult, intellectual disability, learning disability, reoffending, cbt, employment, adult-onset offender. Ook is er gezocht in, naast de hierboven genoemde databanken en zoekmachines, de Campbell Systematic Reviews databank.

Daarnaast zijn de leden van de begeleidingscommissie gevraagd naar relevante onderzoeken en auteurs. Tot slot is er rekening gehouden met het argument van Welsh, Lipsey, Rivara, Hawkins, Aos en Hollis-Peel (2012), dat wanneer interventies of onderdelen daarvan effectief blijken te zijn voor zowel adolescenten als volwassenen, we mogen aannemen dat deze ook effectief zullen zijn voor jongvolwassenen. Op deze manier is er een aantal relevante publicaties geïdentificeerd, waarna er verder naar literatuur is gezocht middels 'snowballing'. Specifiek is er gekeken naar de onderzoeken die worden geciteerd door de artikelen in deze eerste selectie, alsmede naar de onderzoeken waarin de artikelen in de eerste selectie worden geciteerd. Voor het literatuuronderzoek zijn er uiteindelijk 56 artikelen meegenomen over de jongvolwassenheid en criminaliteit/recidive, waarvan 25 artikelen betrekking hebben op specifieke interventies voor (onder andere) jongvolwassenen.

Deelonderzoek 2 – Uitvoering van de pilot

Voor dit deelonderzoek interviewden we betrokken professionals bij de pilot. Eerst is een gesprek gevoerd met de projectleider en strategisch adviseur betrokken bij de pilot (n=2). Vervolgens is aan de projectleider gevraagd om contactgegevens aan te dragen van professionals van de andere betrokken partijen bij de pilot. Dit betrof politie (n=2), OM (n=2), Zorg- en Veiligheidshuis/Raad van de Kinderbescherming (n=1), Reclassering (n=1) en Slachtofferhulp (n=1). Vaak betrof dit professionals betrokken bij de Halt18+ werkgroep.

Richting het einde van het onderzoek, voerden we nog een tweede gesprek met de projectleider vanuit Halt, één van de professionals van het OM en politie. Ook interviewden we een aantal Halt-medewerkers (n=3), die nauw betrokken waren bij het intern doorvoeren van de pilot.

Daarnaast sloten we aan bij de werkgroepbijeenkomst met de netwerkpartners en twee interne (reflectie)bijeenkomsten. Ook zijn relevante documenten, zoals het projectplan, de interne tussenevaluatie (juli 2020) en verslagen van eerdere werkgroepbijeenkomsten en interne reflectiebijeenkomsten, gedeeld.

Deelonderzoek 3 – Cijferregistraties

Voor dit deelonderzoek zijn cijfers opgevraagd bij het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (ZVHRR) over jongvolwassenverdachten op ZSM en via Halt over de jongvolwassenen verdachten die naar Halt zijn verwezen.

Via het Zorg- en Veiligheidshuis zijn cijfers verkregen over de jongvolwassenen die vanaf de start van de pilot tot aan de looptijd van de dataverzameling geregistreerd zijn op ZSM (van 1 november 2019 tot 11 maart 2021). Sommige jongvolwassenen zijn in deze periode meer dan één keer op ZSM binnengekomen; van deze jongvolwassenen is de meest recente beoordeling als uitgangspunt genomen. De zaken die op ZSM binnenkomen krijgen een kleurcode: groen, oranje of rood. Groene zaken zijn jongvolwassene die niet of nauwelijks bekend zijn bij instanties en worden alleen besproken met OM, politie en Slachtofferhulp Nederland. Oranje zaken zijn bekend bij meerdere instanties, binnen één domein en worden besproken door OM, politie, Slachtofferhulp Nederland, Reclassering Nederland en de RvdK. Rode zaken zijn bekend bij meerdere instanties en meerdere domeinen en worden besproken met OM, politie, Slachtofferhulp Nederland, Reclassering Nederland, Gemeente, Gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis en DJI. Door het ontbreken van delictgegevens van juist de groene en oranje zaken, bleek het niet mogelijk een goede inschatting te geven van het aantal potentiële jongvolwassenen dat geschikt zou kunnen zijn voor Halt 18+.

Daarnaast kon voor dit deelonderzoek gebruik gemaakt worden van het interne monitoringsbestand van Halt. Indien sprake is van een Halt 18+ zaak, dienen de Halt-medewerkers in dit bestand een aantal elementen te noteren. Dit monitoringsbestand bestaat uit een Excelbestand waarin het volgende bijgehouden wordt: zaaknummer, procesverbaalnummer, naam van de Halt-medewerker, type strafbaar feit, sekse, leeftijd tijdens delict, opleidingsniveau, wel/niet afname SCIL18+ (Screener voor intelligentie en lichtverstandelijke beperking), eventuele SCIL-score, eventuele toelichting op persoonlijke omstandigheden, alternatief indien niet voor Halt18+ gekozen zou zijn, ingezette pijlers Halt, afronding positief/negatief, wel/niet evaluatie en met wie, toelichting evaluatie. Cijfers over culturele achtergrond, delictverleden, problematiek, duur van de Halt-afdoening en recidive zijn niet structureel bijgehouden door Halt. Een Halt-medewerker heeft later handmatig nog extra informatie gezocht wat betreft de inhoud van het Halt-traject en het totaal aantal uur van de afdoening, uitgesplitst naar gesprekken, leeropdracht, werkopdracht en excuus.

Deel onderzoek 4a – Interviews jongvolwassenen, vertrouwenspersonen en benadeelden

De wervingsperiode voor de interviews met de jongvolwassenen, vertrouwenspersonen en benadeelden liep vanaf oktober 2020 tot en met half februari 2021. Tot en met half februari 2021, hadden in totaal 59 jongvolwassenen de Halt18+ afdoening afgerond, waarbij een Halt-medewerker aan 43 jongvolwassenen heeft gevraagd om toestemming om hun contactgegevens te delen met het Verwey-Jonker Instituut in kader van het onderzoek. Bij lopende zaken in de periode oktober 2020 tot half februari 2021, heeft de Halt-medewerker dit verzoek mondeling voorgelegd (n=10). Bij afgeronde zaken vóór oktober 2020, heeft Halt de jongvolwassenen waarvan een mailadres bekend was, gemaïld met een flyer over het onderzoek (n=33). Jongvolwassen uit eerder afgeronde zaken waarvan geen mailadres bekend was, zijn niet benaderd (n=16).

Van de 43 benaderde jongvolwassenen door Halt, gaven 17 jongvolwassenen toestemming hun contactgegevens te delen; 2 mondeling benaderde jongvolwassenen gaven geen toestemming, en 24 jongvolwassenen hebben niet gereageerd op de mail. Uiteindelijk namen 15 van de 17 jongvolwassenen deel aan het interview; één jongvolwassene konden we niet bereiken en een andere jongvolwassene wilde eerst wel meedoen maar vanwege privéomstandigheden is het onderzoek niet doorgegaan.

Aan het eind van het interview vroegen we de jongvolwassene of we een vertrouwenspersoon mochten interviewen over Halt18+. Daarnaast heeft de Halt-medewerker aan de twee jongvolwassenen die zelf niet mee wilden doen gevraagd of we wel een vertrouwenspersoon mochten benaderen. In totaal ontvingen we via de jongvolwassenen de contactgegevens van 8 vertrouwenspersonen en via Halt van 2 vertrouwenspersonen (één jongvolwassene wilde zelf niet meedoen en bij één jongvolwassene ontvingen we zowel gegevens van de jongvolwassene als moeder). Van deze 10 vertrouwenspersonen, waren 9 vertrouwenspersonen bereid om mee te doen aan een interviewgesprek. Het betrof 8 (stief-)ouders en 1 mentor

Daarnaast was het de bedoeling om ook benadeelden of slachtoffers te spreken; echter dit is niet gelukt om verschillende redenen. Er was lang niet altijd sprake van individuele slachtoffers, het betrof ook bedrijven. Daarnaast wilden niet alle benadeelden een herstelgesprek, wat werd versterkt door de coronamaatregelen. Ook werd een excuusbrief niet altijd op prijs gesteld. Daarnaast bleek het voor Halt zelf lastig om benadeelden te vragen om mee te werken aan het onderzoek. Halt heeft in totaal 2 benadeelden benaderd met de vraag of zij toestemming gaven hun contactgegevens te delen met het Verwey-Jonker Instituut in kader van het onderzoek. Halt heeft deze benadeelden met terugwerkende kracht per mail benaderd, maar hierop is geen reactie ontvangen. De reden dat niet meer benadeelden zijn benaderd vanuit Halt is omdat bij Halt vaak geen contactgegevens van de benadeelde bekend waren of er geen aangifte was gedaan, of er niet werd gereageerd op contactpogingen van Halt gedurende het Halt-traject.

Deelonderzoek 4b – Expert meeting

Via het eigen netwerk, de begeleidingscommissie en onze contacten bij Halt hebben we een aantal experts op het gebied van jeugd/adolescentenstrafrecht, jongvolwassencriminaliteit en herstelrecht bereid gevonden om deel te nemen. Dit betrof experts van de volgende organisaties: Openbaar Ministerie (n=2), Raad van de Kinderbescherming/ZVHHRR (n=1), Politie (n=1), Restorative Justice Nederland (n=1), Universiteit Leiden (n=1). Er zijn nog vier andere experts benaderd, namelijk van OM, Hogeschool Leiden, Universiteit Utrecht en politie; echter deze personen waren verhinderd. Zie Bijlage 3 voor een deelnemerslijst. De experts kregen van te voren een notitie die als uitgangspunt diende om door te praten over de vraag of Halt 18+ een noodzakelijke of wenselijke aanvulling is op het huidige afdoeningspalet van de officier van justitie op ZSM en zo ja, hoe deze wijze van afdoening moet worden doorontwikkeld.

Bijlage 2 Topiclijsten

Topiclijst professionals

Algemeen

- Wat is uw functie? Bij welke organisatie? Hoe lang werkzaam in deze functie?
- Sinds wanneer bent u betrokken bij de pilot? (voorbereiding, daadwerkelijke start, later, nu)
- Wat is uw rol/relatie met betrekking tot de pilot?
- Wat is uw algemene visie op de pilot?

Totstandkoming van de pilot

- Wat is de reden dat de pilot is opgezet? Hoe is de pilot tot stand gekomen?
- Wat is de doelstelling van de pilot? Wat was het oorspronkelijke plan van de pilot?
- Voor welke doelgroep(en) is de pilot opgezet? Waardoor kenmerkt de doelgroep zich (bijvoorbeeld subgroep als LVB)? Waarom deze doelgroep(en)? Lukt het in de praktijk om deze doelgroep te bereiken? Waarom lukt het wel/niet de beoogde aard en omvang te bereiken?

Implementatieproces

- Hoe is de implementatie van de pilot Halt 18+ verlopen?
- Wat is de impact van corona op de uitvoering wat betreft aantal zaken, type zaken, doorstroom, inhoud Halt afdoening, contact doelgroep, contact samenwerkingspartners? (*eerst kort, later uitvoeriger bespreken bij betreffende items*)
- In hoeverre is de implementatie van de pilot volgens het projectplan verlopen? Zijn er dingen anders gelopen of zijn er aanpassingen gedaan, zo ja waarin (bijv. selectiecriteria, doorverwijzing)?

Samenwerking netwerkpartners (uitvragen per netwerkpartner!)

- Wat zijn belangrijke netwerkpartners in het kader van de pilot (bijv. ZSM, politie, OM, ...)?
- Hoe verloopt de samenwerking met elk van de belangrijke netwerkpartners rondom de pilot?
- Knelpunten/successen in de samenwerking met ketenpartners?
- In hoeverre is de pilot voldoende bekend bij netwerkpartners? Zijn er eventuele onduidelijkheden aangaande de pilot (bijv. *criteria pilotgroep*)?
- Voldoende draagvlak en (rand)voorwaarden voor uitvoering pilot (bijv. *informatie-uitwisseling*)?

Uitvoering van de pilot (afhankelijk wie geïnterviewd wordt selectie)

- Hoe verloopt de instroom bij/doorstroom naar Halt 18+? Welke criteria worden gebruikt? Zijn er jongeren die wel aan de criteria voldeden, maar zelf niet wilden deelnemen? Zo ja, hoeveel en om welke reden?
- Hoe wordt de Halt-afdoening voor de pilotgroep ingevuld (type, duur afdoening)? Wordt afgeweken van de reguliere invulling (voor hetzelfde type jongeren)? Zo ja, op welke aspecten en waarom? Is de invulling van de Halt-afdoening voor de pilotgroep zoals beoogd? Zo nee, waarom niet en waarin wijkt deze af?
- Welke instrumenten worden gebruikt m.b.t. screening/signalering met het oog op mogelijke onderliggende problematiek en eventuele doorverwijzing naar (jeugdhulp) (bijvoorbeeld SKILL bij LVB of Haltsignaleringsinstrument SI)? Verschilt dit van de reguliere invulling? In hoeverre zijn deze instrumenten geschikt voor de pilotgroep?
- Zijn voor de uitvoering van de pilot speciale '18+' Halt-medewerkers geselecteerd? Zo ja, op basis van welke criteria? Zo nee, waarom niet?
- Is er zicht op in hoeverre de pilot bijdraagt aan het stoppen van strafbaar gedrag? Hoe vaak wordt de Halt-afdoening voor de pilotgroep negatief afgesloten en met welke reden? Hoe is het vervolgtraject voor deze groep verlopen?

Terugblik en toekomst

- Wat voor cijfer geef je op dit moment aan de pilot? Waarom?
- Wat zijn de succesfactoren?
- Welke verbeterpunten zijn er nog nodig, als het gaat om:
 - Samenwerking netwerkpartners.
 - Toeleiding (goede casussen, bepaalde doelgroep).
 - Werkwijze (beschikbaarheid van voldoende kwaliteit, ervaring professionals).
 - Randvoorwaarden voor uitvoering pilot.
 - Draagvlak.
- Zou je andere regio's in Nederland wel/niet aanbevelen de pilot in te zetten? Waarom wel/niet?

Topiclijst jongvolwassenen

Aanleiding Halt

- Incident: Kan je wat meer vertellen over waarvoor je bij Halt bent gekomen? Wat is er die dag gebeurd (incident)? Met wie was je (individueel/groep)? Hoe gebeurde het?
- Politiebureau: Hoe was het voor jou dat je op het politiebureau terecht kwam? Zat je vast?
- Politieverhoor: Kan je je nog iets herinneren over het gesprek dat je bij de politie hebt gehad? Door wie? Waarover ging het gesprek? Heb je alleen over het incident gesproken of ook over andere dingen? Is er tijdens het politiegesprek al aan jou verteld over Halt? Is je uitgelegd hoe Halt in zijn werk gaat? Hoe vond je het gesprek? Wat vond je goed aan het gesprek? Wat kan er beter?
- Contact OM: Hoe vond je het contact met de officier van justitie van het OM (telehoren)? Zat je toen nog vast? Waarover ging het gesprek? Is er ook over Halt gesproken? En is je uitgelegd hoe Halt in zijn werk gaat? Hoe vond je het gesprek (in vergelijking tot politie)? Wat vond je goed aan het gesprek? Wat kan er beter?

- Naar Halt: Hoe kreeg je te horen dat je definitief naar Halt ging? Heb je ook een brief gehad? Voor hoeveel uur was het? Kende je Halt al (eerste keer of al eerder in aanraking geweest)?

Inhoud Halt-afdoening

- Start Halt: Wat gebeurde er nadat je bij Halt terecht kwam? Met wie had je contact, hoe verliep dit? Was er een startgesprek? Wanneer (voor/na corona)? Waarover ging het startgesprek? Was na het startgesprek voor jou duidelijk wat Halt inhield?
- Leeropdracht: Welke leeropdrachten kreeg je? Wat vond je daarvan? Wat heb je van deze leeropdracht geleerd?
- Werkopdrachten: Welke werkopdrachten kreeg je? Wat vond je daarvan? Wat heb je van deze werkopdracht geleerd?
- Slachtoffer en herstel: Heb je contact gehad met het slachtoffer? Hoe denk je dat hij/zij de situatie heeft ervaren?
 - Heb je een excuusbrief geschreven? Hoe vond je dat? Wat heb je van het schrijven van deze excuusbrief geleerd? Hoe was het om deze brief te geven? Hoe denk je dat het slachtoffer dit heeft ervaren?
 - Heb je een herstelgesprek gevoerd? Hoe verliep dit gesprek? Wat vond je van het gesprek? Wie waren daarbij aanwezig en wat vond je daarvan? Wat heb je van het herstelgesprek geleerd? Hoe denk je dat het slachtoffer het herstelgesprek heeft ervaren?
 - Wilde het slachtoffer of jijzelf ook een schadevergoeding betalen? Wie? Hoe ging dat? Hoe heb je dat ervaren?
- Professionele hulp: Is door Halt met je gesproken over professionele hulp? Ben je door Halt verwezen naar professionele hulp? Zo ja, naar wie, waarvoor? Zo nee, zou je professionele hulp willen of gehad willen hebben en zo ja, waarvoor?
- Sociale netwerk (zie ook sociale steun): Waren er ook mensen uit je sociale netwerk betrokken bij Halt? Wie? Wat vond je daarvan? Hoe denk je dat hij/zij dat heeft ervaren?

- Indien in coronatijd: Waren er nog dingen die anders gingen of liepen rondom Halt door de coronamaatregelen (bijv. uitvoeren werkopdracht)?
- Eindgesprek: Was er een eindgesprek? Wanneer?
- Halt-medewerker: Hoe vond je het contact met de Halt medewerker? Hoeveel contactmomenten heb je gehad? Hoe heb je de gesprekken met hem/haar ervaren?

Sociale steun

- Wie zijn belangrijke personen voor je in het leven? Heb je iemand met wie je kan praten? Met wie heb je over Halt gesproken (ouders, vrienden, school)?
- Heb je hen verteld wat er is gebeurd? ...en over dat je doorverwezen bent naar Halt? Hoe reageerden ze?
- Hebben zij zelf ook contact gehad met Halt? Wat vond je daarvan? Hielp dat je of niet? Hoe?

Terugblik en toekomst

- Handvatten: Heeft Halt je handvaten gegeven om het niet nog een keer te laten gebeuren? Wat heeft je daarin het meest geholpen?
- Verandering: Stel [situatie X] komt nog een keer voor, zou je dan dingen anders doen? Wat/hoe? Heeft Halt concrete dingen in je leven veranderd?
- Advies anderen: Stel [iemand uit je omgeving] zou hetzelfde hebben gedaan, wat zou je dan vinden dat er moet gebeuren?
- Rechtvaardig besluit: Vind je het terecht dat je naar Halt bent gegaan na wat er is gebeurd? Of vond je dat er iets anders had moeten gebeuren?
- Alternatief: Wat had je liever gehad Halt of een alternatief (bijv. boete)? En waarom?
- Toekomst: Wat zijn je toekomstplannen?
- Cijfer en adviezen: Wat voor cijfer geef je Halt? Heb je nog adviezen aan medewerkers van Halt, politie, OM of anderen?
- Pilot: Wat vind je ervan dat Halt nu ook voor jongeren van 18 jaar tot 23 gegeven kan worden?

Topiclijst vertrouwenspersonen

Relatie tot jongvolwassene

- Wie: Wat is uw relatie tot de jongvolwassene? (ouder, vriend, familie, collega etc). Hoe lang kennen jullie elkaar al? Wat is uw betrokkenheid bij de jongvolwassenen, hoe ziet jullie contact er doorgaans uit (hoe en hoe vaak spreken jullie elkaar)? Heeft u het gevoel dat u weet waar de jongvolwassenen mee bezig is en hoe hij/zij zich voelt en of er bepaalde problemen zijn?

Incident

- Incident: Heeft de jongvolwassenen met u over het incident gesproken? Hoe hoorde u over hetgeen gebeurd was? (Wie bracht u op de hoogte? Hoe en wanneer gebeurde dat?)
- Invloed gebeurtenis: Wanneer vertelde de jongvolwassene u over de gebeurtenis? Hoe vond u dat? Hoe ging de jongvolwassene met de gebeurtenis om (houding, spijt, verantwoordelijkheid)? Wat was volgens u het belangrijkste dat zou moeten gebeuren (jongvolwassene én slachtoffer)? Had de gebeurtenis invloed op uw relatie met de jongvolwassene?

Inhoud Halt-afdoening

- Visie Halt: Wat vond u ervan dat de jongvolwassen Halt kreeg? Hoe kreeg u dit te horen? En wat vond de jongvolwassene daar op dat moment van? Hadden jullie daar gesprekken over (met of zonder Halt)?
- Totstandkoming inhoud Halt: Waaruit bestond Halt voor de jongvolwassene? Werd u geïnformeerd? Door wie? En wat vond de jongvolwassene daar op dat moment van?
- Contact Halt: Was u betrokken bij de Halt afdoening? Wat vond u daarvan? Hoe vaak heeft u contact gehad met de Halt-medewerker? Waren dit aparte/ gezamenlijke gesprekken met de jongvolwassene en Halt-medewerker? Wat vond u van deze gesprekken?
- Leeropdracht/werkopdracht: Wat vond u van de uitvoering van de leer/ werkopdracht die de jongvolwassene kreeg? Was u ook betrokken bij de beslissing over de inhoud van de werk- en leeropdracht? Hoe? Betrok de

jongvolwassene u hierbij? Hoe vond de jongvolwassene dat? Wat heeft hij/zij hiervan geleerd volgens u? Heeft u nog adviezen om de leer/werkopdracht (nog) beter aan te laten sluiten?

- Slachtoffer en herstel: Heeft de jongvolwassene geprobeerd de relatie met het slachtoffer te herstellen? Wie nam daarin initiatief? Wat was uw rol als vertrouwenspersoon hierin? Wat was de rol van Halt? Hoe heeft de jongvolwassene gewerkt aan herstel? Herstelgesprek? Excuusbrief? Schadevergoeding?
- Professionele hulp: Is door Halt met de jongvolwassene gesproken over professionele hulp zover u weet? Zo ja, naar wie, waarvoor? Zo nee, zou professionele hulp helpend zijn voor hem/haar? Zo ja, welke hulp? Indien van toepassing: Is er voor zover u weet contact geweest met de huidige hulpverlener van de jongvolwassene vanwege het incident/Halt (door Halt/uzelf)?
- Aandacht rol vertrouwenspersoon: In hoeverre was er vanuit Halt aandacht voor uw rol als vertrouwenspersoon? Kreeg u persoonlijk ook steun of handvatten vanuit Halt om de jongvolwassene te helpen? ...en dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen? Zou u daar behoefte aan hebben? Heeft u na de afronding van Halt nog een contactpersoon bij Halt? Heeft u hier behoefte aan? Waarom wel / niet?
- Indien in coronatijd: Heeft u het gevoel dat door coronamaatregelen bepaalde aspecten of activiteiten anders verliepen, in welke zin? (bijv. uitvoeren werkopdracht)?
- Waardering contact Halt: Hoe heeft u het contact met de Halt-medewerker ervaren? Wat vond u goed, wat kan er beter?

Terugblik en toekomst

- Hoe kijkt u terug op Halt: Wat voor cijfer geeft u de Halt-afdoening? Wat vindt u goed? En wat vindt u dat beter kan? In hoeverre vindt u de Halt-afdoening geschikt voor 18 tot 23-jarigen?
- Handvatten: Heeft het contact met Halt u als vertrouwenspersoon geholpen? Zo ja, hoe (handvatten om het gesprek aan te gaan met de jongvolwassene, handvatten voor begeleiding ontwikkeling jongvolwassene)? Denkt u dat Halt de jongvolwassene handvaten heeft gegeven om het niet nog een keer te laten gebeuren? Wat denkt u dat daarin het meest heeft geholpen?
- Rechtvaardig besluit: Stel [situatie X] zou nog een keer gebeuren, wat vindt u dan dat er met de jongvolwassene moet gebeuren? Vond u het terecht dat hij/zij naar Halt is gegaan na wat er is gebeurd? Of vond u dat er iets anders had moeten gebeuren?
- Adviezen Halt: Heeft u nog adviezen aan medewerkers van Halt, politie, OM of anderen?

Topiclijst slachtoffers

Aanleiding

- Incident: Kan u wat meer vertellen over waar u slachtoffer van bent geworden? Wat is er die dag gebeurd (incident)? Met wie was u (individueel/groep)? Hoe gebeurde het? Hoe was dit voor u? Wat deed dit met u? Wat was voor u het ergste? En wat wilde u op dat moment (voor uzelf, voor de jongvolwassene)?
- Slachtoffersteun: Heeft u als slachtoffer hulp/steun gehad (vanuit Slachtofferhulp, professionele slachtofferhulporganisatie, uw bedrijf, uw sociale netwerk)?
- Contact jongvolwassene: Hoe is het contact met de jongvolwassene tot stand gekomen? Wat dacht u toen u door de jongvolwassene werd benaderd? Wat vond u prettig of juist niet in het (eerste) contact met de jongvolwassene? Kende u de jongvolwassene al vooraf? *Indien bekende van*

jongvolwassene: Wat is uw relatie tot de jongvolwassene? Hoe beïnvloedde de gebeurtenis uw relatie met de jongvolwassene?

- Halt: Hoe is het contact met Halt tot stand gekomen (via Halt of Slachtofferhulp)? Hoe bent u benaderd? Wat dacht u toen u benaderd werd door Halt? Wat vond u prettig of juist niet prettig in dit eerste contact met Halt? Kon u zich vinden in een afdoening via Halt 18+? Waarom wel/niet?

Inhoud Halt-afdoening

- Herstelactiviteiten (initiatief en rol Halt): Welke herstelactiviteiten zijn er geweest (excuusbrief, herstelgesprek, schadevergoeding)? Wanneer vonden deze plaats? Wie nam hierin het initiatief? In hoeverre nam de jongvolwassene zelf initiatief? Wat was de rol van Halt hierin?
- Excuusbrief: Heeft u een excuusbrief ontvangen? Wist u dat u deze brief zou ontvangen? Heeft de jongvolwassene deze brief zelf overhandigd? Wat was de strekking van de brief? Hoe vond u het om de excuusbrief te krijgen? Wat vond u van wat de jongvolwassene hierin schreef? *Indien geen excuusbrief is ontvangen*: waarom niet?
- Herstelgesprek: Heeft een herstelgesprek plaatsgevonden? Waarover ging het gesprek? Wie waren hierbij aanwezig en wat vond u daarvan? Waar vond het gesprek plaats? Wie bepaalde wie deelnam aan het gesprek en waar het plaatsvond? Wat is besproken? Hoe verliep het herstelgesprek? Wat vond u ervan? Wat vond u goed? En wat kon er beter? *Indien geen herstelgesprek heeft plaatsgevonden*: waarom niet?
- Schadevergoeding: Heeft u een schadevergoeding ontvangen? Waaruit bestond de schadevergoeding? Hoe kwam de vaststelling van de schadevergoeding tot stand? Wie bepaalde de hoogte? Wat vond u van de schadevergoeding en de totstandkoming? *Indien geen schadevergoeding ontvangen*: waarom niet?
- Indien in coronatijd: Had de coronatijd invloed op het contact met de jongvolwassene en Halt-medewerker?
- Waardering contact Halt: Hoe heeft u het contact met de Halt-medewerker ervaren? Wat vond u goed, wat kan er beter?

- Houding jongere: Hoe vond u de houding van de jongvolwassene tijdens het contact?

Terugblik en toekomst

- Invloed relatie: Hoe hebben de herstelactiviteiten uw relatie met de jongvolwassene beïnvloed? Positief/negatief?
- Terugblik: Hoe kijkt u als slachtoffer terug op Halt? Wat vindt u goed? En wat vindt u dat beter kan?
- Handvatten: Denkt u dat Halt de jongvolwassene genoeg handvaten heeft gegeven om het niet nog een keer te laten gebeuren? Wat denkt u dat daarin het meest heeft geholpen?
- Advies anderen: Zou u andere slachtoffers adviseren in te gaan op herstelactiviteiten?
- Rechtvaardig besluit: Vond u het terecht dat de jongvolwassene deze activiteiten uitvoerde na wat er is gebeurd? Of vond u dat er iets anders had gebeuren?
- Cijfer en adviezen Halt: Wat voor cijfer geeft u Halt? Heeft u nog adviezen aan medewerkers van Halt, politie, OM of anderen?
- Pilot: Wat vindt u ervan dat Halt nu ook voor jongeren van 18 jaar tot 23 gegeven kan worden?

Indien organisatie als slachtoffer

- Maken jullie dergelijke incidenten vaker mee? Werd u in andere gevallen op de hoogte gebracht van de straf van de betrokkenen? Welke straf wordt meestal opgelegd? Was het de eerste keer dat er een afdoening via Halt plaatsvond (wellicht voor minderjarige plegers)? Hoe heeft u dit ervaren?

Bijlage 3 Leden expert meeting

Naam	Functie	Organisatie
A.A. (Rianne) de Back	Landelijk Jeugdofficier van Justitie	Openbaar Ministerie
A.J. (Anja) Stouten	Medewerker Adviesteam / Procesregisseur	Raad voor de Kinderbescherming / Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond
J.C.M. (Jolanda) Boere	Operationeel specialist Portefeuille Zorg & Veiligheid: jeugd, huiselijk geweld, eengerelateerd geweld; Vertrouwenspersoon.	Politie
G.J. (Gert Jan) Slump	Criminoloog en herstelrechtexpert	Stichting Restorative Justice Nederland
M. (Marije) Jeltens	Docent en onderzoeker	Afdeling Jeugdrecht, faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden
M.L. (Marie-Louise) van Maarseveen	Strategisch adviseur	Stichting Halt
R. (Rik) Quint	Beleidsadviseur	Stichting Halt

Bijlage 4 Leden begeleidingscommissie

Naam	Functie	Organisatie
M.R. (Mariëlle) Bruning – voorzitter (tot 1 april 2021)	Hoogleraar Jeugdrecht	Universiteit Leiden
E.M. (Essy) van Dijk – plv. voorzitter (vanaf 1 april 2021)	Projectbegeleider	WODC
E.P. (Eva) Schmidt – plv. Universiteit Leiden (vanaf 1 april 2021)	PhD kandidaat ‘Schuld in ontwikkeling: Veroordeling adolescenten als minderjarigen of volwassenen’	Universiteit Leiden
S.G.M. (Suzanne) Hakhverdian	Senior beleidsmedewerker	Ministerie van Justitie en Veiligheid
H.E. (Hanneke) Creemers	Assistant Professor Forensische Jeugdzorg	Universiteit van Amsterdam
W. (Wendy) Buysse	Senior onderzoeker	DSP groep

Bijlage 5 Halt 18+ criteria

In deze bijlage staan de Halt 18+ criteria, zoals vermeld in Bijlage 1 en 4 van het projectplan Halt 18+.

Introductie op de criteria

In de context van deze implementatie wordt gekeken naar zaken die, via de ZSM, in aanmerking kunnen komen voor Halt. Onderstaande informatie is overgenomen van de website van Halt.

Overtredingen en APV feiten worden hieronder niet genoemd. Voor een volledig overzicht van zaken waarvoor minderjarigen naar Halt kunnen worden verwezen en nadere uitleg van onderstaande criteria wordt verwezen naar <https://www.halt.nl/verwijzers/politie/halt-feiten/>

Criteria Halt:

1. De jongere is 12 tot 18 jaar.
2. De jongere wordt verdacht van één van de volgende delicten.

Misdrijven

Art. 141 lid 1 WvSr Openlijk geweld tegen goederen

Art. 142 lid 2 WvSr Misbruik maken van alarm nummers

Art. 310/311 lid 1 onder 4e WvSr (Winkel)diefstal en poging tot

Art. 321 WvSr Verduistering en poging tot

Art. 326 WvSr Oplichting (b.v. verwisselen prijskaartjes)

Art. 350 WvSr Vernieling en graffiti

Art. 416/417bis WvSr Heling

Maximale schadebedragen

Art. 141, 424, 350 WvSr en art. 72 en 73 Wet personenvervoer en APV-feiten: € 900 p.p. en/of € 4.500 per zaak

Art. 310, 311 lid 1 onder 4e, 321, 326 en 416/417bis WvSr: € 150 per jongere

3. De jongere bekent het gepleegde feit.
4. De jongere voldoet aan de recidiveregeling Halt.
5. De jongere stemt in met de verwijzing naar Halt.

Misdrijven (discretionaire bevoegdheid Officier van Justitie)

- Discriminatie (art. 137 WvSr).
- Openlijk geweld tegen personen/mishandeling zonder letsel (art. 141/300 WvSr)
- Valse aangifte zonder gevolgen voor anderen (art. 188 WvSr).
- Bedreiging mondeling of online (art. 285 WvSr).
- Doorrijden na aanrijding (art. 7 WVV), rijden onder invloed <16 jr op(brom) fiets (art. 8 WVV), joyriding (art.11 WVV).
- Bezit verboden middelen lijst I >0-5 gr/1-10 pillen (art. 10 OW), of lijst II >0-5 gr/5-30 gr (art. 11 OW).
- Bezit CS gas/steek-/nepvuurwapen (art. 55 WWM).
- Bewust bezit/gebruik vals reisdocument/ID (art. 231 WvSr).
- HALT+ niet mogelijk bij: feiten met een maximale gevangenisstraf van >6 jaar, zedenfeiten en brandstichting.

Toelichting

Op dit moment is het op grond van de huidige wet- en regelgeving voor Halt niet mogelijk dat jongvolwassenen (18-23 jaar) naar Halt worden verwezen. Artikel 77e Wetboek van Strafrecht is bij de invoering van het adolescentenstrafrecht (hierna: ASR) op 1 april 2014 niet gewijzigd.

In het wetsvoorstel voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering is thans een voorstel opgenomen tot Halt voor 18+ (voorstel tot nieuw artikel 6.1.1.4.1 Wetboek van Strafvordering).

"Dit artikel heeft betrekking op de buitengerechtelijke afdoening. Het maakt het mogelijk voor de officier van justitie om de afwijkende bepalingen die gelden voor het uitvaardigen van een strafbeschikking aan jeugdige verdachten, zoals bepaald in artikel 6.1.1.3.2.2, ook toe te passen bij jongvolwassenen. Hiervoor is geen rechterlijke tussenkomst nodig."

Bij de pilot in Rotterdam-Rijnmond Halt 18+ wordt het mogelijk dat jongvolwassenen tijdens de pilotperiode voor dezelfde soort strafbare feiten een Halt-afdoening krijgen als waarvoor jongeren van 12-18 jaar thans naar Halt kunnen worden gestuurd. Dit zijn de feiten vermeld in artikelen 1 en 2 van het Besluit Aanwijzing Halt-feiten (hierna: BAH), ook wel bekend als de Halt-mandaatsfeiten (art. 1 BAH: verwijzing mogelijk door de Hulp Officier van Justitie) en de Halt-+feiten (art. 2 BAH; feiten waarvoor enkel met toestemming van de Officier van Justitie verwijzing mogelijk is).

Binnen de pilot wordt gewerkt met dezelfde feiten gelet op het voorstel tot een nieuw artikel 6.1.1.4.1 en het beoogde doel van de wetswijzing, te weten het rekening houden met een nog beperkte ontwikkeling bij jongvolwassenen.

HALT criteria 18+ Doelgroep

Leeftijd (leeftijd 18 eerder Halt-waardig dan 22 en 11 maanden)

- Halt-criteria (zie bovenstaande)
- First offender / bekennende verdachte
- Akkoord met verwijzing Halt (ad voorkant)

Extra aandacht voor

- Schoolgang/studie
- Schooltype/schoolverlaters
- Praktijkonderwijs/BBL
- IQ < 70

Contra-indicatie

- Geen medewerking begeleiding/akkoord halt

Inschatting waarom keuze Halt 18+:

- Motivering achtergrond beslissing afdoening en te bereiken doel (pedagogisch effect, inschatting op voorhand waarom een betekenisvolle interventie, passend bij achtergrond/problematiek).
- Link naar gedragsinterventies Halt (middelengebruik / agressie / groepsdruk) en mogelijkheid herstelbemiddeling/excuus.

Strafmatrix Halt 18+

HALT Strafmaat 18+

Leeftijd	+ aantal uur
18 + 19 jaar	+ 8 uur
20 + 21 jaar	+ 10 uur
22 jaar	+ 12 uur

Maximale HALT-straf 18+ : 30 uur.

Toelichting Openbaar Ministerie

Met deze variant kom je aan de hand van de strafmatrix Halt uit op maximaal 30 uren.

Bij de Halt+ delicten is van belang dat in het geval 'maatwerk' wordt voorgeschreven ook van het maximum van 30 uren moet worden uitgegaan. Het maximum zal voornamelijk in beeld komen bij 22-jarige verdachten. Voor de bepaling van deuren is ook gekeken naar de strafverwachting wanneer de strafvorderingsrichtlijn van het OM voor meerderjarigen zou worden gehanteerd.

Strafmatrix Halt 18-

Op basis van Richtlijn en Kader Strafvordering Jeugd en Adolescenten (inclusief strafmaten Halt)

		Uren	Verzwarende omstandigheden	Uren
Leeftijd	12-13 jaar	+0	Recidive: binnen 2 jaar.	+8
	14-15 jaar	+2	Na 2 jaar.	+4
	16-17 jaar	+4		
Vermogen	310. (Winkel)diefstal	+4	Meerdere diefstallen in ten hoogste twee winkels.	+4
	311. (Winkel)diefstal in vereniging	+5		
	321. Verduistering	+4	Risico voor de omgeving.	+2
	326. Oplichting	+5		
	416. Opzetheling	+4		
	417. Schuldheiling	+3		
	418. Verduistering	+4		
Vandalisme	141. Openlijk geweld	+6		
	350. Vernieling	+4		
	424. Straatschenderij	+2		
	461. Verboden toegang	+2		
APV	APV betrekking hebbend op brandstichting, baldadig- heid, overlast	+2		
112	142. Misbruik maken van alarmnummers	+4		
Alcohol / drugs	453. Openbare dronken- schap	+4		
	Drugs- en alcoholgerela- teerde feiten in gemeente- lijke verordeningen	+4		
Wet Perso- nenvervoer	72. Verstoren	+2		
	73. Niet opvolgen	+2		

		Uren	Verzwarende omstandigheden	Uren
Leerplichtwet	2, lid 3 en 4c schoolverzuim: vanaf 9 uren verzuim tot maximaal 60 uur verzuim		0 tot 10 uur	+2
			11 tot 20 uur	+4
			20 tot 30 uur	+6
			30 tot 40 uur	+8
			40 tot 50 uur	+10
			50 tot 60 uur	+12
	Te laat komen: vanaf 12 keer te laat komen tot maximaal 60 keer te laat komen		0 tot 20 keer	+2
		20 tot 40 keer	+4	
		40 tot 60 keer	+6	
Vuurwerk	1.2.2 Voorhanden hebben, ter beschikking stellen/ afleveren van vuurwerk uit Lijst II tot 25 kg	+4	Recidive bij vuurwerkkzaken: binnen 2 jaar. Na 2 jaar.	+4
				+2
	1.2.4 Voorhanden hebben/ ter beschikking stellen / afleveren consumenten- vuurwerk uit Lijst I 26 t/m 50 kg	+4		
	1.2.4 Voorhanden hebben/ ter beschikking stellen/af- leveren consumentenvuur- werk uit Lijst I t/m 25 kg	+2		
	2.3.6 Afsteken van consu- mentenvuurwerk Lijst I buiten de toegestane tijd	+2		
Waarde gestolene		Hoogte schadebedrag.		
	0-10 euro	+0	0-50 euro	+0
	11-25 euro	+2	51-150 euro	+2
	26-75 euro	+3	151-500 euro	+3
	76-150 euro	+4	501-900 euro	+4

Strafmaat Halt 18+

In zaken die met gebruikmaking van de discretionaire bevoegdheid van het OM naar Halt zijn verwezen, kan onderstaande indeling gehanteerd worden als uitgangspunt bij het bepalen van de strafmaat. Er wordt verder rekening gehouden met de persoon van de verdachte en omstandigheden van het delict. In deze zaken kan het OM bij bijzondere omstandigheden een aanwijzing geven voor de strafmaat. In de overige gevallen bepaalt Halt de strafmaat zelf binnen het strafmaximum van 20 uur. Halt zet daar waar mogelijk herstelbemiddeling in.

N.B. De hieronder genoemde uren zijn uiteraard een toevoeging op de reguliere strafmaat, zoals hiervoor beschreven.

		Uren		Uren
Delicten	Eenvoudige mishandeling	+8		
	Belediging	+6		
	Bedreiging	+8		
	Andere Halt-plus delicten	Maatwerk		
	Waarde gestolene		Hoogte schadebedrag	
	150-300 euro	+6	Meer dan 900 euro	20
	300-600 euro	+8		
	Meer dan 600 euro	20		

COLOFON

Opdrachtgever	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Auteurs	Mr. dr. K.D. Lünemann Dr. R. de Wildt Dr. R.M. Anholt, MSc M. Compagner, MSc
Foto omslag	Adobe Stock, Yakobchuk Olena 230283677
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<https://www.wodc.nl> en <https://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-100-7

© WODC, Den Haag en Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, juli 2021.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het WODC en Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the WODC and Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.